

**SPÓŁDZIELNIA PRACY
USŁUGOWO - PROJEKTOWA**
31-147 KRAKÓW UL. DŁUGA 17, SKRYTKA POCZTOWA 225
TEL. (012) 632-60-87 <> TEL/FAX. (012) 266-79-28

62 / P / 08 / 98

KARTA TYTUŁOWA

ZLECENIODAWCA : ZARZĄD GMINY PIEKOSZÓW

UMOWA Z DNIA : 14.08.1998 r. NR : 62 / 98

**PRZEDMIOT OPRACOWANIA : STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY PIEKOSZÓW**

**FAZA OPRACOWANIA I : DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO
I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU**

GENERALNY PROJEKTANT : DR INŻ. ARCH. ELŻBIETA KACZMARSKA
PREZES ZARZĄDU : MGR INŻ. ZYGMUNT BUCIOR

Elżbieta Kaczmarzka

KRAKÓW 1998

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie	4
II. Materiały wejściowe	5
III. Gmina na tle regionu	7
IV. Środowisko przyrodnicze	10
1. Zasoby środowiska przyrodniczego i warunki ekofizjograficzne	10
2. Studium rolniczo-leśne	26
3. Zagrożenia środowiska przyrodniczego	36
V. Zagadnienia demograficzno - ludnościowe	37
1. Diagnoza stanu istniejącego i uwarunkowania rozwoju funkcji demograficzno-społecznych	37
2. Standardy życia mieszkańców gminy Piekoszów na tle powiatu kieleckiego i województwa świętokrzyskiego	54
3. Prawa własności gruntów	55
VI. Struktura przestrzenna	56
1. Dziedzictwo kulturowe	56
2. Struktura istniejącej zabudowy obszaru	61
3. Komunikacja	70
4. Infrastruktura techniczna	74
5. Odpady komunalne	85
VII. Podstawy i kierunki rozwoju Gminy Piekoszów - strategia rozwoju (założenia).	87

CZĘŚĆ GRAFICZNA

1. Powiązania zewnętrzne gminy	1 : 100 000
2. Ekofizjografia	1 : 10 000
3. Inwentaryzacja urbanistyczna	1 : 10 000
4. Studium rolno-leśne	1 : 10 000
5. Komunikacja	1 : 10 000
6. Infrastruktura techniczna	1 : 10 000
7. Własności terenu	1 : 10 000
8. Uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy (Diagnoza)	1 : 10 000

I. WPROWADZENIE

Studium jako akt planowania kształtującego politykę przestrzenną gminy wyodrębnia cele, uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego, które doprowadzą do wykorzystania wszystkiego co cenne i niepowtarzalne dla rozwoju Gminy. Należy tu wymienić walory przyrodnicze i krajobrazowe, wartości kulturowe, zasoby materialne i inicjatywy lokalne, jak również warunki wynikające z sąsiedztwa gminy, jej powiązań administracyjnych i gospodarczych, i położenia gminy w regionie.

Studium stanowi wstęp do konkretnych przeobrażeń prowadzących do rozwoju gospodarczego i poprawy warunków życia ludności. Wyznaczone w Studium optymalne kierunki działań zostaną sprecyzowane w planach zagospodarowania przestrzennego opartych o aktualne możliwości ekonomiczne i techniczne.

Proces sporządzania Studium przebiega w następujących etapach:

- rozpoznanie uwarunkowań rozwoju gminy (diagnoza obecnego stanu),
- określenie kierunków zagospodarowania przestrzennego (opracowanie programów i kierunków rozwoju),
- sformułowanie polityki przestrzennej gminy (uściślenie i skonkretyzowanie koncepcji rozwoju).

Pierwszy etap pracy „uwarunkowania”, rozumiane jako rozpoznanie zjawisk przyrodniczych, kulturowych, społecznych, ekonomicznych i przestrzennych, które sprzyjają lub ograniczają rozwiązanie problemów oraz zaspokajanie potrzeb i aspiracji, obejmuje studia i analizy dotyczące :

1. powiązań funkcjonalnych i przestrzennych wynikających z położenia gminy na tle regionu,
2. środowiska przyrodniczego, jego zasobów i walorów krajobrazowych, z wyodrębnieniem obszarów aktualnie chronionych prawem oraz zniszczeń i potencjalnych zagrożeń,
3. zagadnień społeczno-ludnościowych i oceny warunków życia ludności,
4. struktury przestrzennej z wyodrębnieniem :
  - zasobów środowiska kulturowego i jego ochrony,
  - aktualnego zainwestowania obszaru pod kątem zabezpieczenia terenów mieszkaniowych i usługowych,
  - istniejących funkcji produkcyjnych : przemysłu, hodowli, rolnictwa,
  - wyposażenia w zakresie komunikacji, infrastruktury technicznej, warunków sanitarnych.

Podstawą do przeprowadzonej syntezy uwarunkowań były badania wykonane w terenie (inventaryzacja użytkowania terenu i ekofizjografia) uzupełnione o materiały studialne w zakresie środowiska naturalnego, kulturowego i potencjału gospodarczego gminy.

Rozpatrzono postulaty i wnioski do Studium i dokonano oceny obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Ponadto przeanalizowano materiały dotyczące zewnętrznych powiązań Gminy oraz istniejące materiały specjalistyczne.

Konsultacje społeczne przeprowadzone poprzez zespół autorski w końcowej fazie opracowania diagnozy, dały szeroki materiał poglądowy odnośnie aktualnych potrzeb mieszkańców i ich oczekiwań, i aspiracji w obecnych warunkach gospodarczych. Całość przeprowadzonych studiów i konsultacji przedstawiono w formie graficznej i tekstowej, co pozwoliło na wyciągnięcie wniosków stanowiących podstawę koncepcji programowych i przestrzennych Studium.

II. MATERIAŁY WEJŚCIOWE

Materiały wejściowe do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Piekoszów obejmują następujące opracowania :

1. Inwentaryzację urbanistyczną użytkowania terenu (rysunek w skali 1 : 10 000),
2. Inwentaryzację stanu istniejącego komunikacji (rysunek w skali 1 : 10 000),
3. Inwentaryzację stanu istniejącego infrastruktury technicznej (rysunek w skali 1 : 10 000),
4. Inwentaryzację własności terenu (rysunek w skali 1 : 10 000),
5. Studium ekofizjograficzne (rysunek w skali 1 : 10 000 i tekst),
6. Studium rolniczo-leśne (rysunek w skali 1 : 10 000 i tekst),
7. Powiązania zewnętrzne Gminy (mapa topograficzno – administracyjna w skali 1 : 100 000 i tekst),
8. Prognoza demograficzna i ocena jakości życia (tekst),
9. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego gminy z roku 1993 i Aneks do Planu z 1994 r,
10. Wnioski instytucji do Studium,
11. Ponadto wykorzystano następujące materiały :
  - Kłodziński M. Wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich w Polsce i w krajach Unii Europejskiej, SGGW, Warszawa 1997, Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy, Poradnik metodyczny, M.G.P i B. I.G.P i K O / Kraków 1996
  - Gospodarka Przestrzenna Gmin, Poradnik I.G.P i K O / Kraków, Llewelyn – Davies, London, Fundusz Współpracy, Brytyjski Fundusz Know-How, Wydanie II, Kraków 1995
  - Studia zagospodarowania przestrzennego województw. Doświadczenia i dylematy, Materiały z Konferencji I.G.P i K/TUP, Kraków, październik 1996
  - Standardy urbanistyczne, Gospodarka Przestrzenna i Komunalna IGPIK t. 22 nr 1-2, Warszawa 1998,

- Strategia rozwoju województw i gmin , Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej t. 22, nr 3, Warszawa 1998
- Województwo kieleckie , Strategia rozwoju województwa, Synteza IGP i K, Warszawa 1996
- Wieruszewska M. Wieś polska, Konteksty, kontrasty, strategia, PAN IRWiR, Warszawa 1997
- W szlacheckim Piekoszowie , Monografia historyczno - gospodarcza gminy Piekoszków , pod redakcją E. Kosika i R. Nadgowskiego, Kielce 1996
- Założenia polityki ekologicznej dla gminy Piekoszków, Część I-III, PKE, Kielce 1998
- materiały Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach a zwłaszcza :
- Wydziału Badań Strategicznych Zagospodarowania Przestrzennego i Architektury,
- Wydziału Ochrony Środowiska
- Materiały Państwowej Służby Ochrony Zabytków , Oddziału Wojewódzkiego w Kielcach,
- Materiały Zarządu Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych, Plan ochrony Zespołu Parków Krajobrazowych Gór Świętokrzyskich, Kielce 1996 r.
- Materiały Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Kielcach, Raport o stanie środowiska w województwie kieleckim, Kielce 1996
- Materiały Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kielcach.

Ad 1. Urbanistyczna inwentaryzacja rysunkowa wykonana została w terenie w problematyce odpowiedniej dla skali 1 : 10 000 na dostępnym podkładzie sytuacyjno-wysokościowym. W załączeniu zestawiono wykaz oznaczeń szczegółowych użytkowania usługowego. Zebrano informacje dotyczące poszerzenia zakresu ochrony wartości kulturowych – krajobrazowych i przyrodniczych (ad 7).

Ad 2 i 3

Opracowanie w zakresie komunikacji przedstawia klasyfikację dróg podstawowych i układu uzupełniającego oraz stan motoryzacji w gminie, zaplecze motoryzacji i zestawienie danych dotyczących obciążenia ruchem głównych ciągów komunikacyjnych w latach 1980 – 1995. Podano również uwarunkowania związane z układem kolejowym i komunikacją publiczną. Inwentaryzacja sieci infrastruktury przedstawiona została w skali 1 : 10 000 w zakresie zaopatrzenia w wodę, odprowadzenia ścieków, ciepłownictwa, gazownictwa, elektroenergetyki i telekomunikacji. Badania przeprowadzone w terenie w zakresie w/w problematyki, uzupełniono o informacje uzyskane w Gminie.

Ad 4. Inwentaryzacja własności terenu przedstawia podział na własność komunalną, Skarbu Państwa, Agencji Rolnej Skarbu Państwa, grunty Wspólnot Wsi, kościelną i prywatną.

Ad 5. Studium ekofizjograficzne wykonano w pełnej problematyce wymaganej dla tego typu opracowań. Dostępne materiały źródłowe uzupełniono o oględziny i ustalenia szczegółowe dokonane na obszarze opracowania w trakcie wizji lokalnej.

Ad 6. Studium rolniczo-leśne zawiera :
inwentaryzację użytkowania ziemi w obrębie Gminy Piekoszów, zestawienia dotyczące hodowli oraz stanu gospodarki leśnej.

Ad 9. Ocenę jakości życia mieszkańców Gminy Piekoszów wykonano na podstawie dostępnych materiałów statystycznych i informacji uzyskanych w Urzędzie Gminy.

Ad 10. Informacje o przystąpieniu do opracowania Studium zostały wysłane do instytucji i urzędów administracji państwowej i samorządów sąsiednich gmin oraz rad sołeckich. Uzyskane odpowiedzi wykorzystano przy opracowaniu Studium.

Opracowane materiały zawierają wystarczający zestaw informacji umożliwiających przystąpienie do kolejnego etapu opracowania.

III. GMINA NA TLE REGIONU

Gmina Piekoszów położona jest w centralnej części województwa świętokrzyskiego, na zachodnim skraju Gór Świętokrzyskich w widłach rzek Bobrzy i Łososiny (Wiernej Rzeki). Miejscowość gminną, osadę Piekoszów, dzieli zaledwie 12 km od centrum Kielc (w linii prostej).

Obszar gminy wynosi 103 km², ludność 14.435 osób. Terytorium ma kształt nieregularnego wielokąta wydłużonego w kierunku równoleżnikowym. Z zachodu na wschód gmina rozciąga się na długości ok. 17 km, natomiast z północy na południe około 10 km.

Gmina Piekoszów graniczy z 7 jednostkami administracyjnymi, a mianowicie od strony wschodniej z miastem Kielce oraz gminami : Miedziana Góra – od północnego wschodu ; Chęciny – od południa; Małogoszcz – od południowego zachodu, Łopuszno – od północnego zachodu; Strawczyn – od północy. Granice gminy mają przeważnie charakter sztuczny, biegną najczęściej miedzami, drogami polnymi i leśnymi.

Jest podzielona na 19 sołectw, z których największe Piekoszów – przewyższa prawie 11-krotnie pod względem powierzchni i 4-krotnie pod względem liczby ludności najmniejsze sołectwo – Janów.

Piekoszów jest stolicą dekanatu. Wchodzą wń następujące parafie : Piekoszów, Jaworznia, Rykoszyn, Łosień, Łopuszno, Chełmiec, Strawczyn, Mniów, Grzymałków, Cierchy, Dobreszów, Kłucko.

Terytorialnie dekanat piekoszowski (z 12 parafiami) jest jednym z większych w diecezji kieleckiej. Mieszka w nim ponad 32 tysiące

wiernych. Parafia Piekoszów również należy do większych, w jej skład wchodzi 10 wsi i mieszka 5.850 osób.

Gmina Piekoszów odznacza się dobrą dostępnością komunikacyjną. Połączenia komunikacyjne o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym oraz lokalnym zapewniają PKP, PKS i MPK. Bezpośrednie powiązanie z Kielcami poprzez linię autobusową (do Micigozdu), umożliwia dojazdy do pracy, nauki oraz w celach handlowych i kulturalnych. Pod względem położenia i warunków komunikacyjnych, gmina Piekoszów stanowi część strefy podmiejskiej Kielc.

Przez teren gminy przebiega ważna arteria kolejowa Kielce – Częstochowa. Na tej linii ruch osobowy obsługuje stacja Piekoszów, oraz przystanki : Szczukowskie Góry, Rykoszyn, Wierna Rzeka.

Znaczenie ponadregionalne mają połączenia trasami samochodowymi, z drogą o znaczeniu międzyregionalnym i międzynarodowym nr 7 (E 77) Gdańsk – Warszawa – Kraków – Chyżne (o długości 4,3 km na terenie gminy Piekoszów), Kielce – Częstochowa, Kielce – Katowice, Kielce – Bełchatów, oraz połączenia regionalne Kielce – Końskie, Kielce – Włoszczowa. W kontaktach międzyregionalnych dużą rolę odgrywają połączenia samochodowe z Łopuszkiem, Małogoszczą i Radoszycami. O dobrej dostępności komunikacyjnej gminy świadczy posiadanie centrali telefonicznej i telefaksu.

Gmina Piekoszów jest intensywnie wyposażona w obiekty elektroenergetyczne. W północnej części gminy w pobliżu Micigozdu zlokalizowana została energetyczna stacja systemowa przewidziana do pracy na napięciach 400, 220, i 110 kV. Stacja ta stanowić będzie główny punkt zasilania dla woj. Kieleckiego i zostanie włączona w ogólnopolski system przesyłowy.

Pod względem geograficznym gmina Piekoszów leży w obrębie Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej. Centralna, północna i zachodnia część gminy położona w granicach Padołu Strawczyńskiego, stanowi lekko pofałdowane wyżyny (225-265 mnp.m) jednakże wyraźnie obniżona w stosunku do otaczających ją pasm górskich. Południową część gminy stanowią zachodnie fragmenty pasm i grzbietów Gór Świętokrzyskich.

Z budową geologiczną związane jest występowanie kopalin : wapieni, piaskowców, piasków, glin i torfów. Największe znaczenie gospodarcze mają wapień i to właśnie one są eksploatowane na skalę przemysłową na złożach „Ostrówka” (Gałęzice) i Góry Szczukowskie. Pozostałe surowce nie mają znaczenia gospodarczego, jednakże duża ilość starych, nieczynnych wyrobisk, rozrzuconych na całym obszarze gminy wskazuje na nieplanowane wydobywanie surowców mineralnych, w wyniku czego następuje degradacja terenów rolniczych i leśnych, a także zachodzą niekorzystne zmiany w krajobrazie.

Z budową geologiczną związane są również poziomy wodonośne.

W obrębie gminy Piekoszków występują dwa Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (416, 417). Dla zbiornika 417, Kielce wyznaczono strefy najwyższej i wysokiej ochrony (ONO, OWO).

Obszary leśne w postaci większych kompleksów występują w zachodniej i południowo-wschodniej części gminy, są to prawie wyłącznie lasy prywatne (z młodym drzewostanem sosnowym). Gleby gminy Piekoszków, wykształcone głównie na piaskach są słabe i bardzo słabe, a średnia wartość rolnicza tych użytków kształtuje się na poziomie V klasy bonitacyjnej.

Obszar gminy Piekoszków objęty jest wieloprzestrzennymi i indywidualnymi formami ochrony przyrody. Najważniejszą rolę spełnia tu Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy z otuliną, Obszary Chronionego Krajobrazu, oraz korytarze i węzły ekologiczne. Istniejące i projektowane rezerваты oraz pomniki przyrody żywej i nieożywionej i użytki ekologiczne oraz zachowane ślady kultury materialnej stanowią niezaprzeczalne atuty gminy. Jednakże rozwój gminy Piekoszków a w szczególności samej miejscowości gminnej, zależy będzie głównie od położenia w sąsiedztwie Kielc i przy drodze wylotowej w kierunku Częstochowy przez Włoszczowę i Koniecpol oraz stosunkowo łatwej dostępności terenów nadających się do zabudowy. Kurczenie się terenów budowlanych w Kielcach stwarzać będzie presję do zabudowy obszarów leżących w bezpośrednim sąsiedztwie miasta dla zabudowy mieszkaniowej oraz pod lokalizację zakładów przemysłowych i rzemiosła.

Reasumując, gmina Piekoszków położona w bezpośrednim sąsiedztwie Kielc dobrze powiązana komunikacyjnie z Częstochową, Katowicami i Krakowem, należy do gmin znajdujących się w bezpośredniej strefie osadniczej i żywicielskiej dużego ośrodka miejskiego. Stan istniejący zainwestowania gminy, potencjał ludzki, zachowane i pielęgnowane tradycje historyczne regionu i ambicje współczesnych mieszkańców, w powiązaniu z walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, stanowią atuty dla jej wielokierunkowego rozwoju.

IV. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

1. Zasoby środowiska przyrodniczego i warunki ekofizjograficzne

W powyższym opracowaniu ekofizjograficznym przedstawiono charakterystykę środowiska przyrodniczego gminy Piekoszów, poddając szczegółowej i kompleksowej analizie jego komponenty, a więc :

- budowę geologiczną i surowce mineralne,
- rzeźbę powierzchni terenu,
- warunki hydrograficzne,
- świat roślinny,
- warunki klimatyczne.

Przedstawiono również model funkcjonowania przyrody i sposób zharmonizowania z przyrodą form „zagospodarowania przestrzennego” realizując ideę ekorozwoju a nawiązując do Wielkoprzestrzennego Systemu Obszarów Chronionych w województwie kieleckim.

Tak, więc opracowanie ma na celu wyodrębnienie obszarów predysponowanych do dalszego zainwestowania urbanistycznego oraz dokonano ocen i ustaleń dotyczących poszczególnych form zagospodarowania przestrzennego.

Analizę tę stanowi tekst i opracowanie graficzne wykonane na podkładzie topograficznym w skali 1:10000.

Położenie fizyczno-geograficzne gminy

Gmina Piekoszów pod względem przyrodniczym położona jest wg podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego w obrębie mezoregionu Wzgórz Łopuszańskich; na terenie gminy stanowi je Padół Strawczyński (północno-środkowa część gminy) oraz Gór Świętokrzyskich. Pierwsza z tych jednostek jest elementarną częścią makroregionu Wyżyny Przedborskiej, a druga natomiast Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej.

Obszar gminy położony jest w widłach rzek Łośnej i Bobrzy, tak więc jej zachodnia i wschodnia granica jest tzw. granicą naturalną. Od zachodu stanowi ją rzeka Łośna a od wschodu rzeka Bobrza.

CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Budowa geologiczna

Z geologicznego punktu widzenia gmina Piekoszów położona jest w obrębie antyklinorium świętokrzyskiego, gdzie graniczą ze sobą dwie różne strukturalne jednostki Gór Świętokrzyskich.

Są to :

- Masyw Świętokrzyski (tzw.Trzon paleozoiczny Gór Świętokrzyskich), zbudowany ze skał kambru, ordowiku, dewonu i dolnego karbonu

a zaznaczają się w morfologii terenu w postaci pasm górskich o przebiegu wzgórz NWW - SEE,

- Osłona mezozoiczna z permem (tzw. obrzeżenie permsko-mezozoiczne Gór Świętokrzyskich), zbudowane ze skał permu, triasu i jury a otaczające od północy trzon paleozoiczny .

Jednostki te różnią się od siebie tektoniką podłoża oraz wiekiem i rodzajem utworów - przez co budowa geologiczna i inne pochodne jej elementy środowiska przyrodniczego gminy charakteryzują się różnorodnością i bogactwem form.

Najstarszymi utworami geologicznymi na terenie gminy Piekoszów są skały kambru. Są to głównie mułowce i iłowce z wkładkami piaskowców kwarcytowych kambru dolnego odsłaniające się w nieczynnym kamieniołomie na północnym zboczu G. Plebańskiej.

Osady ordowiku, syluru i dewonu dolnego występują wzdłuż północnych zboczy Pasma Zgórskiego. Skały te, a więc mułowce, czarne iłowce graptolitowe i piaskowce kwarcytowe nie widoczne są na powierzchni, gdyż przykryte są gliniastymi pokrywami.

Najbardziej uwidacznymi się na powierzchni terenu utworami są skały dewonu środkowego reprezentowane przez :

- dolomity margliste nie występują na powierzchni terenu, a zidentyfikowane zostały wierceniami w okolicach Jaworzni i Janowa,
- wapienie organiczne (koralowo-stromatoporowe) eksploatowane w kamieniołomie Górki Szczukowskie i w Gałęziach. Wykorzystywane są do produkcji topnika hutniczego oraz kruszyw budowlanych i drogowych. Ich eksploatacja prowadzona była również w Jaworzni na Górze Kopaczowa, w ok. Zajączkowa i Miedzianki (Ołowianka i Kozi Grzbiet)
- wapienie płytowe i margliste, margle i iłowce wapniste dewonu górnego odsłaniające się w okolicach Gałęzic w obrębie takich wzgórz jak : Ostrówka i Resówka.

Karbon na terenie gminy reprezentowany jest przez :

- ciemne piaskowce szarogłazowe i łupki z wkładkami łupków krzemieniowych, litytów, radiolarytów oraz tufitów. Występują w okolicach Gałęzic.
- wapienie krynoidowo-brachiopodowe wizeny budujące wzgórza Todowe Grząby w Gałęziach. Bogate są w szczątki organiczne.
- mułowce, iłowce i piaskowce krzemiankowe z wkładkami tufitów i konkrecjami fosforytów. Zostały zidentyfikowane wierceniami. W permie powstały w okolicach Gałęzic i Jaworzni (G. Moczydło) zlepniac węglanowy, utwór zbudowany jest z otoczków dewońskich spojonych żelazistymi lepiszczem. Seria ta stopniowo przechodzi w kompleks przejawiający się ciemnych wapieniach bitumicznych, zawierający wkładki siarczków żelaza, cynku, ołowiu i miedzi.
- łupki miedzionośne. Pełny profil tych osadów odsłania się w obrębie wzgórz Skałka i Sachty w Gałęzicach.

Triasowe osady rzeczne na które składają się piaskowce, mułowce, iłowce i zlepieńce zabarwione związkami żelaza na kolor czerwony występują w okolicy Górek Szczukowskich, Jaworzni, Janowa, Gałęzic, Rykoszyna i Zajączkowa. Stanowią one tzw. pstry piaskowiec, a jego czerwona barwa świadczy o panowaniu w czasie sedymentacji suchego i gorącego klimatu. Wapienie, wapienie margliste i margle przewarstwione iłowcami, mułowcami, piaskowcami i zlepieńcami tego okresu tworzą tzw. wapień muszlowy, a ukazują się w okolicy Piekoszowa, Micigozda, Wicentowa, Rykoszyna i Zajączkowa. Natomiast triasowe osady ilasto-mułowe z przewarstwieniami piaskowców, margli oraz tzw. Pseudoolitów budują północno-wschodnią część gminy Piekoszów tworząc wychodnie w okolicy Łośnia, Łosienka, Lesiny, Romanowa oraz Micigozda. Osady jury reprezentowane są przez piaskowce hieroglifowe zalegające na Górze Micigowskiej, natomiast płytowe i skaliste wapienie występują w okolicach Zajączkowa i Miedziarki.

Przedstawione wyżej osady paleozoiczne i mezozoiczne przykryte są nieciągłą warstwą utworów czwartorzędowych (lodowcowych, wodnolodowcowych, rzecznych, eolicznych oraz zwietrzelin zboczowo-deluwialnych). W szczególności są to :

- glina matowa,
- piaski i żwiry rzeczne terenów akumulacyjnych,
- gliny zwietrzelinowe,
- wydmowe płyty eoliczne oraz mułki lessowe w okolicach Gałęzie,
- holocenijskie osady piaszczysto-żwirowe, piaski humusowe oraz mady wypełniające doliny rzeczne. Koło Brynicy w dolinie Bobrzy występują torfy.

Surowce mineralne

Gmina Piekoszów ze względu na swoje położenie i urozmaiconą budowę geologiczną skalnego podłoża bogata jest w kopaliny mineralne.

Począwszy od XVI do początku XX w. była miejscem górniczych penetracji i eksploatacji rud cynku i ołowiu. Pozostałości dawnego górnictwa spotykane są w Górkach Szczukowskich na wzgórzach Machnowica i Jankowa, w Jaworzni na wzgórzu Moczydło oraz w okolicy Gałęzic.

Obecnie największe gospodarczo znaczenie mają pokłady wapieni, które na terenie gminy Piekoszów rozpoznane są w 6 złożach, a eksploatacja aktualnie prowadzona jest w złożach „Ostrówka” i „Górki Szczukowskie”.

- złożo „Ostrówka” zlokalizowane jest na terenie sołectwa Gałęzice w sąsiedztwie z gminą Chęciny. Udokumentowane jest w kat. B o zasobach 103744 tys ton (złożo Ostrówka) i 47430 tys ton (złożo Ołowianka) wg stanu na dzień 17.11. 1993r. Wapienie te mają zastosowanie w przemyśle hutniczym, spożywczym i szklarskim. Surowiec przerabiany jest na miejscu w zakładzie przerobczym na

kruszywo różnych frakcji. Eksploatacja prowadzona jest przez Kieleckie Zakłady Przemysłu Wapienniczego S.A w Miedziance na podstawie koncesji Nr 197/93 udzielonej przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dn. 06. 09 .1993r zmienionej dec. w/w Ministra z dn. 20 . 11 . 1996r. w zakresie m. in wyznaczenia granic obszaru i terenu górniczego , z terminem ważności do dn. 31.10.2003 r.

- Złoże „Ołowianka” traktowane jest jako rezerwowe a w złożu „Sowie Górki” została już zaniechana.
- złoże „Górki Szczukowskie” zlokalizowane jest na terenie sołectwa Górki Szczukowskie bezpośrednio przylegającego do miasta Kielce. Udokumentowane jest do produkcji kruszywa drogowego. Eksploatacja prowadzona jest przez Kopalnie Odkrywkowe Surowców Drogowych w Kielcach. Z uwagi na swoją konfliktowość (bliskie położenie obszarów zabudowanych i będących w strefie ochronnej GZWP - Kielce) przewidywane jest zakończenie eksploatacji i utworzenie tu pomnika przyrody nieożywionej. Ze względu na bliskie sąsiedztwo terenów zabudowanych, ewentualna, dalsza eksploatacja tego złoża może być prowadzona pod warunkiem zastosowania ograniczeń co do sposobu i zakresu działalności. Obecnie eksploatacja prowadzona jest na podstawie koncesji wydanej decyzją Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 20.08.1999 r (OSR.V-7512/7/99) koncesją tą został ustanowiony obszar i teren górniczy. Zasoby przemysłowe tego złoża wynoszą : w kat. B 2235 tys. ton, kat C₁ 662 tys. ton.

Dla złoża „Ostrówka” i złoża „Górki Szczukowskie” utworzono obszar i teren górniczy. Tereny górnicze swoim zasięgiem obejmują: użytki rolne lasy, nieużytki rolne, tereny zabudowane, komunikacyjne, przemysłowe, poeksploatacyjne. Obszary i tereny górnicze ustanowione zostały koncesjami. Podstawą działalności na terenie górniczym są: koncesja i dokumenty wymagane Prawem geologicznym i górniczym.

- złoże „Janów” -udokumentowane zostało w kat. B, C₁ w ilości 31.336 tyś. ton, jako surowiec dla przemysłu wapienniczego i chemicznego. Obecnie nie jest eksploatowane z uwagi na bliskie położenie Kielc.
- złoże „Jaworznia” - udokumentowane zostało w kat. B w ilości 6.961 tyś. ton jako surowiec dla przemysłu wapienniczego, chemicznego i cukrowniczego. Eksploatacja zakończona została w 1972 r.. Obecnie utworzony został rezerwat przyrody nieożywionej „Chelosiowa Jama z najładniejszą jaskinią podziemną w Górach Świętokrzyskich - Chelosiowa Jama - Jaskinia Jaworzniacka”.
- złoże „Moczydło” położone we wsi Jaworznia - Zagórze. Udokumentowane jest w kat. B,C₁, C₂ w ilości 15.136 tyś. ton z przeznaczeniem jw. Nie jest zagospodarowane górniczo. Utworzono tu rezerwat przyrody nieożywionej o tej samej nazwie.
- złoże „Polichno - Skiby” obejmuje dwa złoża „Polichno”, które położone jest na terenie gminy Chęciny i „Skiby” leżące na pograniczu gminy Piekoszów i Chęciny. Udokumentowane są w kat.

B, C₁ w ilości 36.567 tyś. ton. Nie kwalifikuje się do eksploatacji z uwagi na ochronę wód podziemnych i krajobrazu.

- złoża „Lasek” - piaski czwartorzędowe udokumentowane w kat. C₂ o zasobach 1411 tys. ton.

Na terenie gminy, w Zajączkowie prowadzona jest eksploatacja złożeń piaskowców triasowych. Zostało ono udokumentowane w kat. C₁ w ilości 149.800 tyś. ton (na dzień 31.10.1996 r.). Surowiec wykorzystywany jest w budownictwie a eksploatację prowadzi osoba prywatna. Eksploatacja prowadzona jest na podstawie koncesji wydanej przez Wojewodę Kieleckiego OS II-7512/8/92 z dnia 17.04.1997 r, ważna do 31.12.2017 r. Wyznacza ona obszar i teren górniczy złożeń.

Na terenie miejscowości Gałęzice eksploatowane jest złożo piaskowców triasowych „Kopaniny”. Udzielona koncesja Wojewody Kieleckiego nr 6/95 znak OS II-7512/21/95 z dnia 25.05.1995 r ważna jest do 31.12.2005 r. Zasoby złożeń w kat C₁ wynoszą 174319 ton.

Złożo „Ostrówka-Zwał” o zasobach przemysłowych 7612000 ton, zatwierdzone decyzją Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 30.11.1999 r. Udzielona koncesja Kieleckim Zakładom Przemysłu Wapienniczego SA w Miedziance z dnia 23.07.1999 r. (OSR V-7512/4/99) ważna do 31.12.2014 r. ustanawia ona obszar i teren górniczy.

Piaskowiec triasowy wydobywany jest również w kopalni w Gałęzicach. Jest to złożo nieudokumentowane, a eksploatację prowadzi się na potrzeby lokalne.

Od 1981 r. dorywczo eksploatowano piaski ze złożeń piasków czwartorzędowych „Piekoszów”. Wykorzystywany był on dla budownictwa drogowego, a eksploatacja prowadzona była przez Rejon Budowy Dróg w Kielcach.

Eksploatacja piasków prowadzona jest również w rej. Podzamcza Piekoszowskiego, Łosienia, Rykoszyna, Zajączkowa i Wesolej oraz w rejonie Brynicy w dolinie Bobrzy. Nie jest to eksploatacja przemysłowa z uwagi na małe zasoby i niską jakość surowca, są one wykorzystywane jedynie na potrzeby lokalne.

W rejonie Zajączkowa i Wesolej znajdują się dwa złoża piasków o zasobach prognostycznych, natomiast w okolicy Łośnia w dolinie rzeki Łośnej znajduje się złożo surowców ilastych o zasobach szacunkowych.

Rzeźba terenu

Ukształtowanie powierzchni terenu gminy Piekoszów charakteryzuje się zróżnicowaniem krajobrazu, na który składają się formy o charakterze pozytywnym (wzgórza i wzniesienia) i negatywne (obniżenia i doliny) oraz formy antropogeniczne (głównie są to wyrobiska i hałdy pogórnice).

Położenie gminy w dwóch różnych jednostkach strukturalnych ma swoje odbicie w rzeźbie tego terenu. Tak więc północna i środkowa część analizowanego terenu leżącego w obrębie Padółu

Strawczyńskiego Wzgórz Łopuszniańskich charakteryzuje się lekko pofalowaną wyżyną wzniesioną 225-265 m.n.p.m. Wzniesienia tej części gminy cechują się małą wysokością względną rzędu 5-25 m. Oraz łagodnym nachyleniem zboczy. Przeważają spadki od 0 do 5 % sporadycznie dochodzące do 8 %, nie stwarzają zatem ograniczeń w pozyskiwaniu obszarów pod dalsze zainwestowanie urbanistyczne i budowlane. Doliny natomiast są szerokie i płaskodenne. Powinny one być chronione przed zainwestowaniem, gdyż stanowią ważne korytarze i ciągi ekologiczne.

Nieckowaty obszar Padołu Strawczyńskiego wkracza od zachodu pomiędzy grzbiety i pasma Gór Świętokrzyskich, które obejmują południową część gminy. Jest to najwyższy i najbardziej urozmaicony obszar Piekoszowa, który zbudowany jest z twarżelcowych wapiennych i piaskowych wzniesień o wysokościach względnych 30-80 m. Pasma mają charakter rusztowy o rozciągłości NWN - ESE. W granicach gminy znalazły od wschodu się

- Masyw Górek Szczukowskich (z najwyższym wzniesieniem Machnowicą 229,4 m.n.p.m.)
- Grzbiet Jaworzniański ze wzgórzami : Podzamecko (283 m.n.p.m.), Kopaczowa i Moczydło (317,8 m.n.p.m.)
- Pasma Zgórskie (jego zachodnia część) z najwyższym punktem gminy Górą Plebańską (341,6 m.n.p.m.)
- Grzbiet Gałęzicki zaznaczający się w morfologii terenu dwoma ciągami wzniesień. Jeden z nich stanowią wzniesienia Dąbrówka, Jażwiny i Ostrówka drugi zaś - Sachty, Skalka kopaniny i Góra Zobuczna . Elementem wiążącym oba ciągi jest Besówka (308 m.n.p.m.) stanowiąca dobry punkt widokowy
- Pasma Chęcińskie zaznaczające się wzgórzami w okolicy Zajączkowa : Wistowska, Wijasia i Modrzewia.

Spadki w tej części przekraczają w wielu miejscach 12 % co stwarza ograniczenia inwestycyjne i budowlane.

W obrębie wzgórz wapiennych powszechne są zjawiska krasowe przejawiające się występowaniem form krasu powierzchniowego i podziemnego. Najbardziej znaną jest jaskinia Chelosiowa Jama - Jaskinia Jaworzańska, która znajduje się we wzgórzu Kopaczowa. Charakteryzują się one występowaniem unikalną na skalę europejską szaty naciekowej i podziemnym oczkiem wodnym. Łączna długość korytarzy wynosi 3670 m., co klasyfikuje ją jako najdłuższą jaskinię w Górach Świętokrzyskich i dziewiątą pod względem długości jaskinię w kraju.

Uzupełnieniem naturalnych form rzeźby terenu są elementy powstałe w wyniku działalności człowieka (tzw. Zmiany antropopresyjne). Związane są z eksploatacją surowców mineralnych, są to głównie : czynne i nieczynne wyrobiska górnicze i hałdy poeksploatacyjne. Największe przekształcenia terenu występują w : Gałęziach, Jaworzni, Górkach Szczukowskich, Janowie, Piekoszowie, Wincentowie.

Najniżej położony punkt gminy znajduje się w dolinie Łośnej w okolicy miejscowości Młynki na pograniczu z gminą Małogoszcz -

rzędna poziomu wynosi ok. 225,5 m.n.p.m. Deniwelacje zaś wynoszą ok. 116,1 m.

Warunki hydrograficzne

1. Wody powierzchniowe.

Obszar gminy Piekoszów położony jest w zlewni rzeki Nidy a odwadniany jest przez system rzeczny rzeki Bobrzy, Łośnej i Hutki, których źródła leżą poza Hutką poza terenem gminy. Pomiedzy tymi rzekami przebiega dział wodny III rzędu. Rzeka Łośna wraz ze swoim odpływem Czarne Stoki odwadnia zachodnią i centralną część analizowanego obszaru, natomiast rz. Bobrza z dopływem Ostrówek - wschodnią. Rzeka Hutka odprowadza wody z okolic Gałęzic i Rykoszyna oraz wody szcerpywane z kamieniołomu „Ostrówka”. Generalnie na terenie gminy dominują dwa kierunki spływu wód : rzeki główne płynące w kierunku północ-południe a ich dopływami w kierunkach równoleżnikowych wschód-zachód. Dolina Hutki charakteryzuje się najwyższym wpływem antropopresji znajdując się w leju depresyjnym powstałym w wyniku eksploatacji wapieni. Powoduje to w gruncie rzeczy zanik wód powierzchniowych przez co prowadzi ona głównie wody kopalniane.

Pod względem czystości prowadzą wody II klasy czystości pod względem fizyczno-chemicznym i III klasy pod względem bakteriologicznym. Powinny być prowadzone działania, które przywróciłyby I klasę czystości, co możliwe będzie dzięki kanalizacji sanitarnej nie tylko miejscowości gminy Piekoszów, ale również gmin przez które przepływają te rzeki w górnym ich biegu.

Na terenie gminy Piekoszów poza małymi stawami rybnymi w Janowie, Jaworzni, Podzamczu Piekoszowskim, Brynicy i Wicentowie brak jest dużych zbiorników retencyjnych wód powierzchniowych. Wg programu małej retencji na terenie gminy projektowane są następujące zbiorniki wodne :

Lp.	Nazwa zbiornika i jego numer na mapie	Nazwa ciek	Rzędna piętrzenia max w m.n.p.m
1	Rożnisko - 1	Łośna	236,25
2	Łosienek - 2	Czarne Stoki	237,50
3	Podzamcze Piekoszowskie - 3	Ostrówek	251,25
4	Brynica Dwór - 4	c. od Porzecza	255,00
5	Fanisławice - 5	Łośna	233,75

Zbiorniki nr 1 i 5 w programie traktowane są jako alternatywne . Obecnie istnieje koncepcja budowy zbiornika „ Wierna Rzeka” na bazie zbiornika Fanisławice , który powstanie na terenach gmin : Łopuszno , Piekoszów i Strawczyn .

Ich główną funkcją będzie przechwytywanie wód zwyżkowych oraz funkcja rekreacyjna .

2. Wody podziemne.

W granicach gminy Piekoszów wyróżnia się następujące poziomy wodonośne ściśle wiążące się z budową geologiczną. Są to :

- a. środkowo i górnodewoński poziom wodonośny, gdzie kolektorem wód są wapienie. Ma on duże znaczenie gospodarcze, gdyż charakteryzuje się dużymi zasobami wód podziemnych o charakterze szczelinowo-krasowym. Ujmowany jest on studniami w Gałęziach na terenie K.Z.P.W., osuszając złożę „Ostrówka”.
- b. dolnotriasowy poziom wodonośny związany z serią piaskowców z wkładkami ilasto-mułowcowymi. Ujmowany jest studnią dla stacji kolejowej w Piekoszowie.
- c. dolno i środkowo - triasowy poziom wodonośny. Kolektorami wód są wapienie niekiedy spękane i skrasowiałe. Cechuje się dużą wydajnością, a wody ujmowane są studniami w okolicy Micigozdu, Wicentowa i Piekoszawa.
- d. górnotriasowy poziom wodonośny występuje on w pakietach piasków będących wkładkami bezwodnych osadów ilasto-mułowcowych. Nie jest to poziom zasobny w wodę i ujmowany jest przez studnię w Micigoździe (teren tuczarni trzody chlewnej).
- e. górnourajski poziom wodonośny nie ma obecnie żadnego znaczenia gospodarczego a związany jest z wapieniami. Wydajność studni tego poziomu poza granicami gminy dochodzą do kilkuset m³ / h.
- f. czwartorzędowy poziom wodonośny związany z płatami piasków i żwirów. Woda z tego poziomu ujmowana jest studniami kopalnymi, a słup wody uzależniony jest od opadów atmosferycznych.

W obrębie gminy Piekoszów występują dwa Główne Zbiorniki Wód Podziemnych - GZWP nr 417 - Kielce i jego strefy ochronne Rejon Eksploatacji Kielce - zasoby dyspozycyjne zatwierdzone decyzją MOŚZNIŁ z dnia 18.10.1995 r (znak KDH/013/5876/95) wynoszą 1800,0 m³/h co ogranicza możliwość wykonywania nowych ujęć. GZWP nr 416 - Małogoszcz. Dla GZWP Kielce wyznaczono strefy najwyższej i wysokiej ochrony, natomiast pozostały objęty jest zwykłą ochroną wód podziemnych.

Na terenie gminy Piekoszów występuje fragment struktury wodonośnej zwanej Niecką Gałęzicką - Bolechowicko-Borkowską.

Klimat

Obszar gminy Piekoszów wg regionalizacji rolniczo-klimatycznej Gumińskiego (19948 r.) obejmuje północną część Dzielnicy Częstochowsko - Kieleckiej, natomiast wg podziału na rejony klimatyczne (Okołowicza, Morstn 1983) należy ona do Gór Świętokrzyskich w północno-wschodniej części Regionu Małopolskiego. Jak wskazuje jej położenie jest to obszar wyżynny posiadający w stosunku do regionów sąsiednich wyższe grady atmosferyczne, niższe temperatury powietrza i mniejsze ich amplitudy oraz krótszy okres

wegetacji roślin (co niekorzystnie wpływa na uprawy polowe). Ogólnie należy stwierdzić, iż jest to klimat charakteryzujący się pewnego rodzaju przejściowością pomiędzy klimatem gór i nizin. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi tu 7,5 °C, lipca 18 °C a stycznia -3,5 °C, średnia suma opadów atmosferycznych wynosi 634 mm.

Warunki klimatyczne gminy Piekoszów determinowane są przez takie elementy środowiska jak : ekspozycja zboczy, urzeźbienie, pokrycie terenu roślinnością. Elementy te powodują lokalne zróżnicowanie klimatyczne i wydzielenie odpowiednich rodzajów topoklimatów czyli klimatów miejsca, i tak wydzielono tu :

1. topoklimat zboczy o ekspozycji południkowej, południowo-zachodniej, południowo-wschodniej. Charakteryzuje się on bardzo dobrymi warunkami solarnymi, termicznymi, dobrym przewietrzeniem oraz małą częstotliwością zalegania mgieł i krótkim okresem występowania pokrywy śnieżnej (najbardziej preferowaną pod budownictwo mieszkaniowe).
2. topoklimat zboczy o ekspozycji północnej, który jest mało korzystny dla zabudowy mieszkaniowej a charakteryzuje się : słabymi warunkami solarnymi, przeciętnymi warunkami termicznymi, długim okresem zalegania pokrywy śnieżnej.
3. topoklimat właściwy dolinom rzecznych i terenom podmokłym niżej położonym. Występują tu słabe warunki solarne, niekorzystne warunki termiczne, wilgotnościowe (płytkie zaleganie podskórnych wód od 1 m. p. p.), duża częstotliwość zalegania mgieł i długi okres ich zalegania, słaba wentylacja i utrudnione warunki rozprzestrzeniania zanieczyszczeń oraz występowanie tzw. inwersji termicznej. Mikroklimatem tym charakteryzują się wszystkie doliny rzek gminy Piekoszów oraz tereny podmokłe i bagienne - preferowane przeznaczenie pod uprawę użytków zielonych.
4. topoklimat właściwy obszarom zalesionym, gdzie występuje słabe promieniowanie słoneczne, duża zacisza, wyrównany profil termiczny, wysoka wilgotność powietrza oraz bakteriostatyczna działalność olejów eterycznych.
5. topoklimat charakterystyczny obszarom równinnym. Występują tu dobre warunki solarne, termiczne i wilgotnościowe, bardzo dobre przewietrzenie oraz mała częstotliwość zalegania mgieł (wskazany dla lokalizacji budownictwa jednorodzinnego i zagrodowego).

Higiena atmosfery

Głównymi emitorami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego w gminie Piekoszów są zakłady zlokalizowane poza jej granicami. Są to: Cementownia „Małogoszcz” i „Nowiny” w Sitkówce. Niekorzystnie wpływają również Zakłady Przemysłu Wapienniczego „Ostrówka”. Pomimo ich występowania norma opadu pyłu przekracza jedynie dopuszczalne wskaźniki na terenach chronionych dla których dopuszczalna norma wynosi 40 ton / km² / rok. Dla obszarów zwykłych wynosi 200 ton / km² / rok. Opad pyłu w punkcie badawczym w Janowie wg WSSE w Kielcach wynosił 1995 rok (ostatni rok badawczy - obecnie

nie prowadzi się badań) 45 ton / km² / rok. Tak więc normatywne wartości przekroczone są jedynie w Ch. K. P. K. Zapylenie powietrza atmosferycznego w ciągu ostatnich lat ulega zmniejszeniu dzięki likwidacji wielu zakładów oraz restrukturyzacji istniejących poprzez wprowadzenie nowych ekologicznych technologii produkcji. Obecnie na terenie gminy Piekoszów nie występują przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym.

Poważnym zagrożeniem powietrza atmosferycznego są spaliny samochodowe oraz zanieczyszczenia pochodzące ze spalania węgla kamiennego w gospodarstwach domowych i zakładach przetwórczych (obecnie brak jest terenów zgazyfikowanych). Gazyfikacja terenów pozwoliłaby na poprawienie tego stanu. Jedynym rozwiązaniem jest obecnie spalanie dobrych gatunków niezasiarczonego węgla kamiennego.

Świat roślin

Roślinność gminy Piekoszów w porównaniu z terenami sąsiednimi charakteryzuje się skromnością występujących zbiorowisk i zespołów florystycznych. Pod względem geobotanicznym leży ona w Okręgu Łysogórskim i Chęcińskim Krainy Świętokrzyskiej.

Zróżnicowanie podłoża geologicznego oraz ukształtowanie powierzchni, które przedstawione zostały we wcześniejszej części opracowania znalazły również swoje odbicie w szacie roślinnej obszaru badań.

Południowa część gminy cechuje się większą różnorodnością zbiorowisk roślinnych i większym bogactwem florystycznym w porównaniu do części północnej. Występują tu następujące zespoły i zbiorowiska roślinne :

1. zbiorowiska i zespoły łąkowe
2. zbiorowiska i zespoły borów sosnowych
3. zbiorowiska i zespoły lasów grądowych
4. zbiorowiska i zespoły borów mieszanych
5. zbiorowiska i zespoły ciepłolubnych muraw
6. zbiorowiska i zespoły torfowisk przejściowych.

Charakterystyczną cechą roślinności gminy jest występowanie zakrzewień śródpolnych głównie w południowej części gminy. Dominującymi gatunkami są tu : tarnina, dzika róża, berberys. Roślinność ta powinna być zachowana z uwagi na malowniczość krajobrazu oraz wartość ekologiczną.

Ochrona środowiska przyrodniczego

Obszar gminy Piekoszów objęty jest wielkoprzestrzennymi i indywidualnymi formami ochrony przyrody. Najważniejszą rolę spełnia tu Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy wraz z otuliną. Powołany został Rozporządzeniem Nr 17/96 Wojewody Kieleckiego z dn

2.XII.1996 r. (dz. Urz. Woj. Kiel. Nr 52/202 2.XII.1996 r.). Obszar Ch-K. P. K. Na terenie gminy Piekoszów obejmuje w znacznej części grunty sołectw : Szczukowskie Górk, Jaworznia, Janów, Łaziska, Zajączków, Wesoła oraz w niewielkim stopniu : Gałęzice, Rykoszyn, Piekoszów i Szczukowice. Natomiast otulina obejmuje : Rykoszyna, Gałęzic, Jaworzni, Janowa, Wesolej, Łazisk, Zajączkowa i Szczukowic. Ochroną na terenie parku objęto przede wszystkim przyrodę nieożywioną stanowiącą fragment Gór Świętokrzyskich. Jest to jedyne miejsce w Europie, gdzie na tak małej powierzchni występują skały wszystkich epok geologicznych stanowiących obraz dziejów ziemi jakie zaszły w ciągu ostatnich 500 mln lat .(Przyroda ... , 1995).

Występują tu dwa obszary chronionego krajobrazu. Pierwszy z nich Konecko-Łopuszniański Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje północno-zachodnią część gminy, a Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje północno-wschodnią część gminy. Powołane zostały Rozporządzeniem Nr 12/95 Wojewody Kieleckiego z dn. 29.09.1995 r. W sprawie ustanowienia Obszarów Chronionego Krajobrazu w woj. Kieleckim. Ich najważniejszą funkcją jest ochrona wód podziemnych i powierzchniowych oraz rola klimatotwórcza i aerasanitarna .

Poza tym na terenie gminy Piekoszów istnieją :

1. Rezerwaty przyrody,

- rezerwat przyrody nieożywionej „Moczydło” Nr R-055 utworzony Zarządzeniem M. O. S. Z. N. i L. z dn. 27.06.95 r. Położony jest we wsi Jaworznia - Zagórze. Ochroną obejmuje wschodnie wapienie środkowego dewonu, zlepieńców permu i triasu oraz pozostałości górnictwa kruszcowego. Zachowały się różne fragmenty muraw kserotermicznych
- rezerwat przyrody nieożywionej „Chelosiowa Jama” Nr R-062 powołany Zarządzeniem M. O. S. Z. N. i L. z dn. 25.07.1997 r. Położony jest we wsi Jaworznia obejmuje wzgórze Kopaczowa i nieczynny kamieniołom z najdłuższym w Górach Świętokrzyskich systemem jaskiń podziemnych „Chelosiowa Jama - Jaskinia Jaworzniańska” z bardzo interesującą szatą naciekową. Ich łączna długość korytarzy wynosi 3670 m. W wyrobisku pogórnicy widoczny jest profil geologiczny wapieni środkowego dewonu oraz przykrywająca je warstwa osadów dolnego triasu.

2. Pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej.

- dąb szypułkowy Nr 264
- dąb szypułkowy Nr 265.

Ochroną objęte zostały na podstawie Zarządzenia Nr 3/89 Wojewody Kieleckiego z dn. 26.01.1989 r. , a położone we wsi Jaworznia

- odsłonięcie geologiczne Nr 207 powołane Zarządzeniem Nr 23/87 Wojewody Kieleckiego z dn. 2.X.1987 r. Pomnik ten położony jest w obrębie wzniesienia Kozi Grzbiet w Zajączkowie.
- zagłębienie krasowe w Łaziskach Nr 208. Powołane jw.
- Skałki w Zajączkowie - Obory Nr 206. Powołane jw.
- odsłonięcie geologiczne i jaskinie krasowe w Jaworzni Nr 299 Utworzony na podstawie Rozporządzenia Nr 5/91 Wojewody Kieleckiego z dn.4.12.1981 (Dz. Urz. Woj. Kieleckiego Nr 15).
- odsłonięcie geologiczne Gałęzice-Skiby Nr 144, utworzony na podstawie Zarządzenia Wojewody Kieleckiego Nr 23/87 z dnia 2.10.1987 r.

Wszelkie prace budowlane w sąsiedztwie w/w pomników przyrody należy uzgadniać z Wojewodą Świętokrzyskim.

Obecnie proponowane są do objęcia ochroną :

1. Rezerваты :

Lp.	Nazwa Miejscowość	Rodz.	Powierzch. [ha]	Główny przedmiot ochrony
1	Kozi Grzbiet Zajączków	N	Ok. 6,0	Nieczynny kamieniołom w wierzchołkowej części Koziego Grzbietu wapieni dewońskich jako stratotyp interglacjału małopolskiego oraz żyłowa mineralizacja kruszcowa.
2	Skałka i Sachty	N	Ok. 10,0	Południowe zbocza grzbietu wzgórz Skałka i Sachty, z odsłoniętymi osadami permu górnego, wapieni, margli i zlepieńców gałęzickich z fauną. Objawy mineralizacji kruszcowej i pozostałości wyrobisk górniczych.
3	Todowa Grzęba Gałęzice	N	Ok. 4,5	Fragment ściany wyrobiska górniczego odkrywkowej kopalni wapieni środkowodewońskich „Ostrówka” oraz przyległe fragmenty zbocza Todowa Grzęba. Wyjątkowo bogate nagromadzenie szczątków fauny.
4	Beksówka Gałęzice	N	Ok. 10,0	Odsłonięte osady dewonu środkowego i górnego, karbonu dolnego oraz permu górnego w obrębie wzgórz Beksówka i Beksóweczka. W warstwach skalnych liczne szczątki fauny oraz żyłowa mineralizacja kalcytami typu „rózanki zelejowskie”
5	Stokówka Gałęzice	N	Ok. 7,5	Szparowe wyrobisko nieczynnego kamieniołomu kalcytu przecinające wzniesienie Stokówka zbudowane wapieni i zlepieńców permu. W wyrobisku odsłonięte fragmenty żyłowej strefy kalcytów „rózanki zelejowskiej”, a w skałach liczne szczątki fauny. Na całej powierzchni wzgórza występują murawy kserotermiczne.
7	Jankowa Zachodnia Szczukowskie Górki	N	Ok. 1,5	Wychodnie wapieni dewonu środkowego oraz piaskowców i zlepieńców triasu dolnego z pozostałościami kopalni rudy ołowiu (od XVIII do początku XX w.) oraz żyłowego kalcytu typu „rózanka zelejowska”. Na całej powierzchni występują zarośla i murawy kserotermiczne.

Oznaczenia : N – przyrody nieożywionej

2. Pomniki przyrody, stanowiska i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe
Projektowane do ochrony nowe obiekty przyrodnicze :

Lp.	Nazwa Miejscowości	Rodzaj	Główny przedmiot ochrony
1	Szczukowskie Górk Machnowica	Pomnik	Fragment południowej ściany kamieniołomu wapieni dewońskich „Górk Szczukowskie” z widoczną formą po eksploatacji górniczej (XVII-XX w.) kruszców ołowiu.
2	Piekoszów Bełkowa	Pomnik	Fragment wschodniej ściany dawnego kamieniołomu „Bełkowa” wapieni dolnego triasu z fauną małżów i ramienionogów.
3	Szczukowskie Górk	Stanowisko	Wykop obwodnicy drogi krajowej z profilem wapieni dewońskich i zlepieńców permu, przeciętych żyłą kalcytu.
4	Łaziska Stanisławów	Stanowisko	Nieczynny kamieniołom z odsłoniętymi fragmentami wychodni piaskowcowo-lupkowych kambru, w obrębie wzgórza Malinowiec
5	Gałężice	Stanowisko	Wykop drogi z odsłoniętymi wapieniami bitumicznymi cechsztynu oraz objawami mineralizacji rozproszonej kalcytowo-galenowej.
6	Gałężice	Stanowisko	Przekop dawnej kolejki kopalnianej z odsłonięciami wapieni cechsztynu.
7	Gałężice	Zespół przyrodniczo-krajobraz.	Geologiczny zespół przyrodniczo-krajobrazowy (pow. Ok. 100 ha) obejmujący nagie grzbiety w południowej części wsi Gałężice, z licznymi europejskiej klasy obiektami przyrody nieożywionej (pomniki i stanowiska dokumentacyjne).

3. Proponowane obszary użytków ekologicznych

Lp.	Miejscowość	Nr obszaru Na mapie	Kat.	Pow. [ha]	Główny obiekt ochrony
1	Zajączków	1	St	Ok. 30,0	Zbiorowisko ciepłolubnych muraw w obrębie Góry Wesołowskiej z roślinami chronionymi i rzadkimi zarówno w skali kraju jak i regionu : groszek wielko-przylstkowy, zawilec wielkokwiatowy, pluskwica pospolita, wawrzynek pospolity, naparstnica wielkokwiatowa, lilia złotogłów, sasanka łąkowa i inne.
2	Podłosienek	2	T	Ok. 4,0	Torfowisko przejściowe między Podłosienkiem a Jeżynowej z gatunkami roślin zagrożonych w skali kraju turzyca Davalla, narecznica grzebieniasta, storczyk szarolistny.
3	Rykoszyn	3	T	Ok. 37,0	Torfowisko przejściowe położone na północny wschód od stacji kolejowej Rykoszyn z rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin naczyniowych : turzyca Davalla, kruszczyk błotny, widłak goździsty, rosiczka okrągłolistna, widłak torfowy, przygielka biała, warkotka zwyczajna i inne.

Oznaczenia : T – torfowiskowy; St – stepowy.

Istniejące i projektowane formy ochrony przyrody wchodzi w skład Wielkoprzestrzennego Systemu Obszarów Chronionych woj. kieleckiego. Tworzą one mozaikę ekosystemów połączonych wzajemnie systemem tzw. korytarzy i ciągów ekologicznych. Są nimi głównie mało przekształcone przez gospodarkę człowieka doliny rzek, strefy zadrzewione i zakrzewień śródpolnych. Umożliwiają one przepływ materii, energii oraz informacji genetycznej. Na terenie gminy ważnymi

korytarzami ekologicznymi są doliny rzek Bobrzy i Łośnej. Wspomagane są przez lokalne ciągi ekologiczne (doliny ich dopływów). Łączą one również poprzez dolinę Nidy Suchedniowsko -Oblęgorski Park Krajobrazowy na północy z Nadnidziańskim i Kozubowskim Parkiem Krajobrazowy na południu województwa.

OCENA WARUNKÓW FIZJOGRAFICZNYCH DLA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PIEKOSZÓW.

W wyniku przeprowadzonej analizy elementów środowiska przyrodniczego gminy pod kątem zagospodarowania urbanistycznego należy wyróżnić następujące kategorie terenów:

- tereny przydatne do zabudowy,
- tereny przydatne do zabudowy z ograniczeniami (pod względem na spadki),
- tereny mało przydatne dla budownictwa (ze względu na płytki poziom wód gruntowych).

Wyodrębniono również obszary dolin cieków wodnych, które stanowią obszary regulujące całokształt stosunków wodnych, wymagające pozostawienia jako tereny otwarte i ochrony przed przekształceniem. Są to głównie ekosystemy łąkowe stanowiące w systemie przyrodniczym korytarze i ciągi ekologiczne. Ich funkcja (przemieszczenie materii, energii i informacji genetycznej) wymaga eliminacji barier ekologicznych co umożliwia łatwiejsze migracje roślin i zwierząt.

Wyróżniono obszary o wysokich i bardzo wysokich walorach przyrodniczych, które podlegają już prawnej ochronie lub są do niej wskazane.

Do terenów o wysokich walorach zaliczono :

- gleby III - IV klasy bonitacyjnej. Gleby IIIa - IIIb klasy prawnie chronione dla rolniczego użytkowania. Przeznaczenie na cele niewolnicze zwartego areалу tych gruntów o powierzchni 0,5 ha wymaga uzyskania zgody Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej. Natomiast gleby kl. IVa - IVb. nie wymagają zgody na zmianę przeznaczenia pod warunkiem, że są to gleby mineralne.

O korzystnym pod względem przyrodniczym i krajobrazowym położeniu gminy decyduje:

- doliny rzek i cieków jako korzystne ciągi ekologiczne o znaczeniu regionalnym i krajowym (stanowiące powiązania z systemem ochrony przyrody woj. kieleckiego i przyległych),
- zasoby wód podziemnych w obrębie głównych zbiorników wód podziemnych kraju (GZWP nr 416 Małogoszcz GZWP , GZWP nr 417 Kielce) stanowiące ważne rezerwuary wody pitnej.

- zbiorowiska roślinności kserotermicznej (są to najdalej wysunięte na północ placówki ciepłolubnych muraw),
- istniejąca obszarowa ochrona przyrody (park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu) oraz formy indywidualne (pomniki, rezerваты przyrody),

Priorytetowym postulatem przyrodniczym charakteryzowanego obszaru powinno być zapewnienie prawidłowego funkcjonowania Wielkoprzestrzennych Systemów Ochrony Przyrody, zgodnych z regionalną strukturą ekorozwoju, co możliwe będzie dzięki :

- zapewnieniu prawidłowego funkcjonowania terenów dolinnych,
- działaniom zmierzającym do pełnego rozwiązywania gospodarki wodno ściekowej i ochrony wód powierzchniowych (I, II, kl. czystości)
- ochronie źródeł i obszarów źródliskowych przed zanieczyszczeniem wód powierzchniowych i podziemnych poprzez budowę systemu kanalizacji sanitarnej. W pierwszej kolejności winny być skanalizowane obszary najwyższej i wysokiej ochrony wód podziemnych zbiornika GZWP Kielce,
- ochrona ujęć wód podziemnych dla celów komunalnych poprzez wyznaczenie stref ochrony sanitarnych,
- ochrona obszarów leśnych i zespołów zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, pełniących funkcję krajobrazową i klimatotwórczą. Należy zwrócić uwagę na zwiększenie lesistości obszaru.

Przedstawione wyżej walory przyrodnicze uzasadniają konieczność szczegółowej analizy lokalizacji nowych inwestycji oddziałujących niekorzystnie na środowisko przyrodnicze.

Oceniając całokształt warunków fizjograficznych należy stwierdzić, że głównymi czynnikami ograniczającymi rozwój budownictwa są :

- obszary chronionych gleb i lasów,
- rzeźba terenu,
- sąsiedztwo obiektów uciążliwych,
- formalna ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- niekorzystne warunki gruntowo - wodne,
- doliny rzek i cieków jako czynne ekosystemy łąkowo-wodne, nie są przewidziane pod jakąkolwiek zabudowę. Należy je również chronić z uwagi na bezpieczeństwo przeciwpowodziowe .

PODSTAWA OPRACOWANIA - ŹRÓDŁA, BIBLIOGRAFIA.

1. Kondracki - „Geografia Polski - Mezoregiony fizyczno-geograficzne” PWN Warszawa 1994 r.
2. „Geomorfologia Polski” - t1 „Polska Południowa, Góry i Wyżyny” - PWN W-wa 1972
3. Wielkoprzestrzenny System Obszarów Chronionych woj. Kieleckim KTW - Kielce 1996 r
4. Ocena czystości wód powierzchniowych woj., kieleckiego w 1996 r. –
5. Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska - Kielce 1997 r.
6. Ocena oddziaływania eksploatacji złóż wapieni dewońskich „Ostrówka” Kieleckich Zakładów Przemysłu Wapienniczego w Miedziance k /Kielc na środowisko przyrodnicze, Przedsiębiorstwo Geologiczne w Kielcach, Kielce 1995
7. Inwentaryzacja surowcowa gminy Piekoszów - Kielce 1983 r.
8. Projekt prac geologicznych na wykonanie sieci piezometrów obserwacyjnych w rejonie kopalni wapieni „Ostrówka” i „Ołowianka” - Przedsiębiorstwo Geologiczne w Kielcach - Kielce 1997.
9. Dokumentacja hydrogeologiczna zasobów wód podziemnych woj. Kieleckiego - U.W. WOŚGWIG Kielce 1990 r.
10. Przyroda woj., kieleckiego - Kielce 1995 r.
11. Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Piekoszów KTN Kielce 1984 r.
12. Oględziny i ustalenia szczegółowe dokonane na obszarze opracowania w trakcie inwentaryzacji terenowej.
13. Program małej retencji woj. Kieleckiego - Kielce 1996r.

2. STUDIUM ROLNICZO-LEŚNE.

Wiadomości ogólne.

Według rejonizacji glebowo-rolniczej (JUNG – Puławy 1980r)
gmina
Piekoszów położona jest w następujących regionach:

1. Konecko-łopuszniańskim – jej północno-zachodnia i środkowa część.
2. Suchedniowskim – jej północno-wschodnia część.
3. Chęcińskim – południowa część gminy.

Warunki glebowe.

Na terenie gminy Piekoszów przeważają gleby słabe i bardzo słabe, wykształcone głównie na piaskach. Charakteryzują się małym poziomem próchniczym co w konsekwencji powoduje ich słabą żyzność. Pod względem typologicznym są to:

- gleby bielcowe i pseudobielcowe, występują we wszystkich wsiach
  - gleby brunatne właściwe, wyługowane, deluwialne i kwaśne, występują we wszystkich wsiach
  - czarne ziemie zdegradowane, właściwe. Występują we wsiach: Szczukowice, Łosień, Zajączków, Gałęzice w gruntach ornych oraz we wsiach: Piekoszów, Micigózd, w użytkach zielonych.
  - rędziny, występują we wsiach: Piekoszów, Jaworznia, Micigózd, Wicentów, Szczukowice, Górki Szczukowskie, Gałęzice, Rykoszyn, Wesola.
  - mady, występują we wsiach: Lesica, Zajączków, Łosień, Brynica, Szczukowice.
  - gleby bagienne:
1. gleby murszowo-torfowe występują we wsiach: Łubno, Łosienek, Wicentów, Szczukowice, Górki Szczukowskie, Gałęzice.
  2. gleby murszowo-mineralne występują we wszystkich wsiach gminy w użytkach zielonych.
  3. gleby murszowate występują we wsiach: Piekoszów, Łubno, Jaworznia, Łosienek, Micigózd, Podzamcze, Wicentów, Gałęzice, Rykoszyn. Użytkowane są jako grunty orne.

O ich słabej przydatności dla rolniczego wykorzystania świadczy wskaźnik bonitacji użytków rolnych wynoszący 0.76 pkt., co oznacza, że średnia wartość rolnicza tych użytków kształtuje się na poziomie V klasy bonitacyjnej.

Szczegółową klasyfikację bonitacyjną gruntów ornych i użytków zielonych przedstawia tabela:

Grunty orne			Użytki zielone		
Klasa bonitacyjna	Powierzchnia gr.ornych (ha)	% udział w pow.gr.ornych	Klasa bonitacyjna	Powierzchnia už.zielonych	% udział w pow.uż.zielonych
III b	16	0,3	III	8	0,4
IV a	744	14,6	IV	714	32,1
IV b	916	18	V	956	42,9
V	1766	30,2	VI	376	16,9
VI	1541	2,3	VIZ	171	7,7
VIZ	117				
Razem	5100	100%	Razem	2225	100%

Źródło: obliczenia własne na podstawie okresowego sprawozdania wykazu gruntów w klasach bonitacyjnych wg stanu na dzień 10.11.1998r.

Z powyższej analizy wynika, iż zarówno w gruntach ornych jak i użytkach zielonych dominują gleby V i VI klasy bonitacyjnej, zajmujące odpowiednio 37,2 % i 26,2 % powierzchni użytków gruntów rolnych, co stanowi łącznie 63,4 % powierzchni użytków rolnych gminy. Najmniejszy udział stanowią gleby klasy III b, które zajmują 0,3 % gruntów ornych i 0,4 % użytków zielonych. W grupie użytków zielonych gleby klasy IV stanowią 42,9 % a w gruntach ornych gleby klasy IVa i IVb tylko 32,6 %.

Biorąc pod uwagę wartość przyrodniczą gleb oraz ich przydatność gospodarczą wyróżniono tu następujące kompleksy gleb:

1). w obrębie gruntów ornych:

- kompleks III – pszenno-wadliwy zajmuje ok. 3,8 % powierzchni gruntów ornych gminy. Gleby tego kompleksu zaliczane są do III b – IVb klasy bonitacyjnej. A zajmują tereny sołectw: Piekoszów, Wicentów, Zajęczków, Jaworznia, Rykoszyn, Gałęzice, Micigózd i Szczukowice.
- kompleks 4 – żytni bardzo dobry zajmuje ok. 3,9 % powierzchni gruntów ornych, obejmuje grunty III b i IVa klasy bonitacyjnej we wsiach: Podzamcze Piekoszowskie, Micigózd, Piekoszów, Gałęzice i Brynica.
- kompleks 5 – żytni dobry zajmuje ok. 9,9 % gruntów ornych gminy. Gleby zaliczane są do IVa i IVb klasy bonitacyjnej. Występuje we wszystkich wsiach a najbardziej zwarte powierzchnie znajdują się w sołectwach: Brynica, Micigózd, Piekoszów, Podzamcze, Piekoszowskie, Jaworznia, Szczukowice i Zajęczków.
- kompleks 6 – żytni słaby zajmuje ok. 22,5 % powierzchni gruntów ornych gminy, obejmujących gleby IVb i V klasy bonitacyjnej. Są to gleby o niskiej i bardzo niskiej przydatności rolniczej, nadające się głównie pod uprawę żyta, ziemniaków, saradeli i łubinu. Występują we wszystkich wsiach.
- kompleks 7 – żytni bardzo słaby zajmuje 31,6 % powierzchni gruntów ornych klasy bonitacyjnej VI. Uprawia się na nich głównie żyto. Jego

zwarte powierzchnie występują we wszystkich wsiach gminy.

- kompleks 8 – zbożowo-pastewny mocny zajmuje ok. 12,8 % powierzchni gruntów ornych gminy, a występuje we wszystkich wsiach gminy na glebach klasy IVa i IVb bonitacyjnej, oprócz Janowa i Szczukowskich Górek.

- kompleks 9 – zbożowo-pastewny słaby – zajmuje ok. 15,5 % powierzchni gruntów ornych klasy IVb i VI bonitacyjnej. Występuje we wszystkich wsiach za wyjątkiem sołectwa Wesola.

2). w użytkach zielonych:

- kompleks 2z – użytki zielone średnie – zajmuje 27,6 % użytków zielonych gminy i występuje we wszystkich miejscowościach prócz Janowa.

- kompleks 3z – użytki zielone słabe i bardzo słabe zajmują 72,4 % powierzchni użytków zielonych gminy. Występują we wszystkich wsiach gminy.

Struktura użytkowania gruntów w gminie Piekoszów.

W strukturze użytkowania gruntów w gminie Piekoszów (wg Rocznika Statystycznego woj. kieleckiego 1997r. – US Kielce) w 1997r. dominują użytki rolne, które zajmowały 72,4 % ogólnej powierzchni gminy, lasy zaś 18,2 % a pozostałe grunty 9,4 %. W ramach użytków rolnych grunty orne zajmują 66,8 %, łąki i pastwiska 32,9 % a sady tylko 0,3 %. Porównując powierzchnię użytków rolnych w stosunku do roku 1998, zauważa się spadek powierzchni użytków rolnych na rzecz zwiększenia lesistości. Widoczny jest również spadek gruntów ornych z 5556 ha w 1988r. do 4955 ha w 1996r., tj. o 10,7 % oraz wzrost zajmowanej powierzchni użytków zielonych z 2096 ha do 2441 ha, tj. o 16,5 %.

Największy udział użytków rolnych występuje w sołectwach: Brynica (90,2%), Podzamcze Piekoszowskie (86,5%), Micigózd (85,9%), Wicentów (82,0%), najmniejszy zaś w Górkach Szczukowskich (37,3%) przy średniej dla gminy 71,7%. Natomiast największe powierzchnie gruntów ornych występują w : Janowie (83,4%), Zajączkowie (78,2%), Piekoszowie (76,7%), Łosienku (76,1%), Wicentowie (75,1%) i Brynicy (74,6%) przy średniej wartości dla gminy 69,1%, a użytków zielonych w Lesicy (44,7%), Górkach Szczukowskich (44,4%), Łosieniu (36,8%), Podzamczu Piekoszowskim (36,4%) i Jaworzni (34,7%), przy średniej dla gminy 30,2%.

Pod względem rolniczego użytkowania ziemi dominującym jest kierunek wybitnie polowy z udziałem łąk.

Struktura własnościowa i wielkościowa gospodarstw

Struktura własnościowa gminy przedstawia się następująco:

Indywidualne gospodarstwa rolne – 9280 ha (90,6%)

Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa – 938 ha (9,1%)

Sektor uspołeczniony – 30 ha (0,3%)

W strukturze własnościowej dominuje sektor indywidualnych gospodarstw rolnych, których wg spisu rolnego w 1996r. („Systematyka i charakterystyka gospodarstw rolnych w woj. kieleckim” – U.S. Kielce 1997r.) było 1629, zajmując 6083 ha użytków rolnych gminy. Szczegółową strukturą wielkościową gospodarstw indywidualnych rolnych przedstawia tabela:

Wyszczególnienie	Grupy obszarowe gospodarstw w ha:											
	1 - 2		2 - 5		5 - 7		7 - 10		10 - 15		> 15	
	szt	%	szt	%	szt	%	szt	%	szt	%	szt	%
Indywidualne gosp.rol. 1629	481	29,5	780	47,9	240	14,7	88	5,4	27	1,7	13	0,8
Areał użytków rol(ha)	674	11,1	2529	41,6	1394	22,9	711	11,7	302	5	473	7,8

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych US Kielce.

Na obszarze gminy przeważają małe gospodarstwa rolne zajmujące powierzchnię 1-2 ha (481 gospodarstw) i 2-5 ha (780 gospodarstw). Łącznie stanowią one 77,4% ogólnej liczby gospodarstw. Powierzchnię powyżej 15 ha posiada tylko 13 gospodarstw, co stanowi 0,8% ogólnej liczby gospodarstw, zajmując 7,8% areалу użytków rolnych.

Średnia powierzchnia jednego gospodarstwa wynosi 3,7 ha i jest niższa od analogicznego wskaźnika dla woj. kieleckiego wynoszącego 4,5 ha.

Największą powierzchnię użytków rolnych (2529 ha) skupiają gospodarstwa od 2 do 5 ha, stanowiące najliczniejszą grupę gospodarstw (780).

Liczba użytkowników gruntów wg Spisu rolnego – 1996r. nie stanowiących gospodarstw rolnych wynosiła 771 zajmując areał 267 ha.

Struktura produkcji rolniczej

Produkcja roślinna

Wyszczególnienie	gmina Piekoszów			województwo kieleckie		
	Powierzchnia zasiewów		Wysokość zbiorów	Powierzchnia zasiewów		Wysokość zbiorów
	ha	%	g/ha	ha	%	g/ha
Zboża, w tym:	2470	73,51	21,5	239585	77,4	26
- pszenica	455	18,4	23,7	79972	33,4	29,5
- żyto	913	37	20	61824	25,8	21,8
- pszenżyto	251	10,2	24,6	11316	4,7	25,2
- inne	851	34,4	21	86473	36,1	24,7
Ziemniaki	888	26,43	180	59862	19,3	185
Rośliny przemysłowe	2	0,06	-----	10168	3,3	-----
Razem	3360	100		309615		

- brak danych

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Rocznika Statystycznego woj. kieleckiego 1997r.

W produkcji roślinnej dominuje kierunek uprawy zbożowo-ziemniaczany, gdzie zboża zajmują 73,5% ogólnej powierzchni gminy a ziemniaki 26,4%. Dla porównania średnie wartości dla województwa kieleckiego wynoszą odpowiednio: 77,4% i 19,3%. W uprawach zbożowych największą powierzchnię zajmuje żyto 37,0% (woj. 25,8%), jęczmień i owies 34,4% (woj. 36,2%) a pszenica 18,4% (woj. 33,3%).

Wysokość zbiorów poszczególnych upraw na terenie gminy kształtuje się poniżej średnich wartości dla województwa kieleckiego. Świadczy to o słabych warunkach przyrodniczych rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Na terenie analizowanego obszaru brak jest specjalistycznych gospodarstw rolnych o wykształconym profilu upraw. Wyjątek stanowi gospodarstwo ogrodnicze braci Kasprzaków w Piekoszowie, objęte po byłym PGO a specjalizujące się w uprawie pod osłoną pomidorów i ogórków, oraz gospodarstwo ogrodnicze uprawiające kwiaty również pod osłoną w Jaworzni-Gniewcach.

- produkcja zwierzęca

Według materiałów spisu rolnego, w 1996r obsada zwierząt gospodarskich w gminie wynosi:

- bydło 2986 szt. w tym krowy 1548 szt. Najwięcej w Brynicy i Podzamczu Piekoszowskim.
- trzoda chlewna 3523 szt. – najwięcej we wsi Micigoźd i Piekoszków.
- konie 329 szt.
- owce 45 szt
- zwierzęta futerkowe 64 szt.
- drób 23399 szt.

Na terenie gminy Piekoszków rozwinęła się hodowla głównie drobiu i trzody chlewnej. Występują tu następujące specjalistyczne gospodarstwa hodowlane:

1. tuczarnia trzody chlewnej w Micigoździu,
2. ферmy drobiu typu mięsnego w : Brynicy, Jaworzni, Janowie, Łosienku, Łosieniu, Micigoździu i Wicentowie;
3. ferma zwierząt futerkowych w Jaworzni,

Szczegółowa lokalizacja tych gospodarstw znajduje się na mapie „Studium rolniczo-leśne” w skali 1:10000.

Zakłady przetwórstwa rolno- spożywczego.

Na terenie gminy Piekoszków występują następujące zakłady:

- Zakład Rzeźniczo-Wędliniarski J.Bartos w Piekoszowie,
- Zakład Wędliniarski R. Hochel w Micigoździe,

- Zakład Przetwórstwa Mięsnego A. Wolder w Piekoszowie,
- Zakład Przetwórstwa Mięsnego w Podzamczu Piekoszowskim,
- Zakład Przetwórstwa Mięsnego w Janowie,
- Zakład Przetwórstwa Mięsnego w Rykoszynie,
- Zakład Przetwórstwa Mięsnego i Ubojnia Drobiu w Piekoszowie,
- Zakład Przemysłu Rybnego w Janowie,
- Ubojnia Drobiu „Kanarek” w Piekoszowie,
- 3 Piekarnie w Piekoszowie,
- Młyn w Piekoszowie, Wesołej i Łośniu (nieczynny),
- Tartak w Podzamczu i Łaziskach,
- Wytwórnia Artykułów Spożywczych w Piekoszowie,
- „UTIL-PASZ” w Szczukowicach
- Punkt skupu mleka w Piekoszowie i Zajączkowie obsługiwany przez O.S.M. „Radostowa” w Kielcach,
- Zakład cukierniczy w Jaworzni.

Ogółem na terenie gminy znajduje się 17 zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego oraz dwie zlewnie mleka i sezonowy punkt skupu owoców w Łosienku. Szczegółowa lokalizacja tych zakładów znajduje się na mapie „Studium rolniczo-leśnym” w skali 1:10000.

Lasy

Lasy na terenie gminy Piekoszów zajmują 1869 ha, co stanowi 18,2% ogólnej powierzchni gminy (wg danych Rocznika Statystycznego woj. kieleckiego 1997r – US Kielce). Tak więc, lesistość gminy jest dużo niższa od lesistości woj. kieleckiego, która wynosi 29,0% Rys 6.

Lasy państwowe zajmują 79,9 ha, tj. 4,3% ogólnej powierzchni lasów i położone są jedynie w Górkach Szczukowskich. Wg kategorii ochronności są to lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50.000 mieszkańców. Siedliskowo są to: bór mieszany świeży, bór świeży, mieszany wyżynny i bór mieszany wyżynny. Są to niewielkie fragmenty lasów naturalnych i półnaturalnych. Dominującym gatunkiem jest sosna a towarzyszącymi dąb i brzoza.

Administracyjnie lasy te przynależą do Nadleśnictwa Kielce, Oddziału Kielce i Leśnictwa Niewachłów. Natomiast zarząd nad lasami niepaństwowymi sprawuje tu Nadleśnictwo Kielce z upoważnienia Kierownika Urzędu Rejonowego.

Pozostała część lasów, tj. 95,7% ogólnej powierzchni lasów znajduje się we władaniu prywatnych właścicieli.

Stanowią je głównie monokultury borów sosnowych wilgotnych. Bory mieszane porastają Górę Plebańską i północne zbocze Góry Kopaczowej. Las grądowy porasta Wzgórze Moczydło, oraz fragment północnego zbocza Góry Kopaczowej, oraz obszar przylegający bezpośrednio do gminy Chęciny w Jaworzni-Zagórze.

Lesistość w poszczególnych sołectwach gminy przedstawia się następująco:

Lp.	Sołectwo	% udział lasów w ogólnej powierzchni
1.	Brynica	1,5
2.	Gałężice*	5,7
3.	Janów	0,1
4.	Jaworznia	4,9
5.	Lesica**	12,4
6.	Łaziska	1,6
7.	Łosienek	8,3
8.	Łosień	3,9
9.	Łubno	6,9
10.	Micigózd	3,8
11.	Piekoszów	6
12.	Podzamcze P.	0,7
13.	Rykoszyn	14,4
14.	Szczukowice	3,1
15.	Szczukowskie G.	5,2
16.	Wesoła	4,4
17.	Wicentów	3,9
18.	Zajączków	13,2
	Razem	100

* - brak wydzielenia sołectwa Skalka

** - brak wydzielenia sołectwa Bławatków

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Tak więc , największym stopniem lesistości charakteryzują się sołectwa: Rykoszyn – 14,4%, Zajączków – 13,2%, Lesica – 12,4%, najmniejszym zaś: Janów – 0,1%, Podzamcze Piekoszowskie – 0,7%, a także Brynica – 1,5%.

Lasy gminy Piekoszów reprezentują umiarkowane walory geobotaniczne, ale z uwagi na niską lesistość tego obszaru wymagają one ochrony i właściwej gospodarki leśnej (polega na trzebieniu 2, 3, 4 klasy wieku). Należy również zwrócić uwagę na możliwości zwiększenia lesistości , co należy dokonać na gruntach o niskich klasach bonitacyjnych i terenach rolniczo nieprzydatnych. Brak jest terenów leśnych podlegających ochronie prawnej.

Melioracje.

W celu poprawy stosunków wodnych niektórych terenów gminy Piekoszów i podniesienia ich wydajności, wprowadzono tu urządzenia melioracji podstawowych i szczegółowych:

1. Urządzenia melioracji podstawowych:

- Rzeka Bobrza - długość 5.000 mb
- Kanał Ulgi rzeki Bobrzy - długość 385 mb
- Ciek od Julianowa - długość 5.965 mb
- Ciek A rzeka Babia - długość 2.915 mb
- Struga Czarne Stoki - długość 9.150 mb
- Rzeka Hutka - długość 4.300 mb
- Rzeka Łośna - długość 4.505 mb
- Razem - długość 32.220 mb

2. Urządzenia melioracji szczegółowych:

- Obiekt Łośna-Czarne Stoki – pow. 307 ha
- Obiekt Łośna-Kalisz – pow. 122 ha
- Obiekt Bobrza-Szczukowice – pow. 64 ha
- Obiekt Jaworznia – pow. 73 ha
- Obiekt Piekoszów – pow. 225 ha
- Obiekt Chełmce I – pow. 152 ha
- Obiekt Brynica-Podzamcze – pow. 436 ha
- Obiekt Łośna-Łosień – pow. 19 ha
- Obiekt Chełmce III – pow. 82 ha
- Razem – pow. 1.510 ha

Melioracje te zostały naniesione na mapę „Studium rolniczo-leśne” w skali 1:10 000.

W związku z powyższym, w przypadku projektowania obiektów na w/w urządzeniach bądź przechodzących przez cieki należy na etapie projektu uzyskać uzgodnienie z Wojewódzkim Zarządem Melioracji i Urządzeń Wodnych Rejonowym Oddziałem w Kielcach.

Podsumowanie i wnioski.

- Wg „Strategii rozwoju województwa kieleckiego” obszar gminy Piekoszów charakteryzuje się rolnictwem tradycyjnym, półsamozaopatrzeniowym, drobnoskalowym, półtowarowym o przewadze produkcji zwierzęcej.
- w/w „Strategii...” obszar ten pełni funkcje przemysłowe z rolnictwem i mieszkalnictwem oraz charakteryzuje się wysokim udziałem ludności pozarolniczej.
- Na niską bonitację rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wynoszącą 48,8 pkt. (w skali 120 punktowej) a plasującej gminę Piekoszów na jednym z ostatnich miejsc w województwie, wpływa bardzo niska jakość gleb (gleby V i VI klasy bonitacyjnej zajmują 63,4% arealów użytków rolnych), wskaźnik agroklimatu wynosi 10,0 pkt. i kształtuje się na poziomie wskaźnika wojewódzkiego. Słabszy od wartości wojewódzkich jest również wskaźnik bonitacji warunków wodnych

wynoszący 2,7 pkt. (woj. 3,5 pkt.). Tereny zmeliorowane stanowią tu ok. 15% ogólnej powierzchni gminy.

- Słabe warunki przyrodnicze nie sprzyjają rozwojowi rolnictwa, korzystne są natomiast dla funkcji leśnej.
- Zbyt duże rozdrobnienie agrarne utrudnia wykorzystywanie maszyn polowych przez co efektywność produkcji pod względem ekonomicznym jest bardzo niska, często niedochodowa. Stanowiące ograniczenie dostosowania się rolnictwa gminy do wymogów gospodarki rynkowej.
- Tradycyjny - wielokierunkowy system gospodarowania charakteryzujący się niską towarowością produkcji oraz wysokim udziałem samo-zaopatrzenia .
- Niższy niż przeciętnie w województwie poziom kultury rolnej i kwalifikacji rolników.
- Szansą rozwoju funkcji rolniczej gminy wynikającej z jej położenia jest usytuowanie w bezpośredniej strefie żywicielskiej Kielc, stanowiących chłonny rynek zbytu produktów przemysłu rolno-spożywczego. Widoczne to już jest w wysokiej ilości zakładów przetwarzających płody rolne w samym Piekoszowie i okolicach. Ich istnienie wymaga dobrze rozwiniętej bazy surowcowej zapewniającej stały i systematyczny dostęp do wysokiej jakości surowca.
- Wysoki udział łąk i pastwisk w ogólnym areale użytków rolnych stanowi podstawę rozwoju hodowli bydła mlecznego i opasowego.
- Dobrze rozwinięty system lokalnych zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego.
- Kierunkiem użytkowania rolniczego ziemi jest kierunek polowy z udziałem łąk i pastwisk oraz lasów.
- Kierunkiem upraw gruntów ornych jest ekstraktywny z intensyfikującym (zbożowo-ziemniaczany)
- Kierunkiem w hodowli jest bydłęcy z udziałem trzody chlewnej i drobiarstwem.
- Kierunkami uzupełniającymi winno być warzywnictwo i ogrodnictwo głównie pod osłonami.
- Ważnym kierunkiem winno być wspieranie działań zmierzających do poprawy struktury agrarnej gospodarstw (powiększanie obszarowo gospodarstw) i dążenie do ich specjalizacji.
- Przestrzeganie i egzekwowanie ochrony gruntów rolnych podlegających ochronie (III b – IVa – IVb).
- Preferowanym kierunkiem rozwoju powinien być wielofunkcyjny rozwój wsi z przewagą funkcji pozarolniczych, co doprowadzi do odciążenia ludności od pracy bezpośrednio w rolnictwie i powstaniem nowych miejsc pracy w drobnej przedsiębiorczości, usługach dla rolnictwa oraz w rekreacji i agroturystyce. Ta ostatnia może być źródłem dodatkowych dochodów rolników. Miejscowościami szczególnie kwalifikującymi się dla jej rozwoju są: Młynki, Wicentów-Zręby, Jeżynów, Łosienek, Zajączków. Największe bariery we wdrożeniu tego programu rozwoju tkwią w środkach finansowych i w tym kierunku oczekuje się zmian w

systemie kredytowania. Popularyzacja tego przedsięwzięcia jest wstanie uaktywnić nadwyżki siły roboczej miejscowej ludności zwłaszcza, że posiadają oni budynki mieszkalne przekraczające często ich potrzeby. Wyposażenie ich w dodatkową infrastrukturę spowoduje, że staną się one bazą wypoczynkową ludności preferującej wypoczynek na wsi.

- Lasy gminy Piekoszów ze względu na ich niską wartość geobotaniczną nie należą do cennych pod względem ekonomicznym i przyrodniczym.
- Niski wskaźnik lesistości gminy sprawia iż powinny być one chronione.
- Lasy nie tworzą dużych zwartych kompleksów leśnych.
- Należy dążyć do dalszego powiększania powierzchni leśnej poprzez dolesienia, którymi powinny być objęte następujące tereny: grunty klasy V i VI bonitacyjnej, przylegające do istniejących już lasów, nieużytki, niezagospodarowane grunty ARSP o niskiej przydatności dla rolnictwa, niezalesione enklawy śródleśne oraz tereny które spowodują wyrównanie granicy polno-leśnej, (monotonność krajobrazu), a także połączenie drobnych terenów leśnych w większe masywy.
- Zalesienia powinny być prowadzone rodzimym gatunkiem drzew.
- Tereny przeznaczone do zalesień powinny być chronione przed zainwestowaniem urbanistycznym.

Rolnicy przeznaczający swoje grunty do zalesienia mogą skorzystać z dotacji Urzędu Rejonowego na pokrycie kosztów związanych z zalesieniem np. zakup sadzonek, zgodnie z ustawą o lasach z dnia 22.IX.1991r.

Materiały źródłowe.

- Rocznik Statystyczny woj. kieleckiego – 1989 i 1997r. WUS Kielce.
- Spis Rolny 1996r. – U.S. Kielce 1997r.
- Informacje Urzędu Gminy.
- Informacje Nadleśnictwa Kielce.
- Mapa glebowo-rolnicza gminy Piekoszów w skali 1:5000.
- Uwarunkowania ekofizjograficzne gminy.

3. Zagrożenia środowiska przyrodniczego.

Środowisko przyrodnicze jako element dynamiczny podlega ciągłym zmianom w wyniku zachodzących w nim procesów naturalnych i antropogenicznych. Decydujące znaczenie a zarazem zagrożenie jego funkcjonowania ma działalność człowieka. To on jako istota *homo sapiens* chce zmieniać i przekształcać to co stworzyła natura. Robi to często w sposób nieprzemyślany i nierozważny przez co obniża walory środowiska przyrodniczego.

W szczególności do zagrożeń środowiska przyrodniczego należą:

- Wchodzenie z zainwestowaniem urbanistycznym w doliny rzeczne,
- Zbyt intensywna eksploatacja surowców mineralnych schodzących poniżej naturalnego źródła wód podziemnych,
- Kopalnia wapienia w Górkach Szczukowskich zagrażająca pobliskiej wsi i wodom podziemnym GZWP 417 Kielce,
- Nieprawidłowości związane z odpadami komunalnymi i przemysłowymi oraz niedostateczne unieszkodliwianie ścieków komunalnych (brak kanalizacji sanitarnych w gminie). Grozi to głównie wodom podziemnym stanowiącym rezerwuary wód pitnych oraz wodom powierzchniowym.
- Występowanie dzikich wysypisk śmieci głównie w lasach i dolinach rzek oraz w miejscach dawnej eksploatacji surowców mineralnych.
- Zbyt mała ilość pojemników na odpady komunalne i mała częstotliwość ich opróżniania.
- Brak kontroli nad szczelnością i opróżnianiem szamb przydomowych.
- Niekorzystne odbicie w krajobrazie gminy ma niszczenie zakrzewień śródpolnych.
- Bliskość ośrodków rozwoju przemysłu cementowego i wapienniczego, głównie Cementowni „Nowiny” i „Małogoszcz” niekorzystnie wpływających na czystość powietrza atmosferycznego.

V. ZAGADNIENIA DEMOGRAFICZNO-LUDNOŚCIOWE

1. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO I UWARUNKOWANIA ROZWOJU FUNKCJI DEMOGRAFICZNO-SPOŁECZNYCH

1. Demografia

Zmiany ludnościowe gminy

Gminę Piekoszków na koniec 1997 roku zamieszkiwało 14.312 osób, w tym: 7155 mężczyzn i 7152 kobiet a w październiku 1998 roku: 14.435 osób, w tym 8228 mężczyzn. Udział w ludności województwa kieleckiego wynosił 1,25% a w ludności przyszłego powiatu kieleckiego 7,4%. Średnia gęstość zaludnienia kształtowała się na poziomie 140,6 osób/km², przy średniej gęstości zaludnienia woj. kieleckiego wynoszącej 124,3 osób/km² a dla terenów wiejskich 67,9 osób/km², a więc była od nich wyraźnie wyższa.

Współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) był w całym tym okresie wyrównany i wynosił ok. 99 kobiet/100 mężczyzn. Świadczy to o równomiernym rozwoju procesów demograficznych i obrazuje tylko nieznaczną nadwyżkę mężczyzn nad liczbą kobiet. Większe różnice w strukturze płci występowały w grupie ludności w wieku produkcyjnym, a szczególnie wśród ludności w wieku zawierania małżeństw i zakładania gospodarstw domowych – 24-29 lat.

Zmiany ludności w poszczególnych latach przedstawia poniższe zestawienie:

	1985	1992	1995	1996	1997	1998
Ogółem	12.681	13.701	13.934	14.096	14.312	14.435
Kobiety	6.320	6.723	6.942	7.039	7.152	7.207
Mężczyźni	6.361	6.836	6.992	7.057	7.155	7.228

Dynamika wzrostu ludności w latach 1985-98 była dość wysoka i wynosiła 113,8, przy średniej dynamice dla woj. kieleckiego w tym okresie wynoszącej 102,6 i ujemnej dynamice dla obszarów wiejskich województwa wynoszącej 95,6. Wyróżniało to korzystnie obszar gminy na tle obszaru województwa i było procesem charakterystycznym dla kilku gmin najbliższego otoczenia Kielc. Wzrost ludności był sukcesywny i równomierny w całym okresie.

Jednak dynamika wzrostu ludności była wyraźnie zróżnicowana w poszczególnych jednostkach osadniczych. Niektóre miejscowości charakteryzował dynamiczny rozwój, inne znów stagnacja lub nawet spadek ludności.

Proces rozwoju ludnościowego poszczególnych jednostek osadniczych gminy przedstawiał się następująco:

Miejscowość	1992	1997	1998	Dynamika 1992-1998
Brynica	747	860	854	114,3
Gałęzice	398	351	346	86,9
Janów	500	545	557	111,4
Jaworznia	1558	1658	1673	107,4
Lesica	614	749	768	125,1
Łaziska	383	429	435	113,6
Łosienek	519	560	564	108,7
Łosień	266	277	278	104,5
Łubno	267	292	296	110,7
Micigózd	904	1010	1021	112,9
Piekoszków	2181	2435	2467	113,1
Podzamcze	402	476	493	122,6
Rykoszyn	710	1020	1017	143,2
Skalka	443	427	417	94,1
Szczukowice	752	830	829	110,2
Szczukowskie Góry	414	406	407	98,3
Wesoła	339	324	321	94,7
Wincentów	690	806	807	116,9
Zajączków	901	893	885	98,2

Najwyższą dynamiką wzrostu charakteryzowały się miejscowości położone najbliżej Kielc oraz w miejscach o dogodnych z nimi połączeniach komunikacyjnych. Natomiast wyraźny regres rozwoju ludnościowego wystąpił w miejscowościach położonych na południowych krańcach gminy. Zaznacza się również niezbyt wyraźna jeszcze tendencja spadku lub stagnacji ludności w małych jednostkach osadniczych liczących do 100 mieszkańców oraz szybszego wzrostu w jednostkach większych - o ponad 700 mieszkańców.

Przebieg procesów demograficznych

Na kształtowanie się rzeczywistego poziomu ludności mają wpływ dwa podstawowe czynniki, a mianowicie:

- przyrost naturalny, będący różnicą pomiędzy liczbą zgonów i urodzeń
- saldo migracji, będące różnicą między napływem i odpływem ludności na zewnątrz gminy.

Wzajemne proporcje oraz bezwzględne wielkości tych elementów określają kierunek i dynamikę zmian demograficznych gminy

	1992	1995	1997
Urodzenia	239	194	223
Zgony	112	135	111
Przyrost naturalny	127	59	112
Saldo migracji	-43	+41	+29
Napływ ludności	112	172	-
- z miast	58	76	-
- ze wsi	58	96	-
Odpływ ludności	155	131	-
-do miast	85	85	-
- do wsi	70	46	-

Wskaźnik na 1.000 mieszkańców

	1992		1995		1997	
	gmina	wsie woj. Kieleckiego	Gmina	Wsie woj. Kieleckiego	Gmina	wsie woj. Kieleckiego
Urodzenia	17,5	15,2	13,8	12,9	15,8	12,7
Zgony	8,2	12,3	9,6	12,4	7,9	12,4
Przyrost naturalny	9,3	2,9	4,2	0,6	7,9	0,2

Poziom przyrostu naturalnego był na obszarze gminy wysoki, znacznie przekraczający średnie przyrosty dla województwa kieleckiego, w tym również dla jego obszarów wiejskich. W latach 90-tych uległ on znacznemu zmniejszeniu, co było procesem charakterystycznym dla całego kraju. Nadal jednak pozostawał znacznie wyższy niż średnia województwa - -0,3 osoby/1000 mieszkańców, Piekoszków - 7,9 osoby/1000M. Również w porównaniu do wskaźnika dla przyszłego powiatu kieleckiego wynoszącego 3,7 osoby/1000M i województwa świętokrzyskiego - 0,1 osoby/1000M, jest on bardzo korzystny.

Wysoki poziom przyrostu naturalnego kształtowany był przez dość wysoki poziom urodzeń (1997r. - 15,8‰ - gmina, 11,1‰ - woj. kieleckie) oraz - przeciętnie znacznie niższy od średniego - poziom zgonów (1997r.- 7,9‰ - gmina, 10,6‰ - woj. kieleckie). A więc i na tym tle sytuacja demograficzna gminy rysuje się bardzo pozytywnie.

Powyższe dane obrazują wysoką prężność demograficzną gminy. Jednak występujący w ostatnich latach spadek ilości zawieranych małżeństw, może w przyszłości niekorzystnie wpłynąć na poziom urodzeń.

Drugi czynnik kształtujący liczbę ludności – saldo migracji – był do 1993 roku ujemny, rzędu kilkudziesięciu osób rocznie. Od 1994 roku nastąpiło wyraźne odwrócenie tej niekorzystnej tendencji w kierunku wyższego napływu ludności. W latach 1996-97 saldo migracji wynosiło ok.50 osób rocznie. Dodatkowo i dynamicznie wzrastające saldo migracji świadczy o atrakcyjności obszaru gminy, zarówno pod względem ekonomicznym (niższe ceny nieruchomości niż w sąsiednim obszarze Kielc) jak z punktu widzenia warunków i jakości życia (dogodne położenie komunikacyjne, wzrost wyposażenia w infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, telefonizacja). Dodatkowo saldo migracji staje się charakterystyczne jest dla obszarów podmiejskich Kielc położonych w 30-40 minutowej izochronie dojazdów do pracy. Związane jest nie tylko ze zmniejszeniem budownictwa wieloblokowego w mieście, ale głównie ze zmianą preferencji zamieszkania bogatszej części społeczeństwa w kierunku bardziej komfortowych warunków przestrzennych.

Jak wynika z powyższego ludność gminy Piekoszków zwiększała się w całym analizowanym okresie dzięki wysokiemu przyrostowi naturalnemu, a od 1994r. także dzięki dodatniemu, wzrastającemu dynamicznie saldu migracji.

1.3. Przemiany struktury wiekowej ludności

Odbiciem dynamiki procesów demograficznych są przemiany struktury wiekowej ludności.

	1993		1996		1997		powiat kielecki	woj. Świętok.
	Osoby	%	Osoby	%	Osoby	%		
Ludność ogółem	13.701	100,0	14.096	100,0	14.312	100,0	100,0%	100,0%
w tym wieku:								
Przedprodukcyjnym 0-17 lat	4.518	32,9	4469	31,7	4452	31,1	29,9	26,3
Produkcyjnym 18-59lat - kobiety 18-64lat - mężczyźni	7617	55,6	7958	56,5	8159	57,0	55,3	57,8
Poprodukcyjnym >60lat – kobiety >65lat – mężczyźni	1566	11,5	1669	11,8	1701	11,9	14,8	15,9

Cząstkowe grupy wiekowe - ludność w wieku:

- żłobkowym 0-2 lat – 629 osób
- przedszkolnym 3-6 lat – 947osób
- szkoły podstawowej 7-14 lat – 2088 osób
- szkoły średniej 15-18 lat – 1067 osób

Wysoki poziom urodzeń utrzymujący się na obszarze gminy od wielu lat wpłynął na ukształtowanie się młodej struktury wieku charakteryzującej się wysokim udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz niskim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym.

W ciągu ostatnich lat nastąpił spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym. Dynamicznie wzrosła grupa ludności w wieku produkcyjnym oraz nieznacznie zwiększyła się w wieku poprodukcyjnym. Struktura wiekowa ludności gminy, zarówno w porównaniu do średniej struktury województwa kieleckiego jak i struktury przyszłego powiatu kieleckiego, jest bardzo korzystna, szczególnie w grupach wieku przed- i poprodukcyjnego. Wielkość obu tych grup wiekowych powoduje wysokie obciążenie ludności w wieku produkcyjnym – wskaźnik obciążenia wynosił w 1997r. 73,8 osoby na 100 osób w wieku produkcyjnym i był to wskaźnik znacznie wyższy niż średnia dla województwa.

Reasumując:

Korzystnymi cechami populacji gminy Piekoszów są:

- wysoka dynamika wzrostu ludności
- wyrównany współczynnik feminizacji
- wysoki poziom urodzeń
- bardzo niski poziom zgonów
- wysoki przyrost naturalny
- bardzo korzystna struktura wiekowa ludności ze znacznym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym i niskim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym
- dodatnie i wzrastające saldo migracji, spowodowane wysokim napływem ludności.

Niepokojącymi zjawiskami, zaznaczającymi się w ostatnich latach są:

- spadek ilości zawieranych małżeństw
- nadumieralność mężczyzn.

Generalnie rzecz biorąc sytuacja demograficzna gminy jest bardzo korzystna. Dotyczy to tempa procesów demograficznych oraz młodej struktury wieku ludności. Dynamiczny i równomierny wzrost ludności gminy następował dzięki wysokiemu przyrostowi naturalnemu, a w ostatnich latach dzięki zwiększonemu napływowi ludności. Ten dynamiczny rozwój ludnościowy gminy stanowi ważny czynnik potencjału rozwojowego jej obszaru, ale także stawia przed władzami gminy konieczność zaspokojenia różnorodnych potrzeb, szczególnie w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej.

2. Rynek pracy

Gmina Piekoszów położona w bliskim sąsiedztwie Kielc posiada rozwiniętą działalność pozarolniczą ukształtowaną w znacznej mierze przez warunki naturalne (znaczne zasoby surowców mineralnych) oraz bliskość dużego ośrodka miejskiego. Działające tu obecnie zakłady wydobywcze mają wiekową tradycję górniczą. Funkcjonują tu zarówno znaczne zakłady przemysłowe związane z przemysłem wydobywczym surowców skalnych (przemysłu wapienniczego oraz kamieni budowlanych i drogowych), jak również mniejsze zakłady przetwórcze o szerokim profilu produkcji powstające dynamicznie w ostatnich latach. Świadczy o tym wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON, co przedstawia poniższe zestawienie.

	1993	1994	1995	1996	1997
Podmioty gospodarcze w tym:	291	324	316	404	421
- sektor publiczny	22	22	22	22	22
- sektor prywatny	269	302	294	382	399
w tym zakłady osób fizycznych	243	269	255	336	348

Liczba podmiotów sektora publicznego, dość wysoka jak na obszary wiejskie, nie uległa zmianom, natomiast dynamicznie wzrastała liczba podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym. Dominowały tu – co oczywiste – tzw. zakłady osób fizycznych, które stanowiły 82,7% ogółu, ale funkcjonowało także 8 spółek prawa handlowego i 3 spółki z udziałem kapitału zagranicznego. Udział zakładów osób fizycznych – pomimo ilościowego wzrostu - ulegał nieznacznemu spadkowi, co można uznać za proces korzystny.

Dynamika powstawania nowych podmiotów była wysoka i w latach 1993-97 wynosiła 144,7, co znacznie przewyższało średnią dynamikę dla województwa kieleckiego wynoszącą w tym okresie 125. Jednak pomimo znacznego wzrostu liczba podmiotów gospodarczych w stosunku do liczby ludności była nadal niewielka. Wskaźnik przedsiębiorczości mierzony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców wynosił 29, co niekorzystnie wyróżnia gminę wśród obszarów wiejskich otaczających Kielce, gdzie wskaźnik ten jest wyraźnie wyższy, kształtujący się na poziomie 30-60 podmiotów/1000 mieszkańców.

W ewidencji gminnej na koniec 1998 roku zarejestrowanych było 504 podmioty gospodarcze. Według tej ewidencji największa liczba podmiotów gospodarczych prowadziła działalność w Piekoszowie – 182 (36,1% ogółu), a następnie w miejscowościach: Jaworznia – 63 (12,5%), Micigózd – 36 (7,1%), Rykoszyn – 27(5,0%) i Podzamcze – 24 (4,7%). W pozostałych miejscowościach zarejestrowanych było po kilkanaście podmiotów, a w Łosieniu, Wesolej i Łubnie po kilka. Tak więc przestrzenne rozmieszczenie aktywności gospodarczej jest w gminie bardzo nierównomierne i zmniejsza się wraz ze wzrostem odległości od Kielc.

W strukturze podmiotów gospodarczych wyraźnie dominują podmioty prowadzące działalność handlową i usługową – 44,3%, ale także wysoki jest udział podmiotów prowadzących działalność produkcyjną – 16,5% oraz transportową – 12,6%. W ostatnich latach nastąpił widoczny wzrost podmiotów prowadzących działalność handlową zarówno w postaci stałych punktów sprzedaży detalicznej i hurtowej, jak i sprzedaży obwoźnej, natomiast zmniejszeniu uległa liczba podmiotów prowadzących działalność produkcyjną.

Niezbędny dla gminy wskaźnik przedsiębiorczości ma swoje podłoże w wieloletnim funkcjonowaniu na obszarze gminy dość dużych zakładów wydobywczych i przetwórczych, w których znaczna część ludności gminy znajdowała zatrudnienie. Są to: Kieleckie Zakłady Przemysłu Wydobywczego Miedzianka, Kopalnia Odkrywkowa Surowców Drogowych w Górkach Szczukowskich, Świętokrzyskie Przedsiębiorstwo Robót Drogowych w Górkach Szczukowskich, Okręgowe Przedsiębiorstwo Obrotu Zwierzętami Hodowanymi w Piekoszowie. Od połowy lat dziewięćdziesiątych powstały tu także średnie i małe zakłady przetwórstwa rolno spożywczego, głównie mięsnego, zatrudniające od kilkunastu do kilkudziesięciu osób. Są to zakłady w: Micigoździe, Piekoszowie, Podzamczu, Rykoszynie, Janowie.

Wyrazem rozwoju, głównie jednostek działalności produkcyjnej, jest wzrost liczby pracujących w jednostkach zatrudniających powyżej 5 osób (tylko takie firmy są ujmowane w statystyce), co przedstawia poniższe zestawienie :

Pracujący	1994	1995	1996	Dynamika 1994-1996
Ogółem	1711	1733	1876	109,6
- przemysł	750	849	947	126,3
- budownictwo	210	194	176	83,8
- handel i naprawy	181	194	209	115,5
- transport i łączność	116	94	106	91,4

W jednostkach dużych i średnich najwyższy był więc wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach przemysłowych oraz w jednostkach sekcji handlu i napraw. Znaczny spadek zatrudnienia wystąpił natomiast w podmiotach sekcji budownictwo oraz transport i łączność.

W jednostkach dużych i średnich znajdowało więc zatrudnienie na obszarze gminy 1,8 tys. osób. Doszacowując pracujących w mniejszych podmiotach gospodarczych zatrudniających poniżej 5 osób (na podstawie danych rejestru REGON) na ok. 600 osób, można przyjąć, że liczba pracujących w jednostkach pozarolniczych na obszarze gminy wynosi ok. 2.400 osób.

Część mieszkańców gminy znajduje zatrudnienie poza jej obszarem. Są to zarówno pracujący w zarejestrowanych w gminie firmach

budowlanych czy transportowych wykonujących prace w innych miejscowościach, jak również zatrudnieni w firmach prowadzących działalność – głównie w Kielcach, Nowinach. Skala osób wyjeżdżających do pracy zmniejszyła się w związku ze zwolnieniami, szczególnie na początku lat 90-tych tzw. chłoporobotników.

Efektom przeprowadzanych zwolnień jak i trudności ze znalezieniem pracy przez młodzież wkraczającą w wiek produkcyjny było wystąpienie zjawiska bezrobocia.

Poziom bezrobocia na obszarze gminy wynosił:

- 1992 r. - 1124 osoby
- 1993 r. - 1440 osób
- 1994 r. - 1319 osób
- 1995 r. - 1216 osób
- 1996 r. - 1186 osób

Wskaźnik bezrobocia mierzony do liczby ludności w wieku produkcyjnym był wysoki i wynosił 13,9%. Spośród bezrobotnych znaczny i zwiększający się był udział nie posiadających prawa do zasiłku. Spowodowane to zostało przede wszystkim zaostrzeniem przepisów nowej ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, a głównie zmniejszeniem okresu pobierania zasiłku i zwiększeniem czasu pracy potrzebnego do jego otrzymania. Również zmianami ustawodawczymi spowodowany był spadek bezrobotnych absolwentów.

Struktura bezrobocia na przestrzeni ostatnich lat przedstawiała się następująco:

	1993	1994	1995	1996
Bezrobotni zarejestrowani ogółem	1440	1319	1216	1186
w tym: - kobiety	651	668	609	646
- absolwenci szkół ponadpodstawowych	64	90	93	36
- w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lat)	1338	1204	1105	1053

Przy zmniejszającej się skali bezrobocia relatywnie niższy był spadek bezrobotnych kobiet, co corocznie zwiększało udział tej grupy w strukturze bezrobocia.

Poziom bezrobocia rejestrowanego nie odzwierciedla jednak w pełni skali bezrobocia na terenach wiejskich. Występuje tu bowiem tzw. bezrobocie agrarne polegające na nadmiernym (wzrastającym w związku ze zwolnieniami z zakładów przemysłowych) zatrudnieniu w rolnictwie w stosunku do arealu gospodarstwa rolnego i osiągniętych przez nie wyników finansowych. Jest to m.in. przyczyną uzyskiwania zbyt małych odchodów na jednego pracującego w gospodarstwie rolnym. W gminie Piekoszków problem ten jest istotny w związku z:

- małą skalą gospodarstw (średnia wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego – 3,7 ha) spotęgowaną rozdrobnieniem gruntów,

- mało efektywnym, tradycyjnym, w znacznej mierze produkującym na własne potrzeby rolnictwem,
- niską jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyrażającą się bardzo niskim wskaźnikiem w skali JUNG wynoszącym 0,76 pkta oraz dominacją żytnich i zbożowo-pastewnych kompleksów glebowych.

Powyższe czynniki powodują, iż z pracy w rolnictwie utrzymuje się jedynie 15-20% gospodarstw domowych, co było jednym z najniższych wskaźników w województwie. Działalność rolnicza nie odgrywa więc na obszarze gminy większej roli.

Reasumując, rynek pracy w gminie Piekoszów jest bardzo zróżnicowany. Funkcjonują tu duże zakłady przemysłu wydobywczego o wieloletniej tradycji, jak również szereg średnich i małych zakładów, głównie przetwórstwa rolno-spożywczego. Wysoka jest również dynamika powstawania nowych podmiotów gospodarczych, choć nadal wskaźnik aktywności gospodarczej należy do niskich. Działalność rolnicza nie odgrywa większej roli. W strukturze gospodarstw dominują niewielkie obszarowo indywidualne gospodarstwa rolne i działki rolne. Produkcja jest więc drobnotowarowa i skierowana w znacznej mierze na samozaopatrzenie. Pomimo wysokiego udziału pracujących poza rolnictwem, wysoki jest wskaźnik pracujących na 100 ha użytków rolnych, co powinno skłaniać do rozwoju produkcji rolnej wymagającej znacznych nakładów pracy.

3. Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe gminy stanowiły na koniec 1997 roku 3085 zamieszkałych mieszkań, które posiadały 10665 izb o 201297 tys.m² powierzchni użytkowej.

Na przestrzeni ostatnich lat stan zasobów kształtował się następująco:

	1992	1995	1996	1997
- mieszkania	2995	3065	3067	3085
- izby	10171	10542	10573	10665
- powierzchnia użytkowa w tys. m ²	193054	200551	201297	203277

Mieszkania oddane do użytku w latach:

	1992	1995	1996
- mieszkania	27	17	8
- izby	148	83	43
- powierzchnia użytkowa w m ²	2874	1861	880
- przeciętna powierzchnia użytkowa w m ²	106,4	109,5	110,0

Były to prawie wyłącznie mieszkania w budownictwie jednorodzinnym. Liczba mieszkań oddawanych do użytku w latach 90-tych zmniejszyła się znacznie, pomimo wzrostu wydawanych pozwoleń na budowę. Wyższa od średniej dla budownictwa indywidualnego w woj. kieleckim była powierzchnia użytkowa mieszkań.

Stopień zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych mieszkańców gminy przedstawia się następująco:

Standardy	1992	1995	1996	1997
- liczba osób na mieszkanie	4,49	4,51	4,60	4,64
- liczba izb w mieszkaniu	3,40	3,44	3,45	3,46
- liczba osób na izbę	1,32	1,31	1,30	1,34

Powierzchnia użytkowa w m ² na:				
- 1 mieszkanie	65,6	64,5	65,4	65,9
- 1 osobę	14,4	14,3	14,5	14,4

Porównując standardy mieszkaniowe należy stwierdzić nieznaczną poprawę idącą w kierunku zmniejszenia zagęszczenia izb oraz powiększenia powierzchni użytkowych. Standardy mieszkaniowe gminy są jednak znacznie mniej korzystne – biorąc pod uwagę wygodę zamieszkania – od średnich standardów dla województwa kieleckiego, np.:

- liczba izb w mieszkaniu: 3,4 –gmina, 3,28 – województwo
- powierzchnia użytkowa:
  1. mieszkania: 65,9 – gmina, 58,7 m² – województwo
  2. na osobę: 14,4 m² – gmina, 17,6 m² – województwo
- liczba osób/ izbę: 1,3 – gmina, 1,0 – województwo

Mniej korzystne standardy zagęszczenia mieszkań tj. powierzchnia użytkowa na osobę i liczba osób na izbę wynikają z większej liczby osób w gospodarstwach domowych gminy niż średni dla województwa.

Reasumując, w gminie Piekoszów, pomimo zmniejszenia dysproporcji i znacznej poprawy warunków mieszkaniowych standardy zamieszkania są nadal niekorzystne. Występują również znaczne zróżnicowania przestrzenne komfortu zamieszkania: od podmiejskich okolic Kielc wschodniej części gminy z intensywnym budownictwem jednorodzinnym do mniejszych miejscowości wschodniej i południowej części gminy, gdzie ruch budowlany prawie nie istnieje.

Biorąc pod uwagę konieczność polepszenia standardów, jak również niezbędną wymianę starej, substandardowej powierzchni mieszkaniowej – potrzeby na tereny mieszkaniowe w gminie są znaczne. Powiększy je zapewne w dalszym ciągu popyt na obszary budowlane w miejscowościach położonych najbliżej Kielc.

4. Publiczna infrastruktura społeczna

1. Oświata

Przedszkola

Na obszarze gminy opiekę przedszkolną sprawuje jedno przedszkole i 10 oddziałów przedszkolnych funkcjonujących przy szkołach podstawowych. Placówki te prowadzone są przez samorząd gminy.

Przedszkole zlokalizowane jest w Piekoszowie. Posiada 100 miejsc normatywnych a uczęszcza do niego średnio rocznie 95 dzieci, w tym 61 dzieci 6-letnich. Ogółem opieką przedszkolną objęte było 216 dzieci, z czego 84% stanowiły dzieci 6-letnie. Dzieci młodsze były więc objęte opieką przedszkolną tylko w niewielkim stopniu i to prawie wyłącznie w przedszkolu w Piekoszowie. Stopień uczestnictwa w placówkach wychowania przedszkolnego wynoszący 243,7 dzieci na 1000 dzieci w wieku od 3-6 lat, jest bardzo niski, znacznie niższy od średniego dla województwa kieleckiego wynoszącego 401 dzieci.

Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wynosiła:

1992r. – 284 dzieci

1995r. – 257 dzieci

1996r. – 277 dzieci

1998r. – 216 dzieci

W latach 90-tych sytuacja w zakresie wychowania przedszkolnego uległa znacznemu pogorszeniu wskutek likwidacji 2 placówek przedszkolnych w Piekoszowie i Jaworzni. Liczba dzieci objętych opieką przedszkolną zmniejszyła się również wraz ze spadkiem liczebności roczników. Była proporcjonalna do liczby dzieci w wieku przedszkolnym i utrzymywała się stale na niskim poziomie.

Sytuację tę można uważać za wysoce niekorzystną, bowiem już u progu życia – wobec braku możliwości uczęszczania do w pełni wyposażonego i dającego pełną opiekę pedagogiczną – przedszkola, dzieci wiejskie mają gorszy start. Wpływa to znacząco na brak możliwości wyrównania szans rozwojowych w pokonaniu progów

edukacyjnych przez dzieci wiejskie.

Szkoły podstawowe

Szkoły podstawowe o pełnym profilu nauczania w klasach I-VIII funkcjonują w 9-ciu jednostkach osadniczych. Rozmieszczone są równomiernie na obszarze całej gminy. Uzupełniają je 2 szkoły filialne z klasami od I-III. Szkoły dysponują 86 pomieszczeniami do nauki. W roku szkolnym 1998/99 uczęszcza do nich 2108 dzieci, w tym 1926 w klasach od I-VIII. Średnie standardy nauczania są korzystne, choć są znacznie niższe niż średnio w obszarach wiejskich województwa wynosząc odpowiednio: wskaźnik zagęszczenia uczniów na pomieszczenie do nauki: 22 osób – gmina, 17 osób – województwo, liczba uczniów w oddziale: 19 – gmina, 18 – województwo. Standardy nauczania ulegają jeszcze pogorszeniu, szczególnie współczynnik obciążenia pomieszczeń do nauki, w związku z funkcjonowaniem w szkołach podstawowych klas zero.

Warunki i standard nauczania są zróżnicowane przestrzennie, co obrazują poniższe zestawienia

Lokalizacja szkoły	dzieci ogółem	w tym w klasach zero	Oddziały	w tym klasy zero	p. d. n
Piekoszów	629	-	24	-	24
Jaworznia	315	33	16	2	10
Zajączków	218	22	9	1	6
Rykoszyn	210	20	11	1	8
Górki Szczukowskie	160	17	9	1	7
Brynica	154	20	9	1	10
Łosień	144	18	9	1	6
Micigózd	125	19	9	1	6
Łosienek	79	8	8	1	5
Wincentów	56	15	4	1	2
Gałęzice	18	10	3	1	2

Standardy nauczania w poszczególnych szkołach (łącznie z klasami zero)

Lokalizacja szkoły	Liczba uczniów na oddział	Liczba uczniów na pomieszczenie do nauki	zmianowość
Piekoszów	26,2	26,2	1,0
Jaworznia	19,7	31,5	1,6

Zajączków	24,2	36,3	1,5
Rykoszyn	23,3	26,5	1,4
Górki Szczukowskie	17,7	22,7	1,3
Brynica	17,1	15,4	0,9
Łosień	16,0	24,0	1,5
Micigózd	13,9	20,8	1,5
Łosienek	9,9	15,8	1,6
Wincentów	14,0	28,0	2,0
Gałęzice	6,0	9,0	1,5

Jak wynika z powyższych zestawień standardy nauczania są bardzo zróżnicowane przestrzennie. Najwyższe wskaźniki zagęszczenia pomieszczeń do nauki a zarazem szkoły o najwyższej zmienności to szkoły w Zajączkowie i Jaworzni oraz szkoła filialna w Wincentowie.

Liczba uczniów szkół podstawowych utrzymywała się w latach 90-tych na podobnym poziomie i wynosiła

	Uczniowie	absolwenci
1992	2012	199
1995	1982	235
1996	1959	248
1998	1926	251

Liczba uczniów w szkołach podstawowych zmniejszyła się więc nieznacznie, co było procesem charakterystycznym zarówno dla miast, jak i obszarów wiejskich województwa.

Liczba uczniów w roku szkolnym 1998/99 wynosiła w poszczególnych klasach:

I	238
II	247
III	232
IV	226
V	230
VI	242
VII	260
VIII	251

Z liczebności poszczególnych roczników, jak również liczby młodszych dzieci, które w przyszłych latach wejdą w wiek szkolny, wynika że dopiero od roku 2001 w wiek szkolny wejdą mniej liczne roczniki i wtedy można się spodziewać niższego naboru do szkół

podstawowych. Liczebność poszczególnych roczników będzie wynosiła wówczas ok. 215 dzieci rocznie, czyli ok. 15% mniej niż obecnie.

Szkoły ponadpodstawowe

W gminie funkcjonują 2 szkoły ponadpodstawowe: liceum ogólnokształcące i liceum ekonomiczne. W 5 oddziałowym liceum ogólnokształcącym pobiera naukę 129 uczniów, a w 7 oddziałowym liceum ekonomicznym – 219 uczniów. Szkoły te dysponują łącznie 8 pomieszczeniami do nauki i salą gimnastyczną, co stwarza trudne warunki nauczania i konieczność prowadzenia nauki w systemie 2-zmianowym. W latach 90-tych liczba uczniów kształcących się w tych placówkach systematycznie rosła i wynosiła w roku: 1992 – 267, 1995 – 336, 1998 – 348.

Reasumując w zakresie oświaty standardy nauczania i wychowania są raczej korzystne, czego wyrazem jest:

- korzystne standardy i warunki nauczania w większości szkół podstawowych
- funkcjonowanie szkół średnich o korzystnych profilach kształcenia

Natomiast niekorzystny jest:

- niski udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym
- brak placówek przedszkolnych w miejscowościach poza Piekoszowem.

Występującym nadal brakiem jest niedostateczne wyposażenie obiektów szkolnych w sale gimnastyczne i boiska sportowe, które to urządzenia mogłyby służyć nie tylko młodzieży, ale także pozostałym mieszkańcom gminy.

2. Kultura

Biblioteki

Liczba placówek bibliotecznych utrzymuje się na podobnym poziomie od lat 90-tych i obecnie nadal funkcjonują 4 biblioteki publiczne, w tym gminna biblioteka w Piekoszowie oraz filie w: Rykoszynie, Zajączkowie i Jaworzni. Liczba ludności na jedną placówkę biblioteczną wynosiła 3580 osób, przy średniej dla obszarów wiejskich województwa kieleckiego 2740 osób, a więc była znacznie mniej korzystna.

Znacznie niższe lokaty osiągała gmina w innych wskaźnikach:

księgozbiór na 1000 mieszkańców – 2440 woluminów (województwo – 3360), wypożyczenia na 1 czytelnika 17,3 woluminów, przy średniej dla województwa 19,3 woluminów.

Sytuację w ostatnich latach w zakresie bibliotek przedstawia poniższe zestawienie:

	1992	1995	1997
- księgozbiór w tys. Woluminów	30,0	32,2	34,5
- czytelnicy w osobach	1857	1837	1819
- wypożyczenia w tyś.	36,2	34,4	31,5
- księgozbiór na 1000m.	2212	2310	2405
- czytelnicy na 1000m.	136,9	132,1	127,2
- wypożyczalnia na 1 czytelnika	19,5	18,7	17,3

Pomimo nadal niezbyt korzystnych wskaźników widoczny jest stały wzrost zasobów księgozbiorów. Towarzyszy mu jednak spadek liczby czytelników, oraz znacznie większy spadek wypożyczeń, co może być sygnałem zmniejszającej się atrakcyjności zbiorów bibliotecznych.

Instytucje kultury

W gminie funkcjonuje jedynie Gminny Ośrodek Kultury w Piekoszowie. Ośrodek ten dysponuje własną salą widowiskową na około 100 miejsc. W latach 90-tych z powodu trudności finansowych zaprzestano działalności kulturalnej w klubach i świetlicach wiejskich.

Reasumując instytucje i placówki kulturalne są rozwinięte w gminie bardzo słabo. Szczególnie brak jest, poza Piekoszowem, w pełni wyposażonych i obsługiwanych przez wykwalifikowaną kadrę obiektów kulturalnych, gdzie mieszkańcy gminy mogliby spędzić wolny czas, co jest szczególnie niekorzystnie odczuwane przez młodzież. Działalność kulturalną prowadzi jedynie gminny ośrodek kultury. Pomimo niezbyt obszernej bazy materialnej, oferta kulturalna tego ośrodka jest urozmaicona i bogata. W realizację licznych imprez i projektów angażowani są zarówno starsi jak i młodzi mieszkańcy, co znacznie przyczynia się do integracji ludności gminy i identyfikacji z jej osiągnięciami i problemami.

3. Zdrowie i opieka społeczna

Ochrona zdrowia

W gminie funkcjonuje Gminny Ośrodek Zdrowia w Piekoszowie oraz dwa Wiejskie Ośrodki Zdrowia w Jastrzębi i Miedziance. Gminny

Ośrodek Zdrowia jest placówką w pełni wyposażoną i dysponuje 6 gabinetami lekarskimi, dwie pozostałe placówki wyposażone są w cztery gabinety lekarskie. Liczba ludności na jedną placówkę publicznej służby zdrowia wynosi 4760 osób, przy średniej dla powiatu kieleckiego 4830, a więc jest nieznacznie korzystniejsza niż przeciętna. Liczba ludności na 1 gabinet lekarski wynosi 1400 osób, co jest wskaźnikiem niekorzystnym, przy zakładanym pożądanym standardzie obsługi na poziomie 700-800 osób/gabinet lekarski. Znaczne są również odległości do ośrodków zdrowia z obszarów położonych w zachodniej części gminy.

Publiczną służbę zdrowia uzupełniają 2 prywatne gabinety stomatologiczne funkcjonujące w Piekoszowie i Rykoszynie oraz prywatny gabinet lekarski w Micigoździe.

W gminie funkcjonuje jedna placówka apteczna, znajdująca się w budynku Gminnego Ośrodka Zdrowia w Piekoszowie.

W Piekoszowie funkcjonuje również Dom dla Niepełnosprawnych prowadzony przez Veritas. Jest to obiekt rehabilitacji leczniczej, ale zarazem rekolekcyjny. Dotychczas przyjmował około 500 pensjonariuszy rocznie.

4. Sport i rekreacja

Baza obiektów sportowych jest w gminie bardzo uboga. W zasadzie brak jest urządzonych obiektów sportowych, poza boiskiem klubu „Astra”. Nie działają też żadne obiekty noclegowe turystyki.

5. Inne placówki usług publicznych

Pozostałymi placówkami usług publicznych w gminie są: administracja samorządowa gminy, policja – zlokalizowane w Piekoszowie oraz obiekty ochotniczych straży pożarnych, których w gminie odczuwane są wyraźne braki.

5. Usługi komercyjne

Handel i gastronomia

W 1998 roku na obszarze gminy prowadziło działalność 97 sklepów i punktów sprzedaży. Każda jednostka osadnicza wyposażona była w placówki tego typu, jednak zdecydowana większość – 37 placówek – zlokalizowana była w Piekoszowie. Miejscowościami z większą ilością placówek handlowych (od 5-9) były: Jaworznia,

Rykoszyn, Micigózd. Standard dostępności jednostek handlowych wyrażający się liczbą ludności na jedną placówkę wynosił więc 147 osób i można go uznać za korzystny na terenach wiejskich. Był on jednak niższy niż analogiczny dla powiatu kieleckiego wynoszący 132 osoby/placówkę, a tym bardziej województwa świętokrzyskiego – 95 osób/placówkę.

Placówki handlowe są w większości niewielkie i funkcjonują wspólnie z funkcją mieszkaniową w budynkach mieszkalnych. Ich powierzchnia użytkowa jest niewielka i niski był standard ich wyposażenia. Są to głównie sklepy spożywczo-przemysłowe, z niewielki udziałem sklepów specjalistycznych.

Placówki gastronomiczne w gminie nie są liczne, choć w Piekoszowie funkcjonuje kilka placówek tego typu. Prowadzi tu działalność kawiarnia, jadłodajnia, restauracja i kilka barów. Bary działają także w: Jaworzni, Micigoździe.

Rzemiosło usługowe

Działalność usługową prowadziło na obszarze gminy ok. 36 zakładów. Były to głównie zakłady związane z naprawą pojazdów (mechaniki pojazdowej, lakiernictwa, blacharstwa i. t. p. – głównie miejscowościach położonych we wschodniej części gminy: Piekoszków, Jaworznia, Micigózd), budownictwem, usługami podstawowymi dla ludności (fryzjerskie, naprawy RTV, szklarskie, krawieckie). Przestrzenne rozmieszczenie zakładów usługowych było bardzo nierównomierne. Zdecydowana większość skoncentrowana była w Piekoszowie i miejscowościach położonych najbliżej Kielc, natomiast miejscowości zachodniej i południowej części gminy w zasadzie pozbawione były zakładów świadczących usługi bytowe.

Reasumując, usługi komercyjne rozwinięte są na obszarze gminy raczej słabo. Dynamizacja ich zależy głównie od aktywności mieszkańców, ale także od warunków stworzonych m.in. przez władze samorządowe. Warunkowana jest również wzrostem zamożności mieszkańców, a więc zwiększeniem zapotrzebowania na wszelkiego rodzaju usługi.

2. STANDARDY ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY PIEKOSZÓW NA TLE POWIATU KIELECKIEGO I WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

	Gmina Piekoszów	Powiat kielecki	Województwo świętokrzyskie
Ludność	14312	193468	1327859
Gęstość zaludnienia w osobach/km ²	140	86	114
Przyrost naturalny w osobach/1000 mieszkańców	7,9	3,7	0,1
Saldo migracji w osobach/1000 mieszkańców	2,8	-0,1	-1,7
Struktura wieku: ludność w wieku: ogółem = 100,0%			
- przedprodukcyjnym	31,1	29,9	26,3
- produkcyjnym	57,0	55,3	57,8
- poprodukcyjnym	11,9	14,8	15,9
Wskaźnik przedsiębiorczości liczba podmiotów gospodarczych REGON/1000 mieszkańców	29	36	48
Udział zakładów osób fizycznych	82,7	83,7	81,1
Pracujący poza rolnictwem indywidualnym (w jednostkach zatrudniających powyżej 5 osób) na 1000 mieszkańców	130,4	111,1	202,2
Liczba sklepów	97	1461	14010
Liczba ludności na placówkę sklepową	149	132	95
Mieszkania na 1000 mieszkańców	215	240,8	293,4
Powierzchnia użytkowa mieszkania w m ²	65,9	64,0	59,2
Powierzchnia użytkowa w m ² na osobę	14,4	15,7	17,7
Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym	217	4206	29990
Uczniowie liceów ogólnokształcących	129	1417	27852
Uczniowie szkół technicznych i zawodowych	219	2452	59166
Księgozbiorów bibliotek na 1000 mieszkańców	2440	3493	3448
Liczba ludności na 1 ośrodek zdrowia	4760	4837	5773

2. PRAWA WŁASNOŚCI GRUNTÓW

Jednym z elementów „ Studium ...” jest rozpoznanie prawa własności gruntów i ich lokalizacja na terenie gminy Piekoszów . Rozpoznanie dokonano na podstawie Rejestru gruntów gminy Piekoszów oraz map własności gruntów w skali 1: 5000 i 1: 2000 . Analizy dokonano na podkładzie mapowym w skali 1: 10000 wyszczególniając następujące własności :

1. Grunty stanowiące własność Agencji Rolnej Skarbu Państwa zajmujące na terenie gminy Piekoszów 1169,43 ha. Największe obszarowo powierzchnie tych gruntów występują w sołectwach : Rykoszyn (353,81 ha.) , Zajączkowie (226, 14 ha.) , Micigoździe (138, 25 ha.) i Wicentowie (136, 94 ha.) . W pozostałych sołectwach zajmują one niewielkie i rozproszone działki . Grunty te nie występują w Jaworzni , Janowie , Łosienku , Łosieniu i Górkach Szczukowskich .
2. Grunty stanowiące własność Wspólnot Wiejskich zajmują na terenie gminy Piekoszów 448,82ha. Są to głównie tereny pokryte lasami i zadrzewieniami . Największe powierzchnie zajmują w sołectwach : Lesica (183,92 ha.) i Zajączkowie (182,97 ha.) , natomiast nie występują w : Brynicy , Wicentowie , Piekoszowie , Janowie , Jaworzni , Górkach Szczukowskich, Łosieniu i Łubnie .
3. Grunty stanowiące własność Skarbu Państwa zajmujące na terenie gminy 448, 91 ha. Największe obszarowo powierzchnie położone są w sołectwie Gałęzice (162,23 ha.) , Górki Szczukowskie (106,81 ha) , oraz Piekoszów (64,26 ha.) , Jaworzni (49,83 ha.) .
4. Grunty stanowiące własność komunalną . Stanowią je działki których właścicielami jest gmina Kielce – położone w sołectwie Micigoźd , których łączna powierzchnia wynosi 23,05 ha. oraz grunty będące własnością gminy Piekoszów . Posiada ona 21działek o łącznej powierzchni 12,34 ha. położonych w : Podzamczu Piekoszowskim , Piekoszowie , Jaworzni , Brynicy , Rykoszynie i Zajączkowie .
5. Grunty społeczności wyznaniowych to tereny cmentarzy , kościoły , plebanie znajdujące się w : Piekoszowie , Rykoszynie i Jaworzni .
6. Własność prywatna stanowi pozostałą część terenów gminy , przy czym na terenie sołectwa Łaziska są wyłącznie własnością prywatną.

VI. STRUKTURA PRZESTRZENNA

1. DZIEDZICTWO KULTUROWE

Problematyka kulturowa gminy Piekoszków jest związana z jej historią, tradycjami i współczesnością. Zabytki kultury materialnej uzupełnione różnorodnymi tradycjami (religijne, przemysłowe, literackie) oraz obecną działalnością miejscowych elit intelektualnych i biznesowych, tworzą jedyny w swoim rodzaju mikroregion i Małą Ojczyznę w tej części Polski.

W zabytkach nieruchomości zdecydowana większość pochodzi z pierwszej połowy XX wieku. Są to głównie zagrody i domy mieszkalne, przeważnie drewniane lub drewniano-murowane. Najwięcej obiektów mieszkalnych wpisanych do rejestru zabytków znajduje się w miejscowości gminnej. Pozostałe obiekty to młyn wodny - drewniany w Łosieniu, kapliczki Św. Jana Nepomucena w Jaworzni i Podzamczu Piekoszowskim, kuźnia w Piekoszowie oraz dzwonnica drewniana przy kościele pod wezwaniem Najświętszego Serca Jezusa w Wiernej Rzece. Z początków XX w (ok 1925 r) pochodzi również plebania w zespole kościoła parafialnego w Piekoszowie.

Do nielicznych obiektów z wieku XIX zalicza się zespół kościoła parafialnego p. w. Narodzenia NMP w Piekoszowie, cmentarz z kaplicą grobową Otkiewiczów oraz drewniany dom w Zajączkowie.

Obszar gminy Piekoszków został zaliczony do gmin o małym nasyceniu zabytkami ogółem w klasyfikacji wojewódzkiej (grupa 100 - 200 zabytków) oraz do gmin o bardzo małym nasyceniu zabytkami nieruchomymi (grupa do 50). W gminie wg materiałów PSOZ znajduje się 25 obiektów zabytkowych.

Na obszarze gminy Piekoszków nie występują zarejestrowane lub zewidencjonowane obiekty lub zespoły zabytkowe o znaczeniu międzynarodowym. Występują natomiast obiekty i stanowiska wpisane do rejestru zabytków archeologicznych, przeznaczone do bezwzględного zachowania (obszar w strefie rezydencji Tarłów w Podzamczu Piekoszowskim). Występują również obszary objęte archeologiczną strefą bierną , w północnej i zachodniej części miejscowości gminnej na rozległym terenie w Szczukowicach oraz niewielkie obszary w rejonie Gałęzic i w zachodniej części gminy w dolinie rzeki Wiernej (wg materiałów Wydziału Archeologicznego PSOZ w Kielcach).

Najbardziej okazałym i najciekawszym zabytkiem gminy Piekoszków są ruiny rezydencji Tarłów z XVII wieku zlokalizowane w Podzamczu Piekoszowskim. Ukończony w 1655 roku, barokowy obiekt projektowany przez architekta Tomasza Ponciniego, był wzorowany na kieleckim pałacu biskupów krakowskich. Jednakże przez położenie na lekkim wzniesieniu oraz racjonalne i estetyczne zagospodarowanie terenu (dojazd drogą obsadzoną drzewami, ogród, stawy) mógł przewyższać urodą budowlę kielecką, na co wskazują zachowane dokumenty pisane i ikonografia. Połowa XIX wieku to okres, w którym

budowla piekoszowska zaczyna podupadać, co wiąże się głównie ze zmianą właściciela dóbr piekoszowskich i kłopotami finansowymi kolejnych właścicieli. Proces dewastacji budowli nasilił się na przełomie XIX i XX w ; w latach 1880-1917 w pałacu już nikt nie mieszkał. Do chwili obecnej obiekt został zachowany jako trwała ruina, w której część pomieszczeń odremontowana w latach 60-tych bieżącego, stulecia służyła jako miejsce ekspozycji etnograficznych (narzędzia rolnicze, sztuka ludowa, zabytkowe przedmioty codziennego użytku) oraz wernisaży malarskich.

Przywrócenie świetności tej rezydencji może stanowić atut do kreowania gminy jako ośrodka kultury.

Z zabytkowych obiektów sakralnych wyróżnia się świątynia w Piekoszowie. Pierwszy kościół murowany pod wezwaniem Św. Jakuba Apostoła, zbudowany został prawdopodobnie w XIV wieku przez ród Odrowążów i przetrwał do budowy nowego w XIX wieku. Obecnie parafia piekoszowska i jej świątynia po wezwaniem NNMP jest jednym z głównych sanktuariów maryjnych ziemi kieleckiej. Kult cudownego obrazu Matki Bożej Piekoszowskiej zapoczątkowany w 1704 r już w latach kolejnych przyciągał wielotysięczne tłumy z sandomierskiego, lubelskiego i Mazowsza, pielgrzymujących do świątyni. Obraz został ukoronowany w 1968 roku, a jego rekoronacji dokonano w 1986 roku. Tradycje kultowe Piekoszowa i dekanatu piekoszowskiego są głównym wyznacznikiem tożsamości lokalnej i źródłem do odkrywania własnych korzeni.

Obiekty sakralne nowe, nie wpisane na listę zabytków, np. kościoły w Łosieniu, Rykoszynie, w Wiernej, również mówią o przywiązaniu do tradycji chrześcijańskich i stanowią lokalne ośrodki kultury i miejsca kreujące przestrzeń.

Także inne drobne obiekty sakralne np. krzyże, kapliczki, figurki niezależnie od ich historycznego rodowodu, stanowią o obrazie przestrzennym gminy piekoszowskiej i powinny zostać zachowane w istniejącej formie lub wkomponowane w otoczenie nowych obiektów. Rozpoznane w trakcie inwentaryzacji zostały naniesione na rysunek w skali 1 : 10 000.

Rejestrem zabytków objęte są także cmentarze w Piekoszowie (przykościelny i parafialny) oraz parafialne w Łosieniu i Wiernej. Stanowią one zachowane elementy krajobrazu komponowanego.

Piekoszowska gmina położona w środku Staropolskiego Okręgu Przemysłowego, posiada wiekowe tradycje przemysłowe, zwłaszcza górnicze. Koncentracja wielu różnych złóż: miedzi, ołowiu, kwarcytów, wapieni, na terenie zachodniej części dawnego powiatu kieleckiego, dała prawdopodobnie nazwy fizjograficzne : Miedziance, Ołowiance, Srebrzance. Także dokumenty archiwalne wskazują na rodowód górniczy Miedzianki i Jaworzni: od XV wieku eksploatowano rudy miedzi na Górze Miedzianka, w pobliżu funkcjonowały również huty miedzi.

Obszar Miedzianka – Polichno – Gałęzice dysponował hutą miedzi i ołowiu w Polichnie, prawdopodobnie znajdowały się tu również piece do odciągania srebra.

Obszar Jaworzni – Szczukowice posiadał hutę ołowiu w Gniewcach koło Jaworzni i Okraglicy koło Szczukowic oraz hutę ołowiu

i prawdopodobnie miedzi w Zalesiu koło Słowika. Okresowo dostarczał rudy zakładom hutniczym w Niewachlowie i Białogonie. Natomiast rejon Strawczynek – Chełmiec –Porzecze powiązany był z hutą ołowiu i miedzi w Bugaju nad Bobrzą.

Eksploatacja ta trwała do lat międzywojennych XX wieku. W rejonie góry Miedzianka pozyskiwano również cenne minerały półszlachetne – malachit i lazuryt. Ozdoby z nich wykonane zdobiły między innymi zamek warszawski.

Od XVII wieku na większą skalę zaczęto pozyskiwać kamień i marmur zwany również jaworznickim. Ozdobne marmury wydobywano w okolicach Bolechowic, Szewców, Zelejowej, Miedzianki, Korzecka.

Na przełomie XIX i XX wieku w rejonie Sitkówki i Wolicy rozwinął się przemysł wapienniczy, a w rejonie Chęcín i Miedzianki przemysł marmurowy. Eksploatacja złóż wapieni dewońskich „Ostrówka” i „Ołowianka” jest obecnie podstawą działania Kieleckich Zakładów Przemysłu Wapienniczego w Miedziance.

W gminie piekoszowskiej są również tradycje niepodległościowe od walk powstańczych do wojen światowych. Echa czynów wojennych (np. epizod wojenny we wsi Chełmce w 1863 r) dokumentuje literatura oraz liczne symbole; kapliczki i krzyże w okolicach Piekoszowa. Niektóre z nich wiążą się ściśle z wydarzeniami powstania styczniowego np. grób powstańca w Lesicy, usytuowany na skraju pod drzewem bezpośrednio przy drodze z Bławatkowa do Łosieńka, czy kamienny krzyż w Brynicy przy wylocie w kierunku Piekoszowa. Sporo jest także figurek upamiętniających wydarzenia z okresu I wojny światowej. W 1914 roku na rzece Łosinie przebiegał front, w tym też roku strzelcy Piłsudskiego przybyli z Kielc do Rykoszyna, przemaszerowali przez Górki Szczukowskie w kierunku na Miedzianą Górę i Zagnańsk, a później ponownie wkroczyli do Kielc. Pamięć wielu ludzkich dramatów w okresie walk o niepodległość i wiarę w ocalenie, symbolizuje kapliczka dziękczynna w Piekoszowie z 1916 r wzniesiona przy wylocie drogi do Rykoszyna.

Po klęsce wrześniowej w okresie II wojny światowej na terenie gminy zaczęły powstawać i działać pierwsze organizacje konspiracyjne. Najwcześniej zorganizowano punkty oporu w Jaworzni, Piekoszowie i Łosienku (1939 r), później w Zajączkowie i w Rykoszynie (1940 r.), a następnie w Brynicy, Gałęzicach i Podzamczu Piekoszowskim oraz Górkach Szczukowskich (1942 r). Zapisane w literaturze liczne akcje powstańcze lat okupacji, związane prawie z każdą miejscowością gminy Piekoszków w zbiorowej pamięci wyrażają dwie miejscowości ; partyzancka wieś Brynica i wieś Gałęzice zwana przez podziemnych żołnierzy „Wolna Polska”. Mogiły walczących, płyty, pomniki gminy Piekoszków są również świadectwem historii bohaterów jej społeczności.

Ziemia piekoszowska związana ze szlacheckimi rodami Odrowążów i Tarłów w okresie swojej historii zgromadziła wiele pamiątek polskiej tradycji lokalnych legend i opowieści rodzinnych. Fascynacja przeszłością tej ziemi wywarła piętno na twórczości Stefana Żeromskiego, którego rodzina osiedliła się tutaj w II połowie XVIII wieku, przejmując dobra ziemskie w Micigoździe i Brynicy. On sam często przebywał w Rudzie Zajączkowskiej, jeździł w stronę Małogoszczy,

Bolmina, chęcińskiego zamku, Piekoszowa i Strawczyzna, spacerował brzegiem Łososiny, wędrował na górę Miedziankę. Talent pisarski autora „Wiernej Rzeki” przyniósł rodzinnym stronom Żeromskiego wiele splendoru, a miejscom i postaciom z romantycznych wspomnień, nowe literackie nazwy i imiona powszechnie znane.

W historii i współcześnie okolice Piekoszowa są miejscem urodzin wielu wybitnych ludzi, których praca również wiele znaczyła dla piekoszowskiej Ojczyzny. Wydana w 1996 roku monografia „W szlacheckim Piekoszowie” wzbogaca wiedzę historyczną i potoczną o tym regionie, dokumentując jego dziedzictwo kulturowe.

Warto również zwrócić uwagę na krajobrazowe walory gminy Piekoszów ; wzniesienia i niewielkie spadki na jej granicy południowej i dalekie widoki na wzgórza strawczyńskie po stronie północnej, meandrującą i romantyczną doliną Wiernej Rzeki, oraz otwarte przestrzenie nad Bobrzą, szpalery drzew znaczące również podziały własnościowe, samotne drzewa przy drodze, zagajniki i dukty polne, oraz zieleń przydomowa i kwiaty w piekoszowskich przysiółkach.

O „klimacie kulturowym” i sympatii do rodzinnej miejscowości świadczą również współczesne określenia wsi gminy Piekoszów np. Wincentów - wieś w kwiatkach, najstarsza osada w gminie - Zajączków, w Wesolej - wesoło, Bałtyk w Jaworzni, rzeźby z Lesicy, przemysłowa wieś - Górki Szczukowskie itd.

Wszystkie zasygnalizowane wartości stanowią o tożsamości gminy Piekoszów i jej indywidualnych cechach znaczących dla rozwoju.

Wykaz wyselekcjonowanych obiektów na terenie gminy Piekoszów wg Wojewódzkiego Oddziału Państwowej Służby Ochrony Zabytków w Kielcach (stan na 23.11.1998 r).

BRYNICA

1. DOM (Brynica 16) - XX w., drewn., wł. Stefan Drogosz, ok. 1900 r.

JAWORZNIA

2. DOM (Jaworznia 53) - XX w., mur.-drew., wł. S. Majchyk, pocz. XX w.
3. KAPLICZKA (Św. Jana Nepomucena), mur., pocz. XX w.
4. WAPIENNIK (wapienniki) - XX w., mur., obecnie nie użytkowane i cz. zruinowane, 1900 r. rozbudowane w 1917-1918 r.

ŁOSIENEK

5. KAPLICZKA (Św. Jana Nepomucena), XIX w., mur.

ŁOSIEŃ

6. MŁYN (wodny) - XX., drewn., wł. Marian Bańbura, 1932, rozb. 3 ow. XX
7. ZESPÓŁ ZAGRODY ŁOSIEŃ 4

- a. DOM - XX w. drewn., wł. Eugeniusz Klubiński, 1931 r.
  - b. KUŹNIA - XX w., mur., wł. Eugeniusz Klubiński, 1931 r.
  - c. OBORA - XX w., mur., wł. Eugeniusz Klubiński, 1931 r.
8. ZESPÓŁ ZAGRODY ŁOSIEN 6
- a. DOM - XX w., drewn., wł. Jan Misztal, 1905 r.
  - b. PIWNICA - XX w., drewn., wł. Jan Misztal, 1910 r.

MICIGÓZD

9. DOM (Micigózd 73) - XX w., drewn., wł. Edward Czarnowski, 1924 r.

PIEKOSZÓW

- 10. DOM (ul. Częstochowska 67) - XX w., drewn., 1 ćw. XX
- 11. DOM (ul. Częstochowska 78) - XX w., drewn., 1 ćw. XX
- 12. DOM (ul. Częstochowska 100) - XX w., drewn, ok. 1940 r.
- 13. DOM (ul. Kolejowa 40) - XX w., mur.-drewn., ok. 1920 r.
- 14. DOM (ul. Kolejowa 48) - XX w., drewn., ok. 1920 r.
- 15. DOM (ul. Wolności 20) - XX w., drewn., 1 ćw. XX
- 16. KUŹNIA (ul. Częstochowska 49) - XX w., mur., 1 ćw. XX.
- 17. ZESPÓŁ CMENTARZA PARAFIALNEGO
  - a. CMENTARZ - XIX w., nr rej. 1158, 2 ćw. XIX, teren w granicach ogrodzenia
  - b. KAPLICA (grobowa Otkiewiczów) - XIX w., mur., przebud., ab. cmentarna , 1865, cz. przebud.
- 18. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. NARODZENIA NMP
  - a. CMENTARZ (przykościelny) - w, teren w granicach ogrodzenia
  - b. KOŚCIÓŁ - XIX w., mur., nr rej. 634, 1874-1884 arch. Franciszek Ksawery Kowalski
  - c. OGRODZENIE (ze schodami) - XIX w., mur., przebud., 4 ćw. XIX, przebud., 1 cz rozebrane XX
  - d. PLEBANIA - XX w., mur., ok 1925 r. bud. Adolf Piller.

PODZAMCZE

- 19. KAPLICZKA (Św. Jana Nepomucena) - XX w., mur., ok. 1900 r.
- 20. ZESPÓŁ PAŁACU TARŁÓW
  - a. OGRÓD (przypałacowy) - XVII w., nr rej. st. 40, teren w promieniu 100 m od ruiny pałacu
  - b. PAŁAC - XVII w., mur., ruina, nr rej. 266, 1645-1650, arch. Tomasz Poncino, zniszczony k. XIX, zabezpieczony w formie trwałej ruiny l. 60 XX, wł. rodzina Dobrzańskich m.in Adam z Kielc

WESOŁA

- 21. CMENTARZ (parafialny) - XX w., 1934, teren w granicach ogrodzenia.

WIERNA RZEKA

22. DZWONNICA - XX w., drewn., przy kościele p.w. Najśw. Serca Jezusa, 1934 r.

WINCENTÓW

23. DOM (Wincentow 118) - XX w., drewn., wł. Tadeusz Petrus, ok. 1930 r.

ZAJĄCZKÓW

24. DOM (Zajączków 36) - XIX w., drewn., wł. Stefan Wróbel, k. XIX .

2. STRUKTURA ISTNIEJĄCEJ ZABUDOWY OBSZARU

W obrębie gminy Piekoszów dominuje zabudowa mieszkaniowa. Główną formą budownictwa mieszkaniowego jest budownictwo zagrodowe i jednorodzinne, stanowiące ok. 90 % ogólnych zasobów mieszkaniowych. Budownictwo wielorodzinne (28 budynków) zrealizowane na terenie osady Piekoszów mieści 250 mieszkań. W gminie w zabudowie przeważają budynki nowe i w dobrym stanie technicznym. Zabudowa skupiona wzdłuż dróg zachowała historyczny układ urbanistyczny dawnych ulicówek. Nie obserwuje się rozproszenia zabudowy z wyjątkiem północno-wschodnich obszarów gminy (Gozdy) oraz na południu w rejonie Gałęzic.

W poszczególnych sołectwach wyróżniają się budynki publiczne : kościoły w Piekoszowie, Jaworzni, Rykoszynie, Łosieniu, Zajączkowie i Podzamczu; szkoły, remizy OSP (Piekoszów, Rykoszyn, Zajączków, Szczukowice).

Obiekty użyteczności publicznej i usługowe (komercyjne) grupują się na terenie miejscowości gminnej. Należy tu wymienić Urząd Gminy w Piekoszowie, Bank Spółdzielczy, Urzędy Poczta-Telekomunikacyjne w Piekoszowie i Zajączkowie; Posterunek Policji w Piekoszowie oraz Zakład Usług Weterynaryjnych, oraz Gminną Spółdzielnię „SCh” w Rudzie Strawczyńskiej / O w Piekoszowie. Sieć placówek handlowych jest dobrze rozwinięta. Najwięcej znajduje się w Piekoszowie, Szczukowicach i Rykoszynie. Mieszczą się one z reguły w budynkach mieszkalnych. Sieć placówek handlowych uzupełniają hurtownie (np. w Szczukowskich Górkach) prowadzące sprzedaż detaliczną i hurtową, w Piekoszowie znajduje się plac targowy.

Obiekty gastronomiczne funkcjonują na terenie całej gminy jako usługi wbudowane w ramach budownictwa mieszkaniowego (mała gastronomia, bary, kawiarnie, piwiarnie).

Zakłady świadczące usługi bytowe dla ludności to głównie zakłady naprawy sprzętu gospodarstwa domowego, fotograficzne, fryzjerskie, krawieckie, naprawy RTV stanowią uzupełnienie pełnego

serwisu usług, który zapewniają mieszkańcom gminy placówki w Kielcach. W sołectwach położonych blisko Kielc obserwuje się rozwój zakładów rzemieślniczych (np. mechaniki pojazdowej i elektrycznych) oraz usług w zakresie budownictwa, betoniarstwa, ślusarstwa.

Na terenie gminy brak urządzonych terenów rekreacyjnych. Rolę terenów sportowych pełni boisko przyszkolne, boisko piłki nożnej, oraz istniejące korty tenisowe i inne boiska klubu sportowego „Astra”.

Na szczególną uwagę zasługuje ukończony w roku 1996 Dom dla Niepełnosprawnych, w pobliżu istniejącego od prawie 300 lat Sanktuarium Matki Bożej Miłosierdzia w Piekoszowie, pełniący rolę ośrodka rehabilitacji fizycznej i duchowej oraz miejsca wypoczynku, przyjmującego co roku na 6 – 7 turnusach w sumie ok. 500 osób.

Pod względem standardów funkcje mieszkaniowe, usługowe, komercyjne i publiczne zostały omówione w rozdziale V niniejszego opracowania.

W załączniku nr 1, zestawiono oznaczenia szczegółowe inwentaryzacji użytkowania terenu dotyczące usług.

Obraz przestrzenny terenów zabudowanych odznacza się większą harmonią w części zachodniej gminy, natomiast wsie położone w rejonie uprzemysłowionym (np. Szczukowice, Szczukowskie Góry, Jaworznia) cechuje znaczący chaos przestrzenny.

Na obraz terenów gminy mają duży wpływ znajdujące się tu zakłady przemysłowe, a zwłaszcza największe z nich :

1. Kieleckie Zakłady Przemysłu Wapienniczego (zakład w Jaworzni)
2. Kopalnie odkrywkowe Surowców Drogowych Szczukowskie Góry
3. Okręgowy Zakład Transportu i Maszyn Drogowych Oddział Produkcji (Szczukowskie Góry) Rys 6.

Z innych mniejszych zakładów należy wymienić masarnię z ubojnią w Szczukowicach i Micigoździe oraz Smołownię w Jaworzni.

**SZCZEGÓŁOWE OZNACZENIA UŻYTKOWANIA TERENU GMINY
PIEKOSZÓW** (na rysunku inwentaryzacji - stan z roku 1998)

JAWORZNIA

1. Zakład blacharsko-lakierniczy
2. Sklep wielobranżowy
3. Ferma drobiu
4. Zakład cukierniczy
5. Sklep wielobranżowy
6. Blacharstwo pojazdowe
7. Zakład betoniarski
8. Szkoła Podstawowa w Jaworzni
9. Pijalnia piwa i blacharstwo samochodowe
10. Przedsiębiorstwo „DEWON”
11. Ferma drobiu
12. Kościół Rzymsko-Katolicki pod wezwaniem Św. Marty w Jaworzni
13. Malowanie natryskowe
14. Sklep spożywczo-przemysłowy
15. Sklep spożywczo-monopolowy i chemiczny
16. Sklep spożywczy i warzywniczo-owocowy
17. Ośrodek zdrowia w Jaworzni (w mieszkaniu prywatnym)
18. Stacja paliwowa
19. Mechanika pojazdowa i diagnostyka
20. Sklep spożywczo-przemysłowy „POD KASZTANAMI”
21. Ferma drobiu
22. Ferma lisów
23. Gospodarstwo ogrodnicze (produkcja kwiatów)
24. Sklep wielobranżowy

25. JEŻÓW

26. Masarnia
27. Wulkanizacja
28. Punkt wymiany butli gazowych
29. Kaczalik
30. Zakład przetwórstwa rybnego
31. Sklep spożywczo-przemysłowy

32. GÓRKI SZCZUKOWSKIE

33. Świętokrzyskie przedsiębiorstwo Robót Drogowych
34. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Transportowe w Kielcach – Zakład Produkcyjny Barrier w Górkach Szczukowskich
35. Kopalnie odkrywkowe Surowców Drogowych w Kielcach – Kopalnia Górk Szczukowskie
36. Rozlewnia CO₂ i sprzedaż węgla

37. Przedsiębiorstwo Budownictwa Specjalistycznego w Kielcach, Zakład Produkcji Pomocniczej. Baza Sprzętowo-Transportowa
38. Sklep spożywczo-przemysłowy
39. Szkoła Podstawowa w Górkach Szczukowskich
40. Sklep ogólnospożywczy
41. Punkt wymiany butli gazowych
42. Punkt wymiany butli gazowych
43. „VIVE” – Sklep i hurtownia używanej odzieży
44. „HOTEL” – Mięso, wędliny – sklep
45. Ferma gęsi
46. Stacja PKP

SZCZUKOWICE

1. Sklep wielobranżowy, punkt wymiany butli
2. Sklep spożywczy
3. Sklep spożywczo-przemysłowy
4. OSP w Szczukowicach
5. Fryzjerstwo
6. Sklep spożywczo-przemysłowy
7. „UTIL-PASZ”

MICIGÓZD

1. Sprzedaż opału
2. Sprzedaż opału
- 3-8. Ferma drobiu
9. Punkt skupu surowców wtórnych i metali kolorowych
10. Rejonowy Związek Spółek Wodnych Kielce. Baza w Micigoździu
11. Tuczarnia trzody chlewnej
12. Regenerowane zespoły wymienne do ciągników rolniczych. Zakład usługowo-handlowy
13. Zakład tapicerski
14. Prywatny gabinet lekarski
15. Punkt wymiany butli
16. Warsztat samochodowy
17. Sklep spożywczo-monopolowy
18. PPHU „DADEX” - Sklep monopolowy
20. Zakład Przetwórstwa Mięsnego „HOCHEL”. Zajazd „48 godzin”. Sklep mięsny i hurtownia
21. Szkoła Podstawowa w Micigoździu
22. Sołtys
23. Sklep spożywczo-przemysłowy
24. Sklep spożywczo-przemysłowy
25. Punkt wymiany butli
26. PB-P „DUBOWIK”

PODZAMCZE PIEKOSZOWSKIE

1. Naprawa RTV

2. Sklep wielobranżowy
3. Blacharstwo i lakiernictwo samochodowe
4. Mechanika pojazdowa
5. Tartak
6. Zakład przetwórstwa mięsnego
7. Sklep spożywczy, punkt wymiany butli
8. Zakład ślusarsko-mechaniczny

BRYNICA

1. Sklep spożywczo-przemysłowy
2. Ferma drobiu
3. Ferma drobiu
4. Sklep spożywczo-przemysłowy
5. Auto-części - sprzedaż
6. Punkt wymiany butli gazowych
7. Szkoła Podstawowa w Brynicy
8. Sprzedaż opału
9. Sklep spożywczy

JULIANÓW

1. Sklep spożywczo-przemysłowy. Punkt wymiany butli

PIEKOSZÓW

1. Zakład stolarski
2. Sklep firmowy OSM „RADOSTAWA” w Kielcach, Punkt skupu mleka
3. Sklep firmowy mięso-wędliny i artykuły spożywczo-monopolowe
4. Auto-naprawa
5. Skup butelek
6. Zakład mechaniki pojazdowej
7. Sklep spożywczo-monopolowy
8. Ubojnia drobiu „KANAREK”
9. Punkt wymiany butli gazowych
10. Ubojnia drobiu i zakład wędliniarski
11. Sklep wielobranżowy
12. Usługi transportowe i sprzedaż materiałów budowlanych
13. Sołtys
14. G.O.K I O.S.P w Piekoszowie
15. Artykuły motoryzacyjne
16. Fryzjer damsko-męski
17. Zakład mechaniki pojazdowej
18. Zakład usług weterynaryjnych i fryzjerstwo
19. Cafe bar „OAZA”
20. Piekarnia
21. Masarnia
22. Auto-gaz, sprzedaż olei silnikowych
23. Plac targowy
24. Skład węgla i nawozów sztucznych GS

25. Stacja paliw
26. „SIMPA” - sprzedaż maszyn rolniczych i części
27. Ujęcie wody pitnej - studnia nr 2
28. Młyn
29. Szkoła Podstawowa im. J. Kochanowskiego w Piekoszowie .
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Szkolny Związek Sportowy,
LO i LE w Piekoszowie
30. Zbiornik wieżowy V= 500 m³ w Piekoszowie
31. Sklep wielobranżowy
32. Ośrodek zdrowia
33. Sklep owocowo-warzywny. Punkt wymiany butli gazowych
34. Urząd Gminy w Piekoszowie. Urząd Stanu Cywilnego, Rada Gminy,
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Bank Spółdzielczy, G.K.W
35. Sklep mięso-wędliny, Sklep wielobranżowy, zakład fotograficzny
36. Zakład Usług Komunalnych, Gminna Biblioteka Publiczna, PSL
Zarząd Gminny w Piekoszowie
37. „HOCHEL” - mięso wędliny (sklep), Art. elektryczne, Salon fryzjerski,
Prywatny gabinet stomatologiczny, Studio kosmetyczne „VENUS”,
Art. metalowo-elektryczne
38. Sklep wielobranżowy
39. Sklep spożywczy
40. Sklep wielobranżowy
41. Sklep odzieżowo-obuwniczy
42. Urząd Pocztowy, Zakład Telekomunikacyjny
43. Parking strzeżony
44. Sklep wielobranżowy, kwaciarnia
45. Kościół po wezwaniu N.M.P. w Piekoszowie
46. Plebania
47. Sklep spożywczo-przemysłowy GS
48. Produkcja artykułów spożywczych
49. Jadłodajnia i Sklep spożywczo-przemysłowy
50. Sklep wielobranżowy
51. Meble
52. Bar „ZAGŁOBA”
53. Zakład produkcji odzieży „ELEX”
54. Usługi ziemne koparką
55. Dom dla niepełnosprawnych
56. Sklep ogólnospożywczy
57. Piekarnia
58. Zakład Rzeźniczo-Wędliniarski
59. Punkt wymiany butli
60. Komisariat Policji w Piekoszowie
61. Zakład Elektromechaniki
62. Sklep spożywczo-chemiczny
63. Punkt wymiany butli gazowych
64. Sklep spożywczo-przemysłowy
65. Kawiarnia „AMOREK”
66. SM „OGRODNIK”, Ludowy Klub Sportowy „ASTRA”
67. Artykuły ogrodnicze, Sklep firmowy gospodarstwa ogrodniczego
68. Materiały budowlane „KIEL-BUD”

69. Gospodarstwo ogrodnicze - bracia Kasprzak
70. Sklep ogrodniczy, Sklep spożywczo-przemysłowy
71. Hurtownia materiałów izolacyjnych
72. Plac sportowy LKS „ASTRA”
73. Piekarnia i sklep firmowy
74. Mechanika pojazdowa, blacharstwo i lakiernictwo samochodowe
75. Bar - pijalnia piwa
76. Okręgowe Przedsiębiorstwo Obrotu Zwierzętami Hodowanymi
77. Sprzedaż ceramiki
78. Animaltrans
79. Obrót materiałami nieżelaznymi
80. Stacja kontroli pojazdów
81. Okna, drzwi z PCV - sprzedaż
82. „KARBONEX” - sprzedaż materiałów budowlanych i opału
83. Stacja PKP.

WESOŁA, WIERNA RZEKA, MŁYNKI, RUDA ZAJĄCZKOWSKA

1. Instalatorstwo elektryczne
2. Punkt wymiany butli
3. Sklep spożywczo-przemysłowy
4. Sklep wielobranżowy; Bar „MAJKA”
5. OSP w Zajączkowie
6. Artykuły do produkcji rolnej
7. Sklep spożywczo-przemysłowy
8. Punkt skupu mleka w Zajączkowie, OSM „RADOSTOWA” w Kielcach
9. „KOT-BIS” - skład materiałów budowlanych, artykuły do produkcji rolnej, węgiel
10. Szkoła Podstawowa w Zajączkowie
11. Poczta Polska - Agencja Poczтовая w Zajączkowie
12. Softys
13. Punkt wymiany butli
14. Sklep wielobranżowy, Punkt wymiany butli
15. Młyn
16. Plebania Rzymskokatolickiej Parafii Najświętszego Serca Jezusa w Wiernej Rzece
17. Kościół w Wiernej Rzece
18. Sklep wielobranżowy
19. Sklep wielobranżowy, Punkt wymiany butli gazowych
20. Urządzenia elektryczne
21. Stacja PKP w Wiernej Rzece (początek złotego szlaku turystycznego)

ZAJĄCZKÓW

1. Wychodnia żwirowców
2. Wodociąg dla wsi Zajączków; Zbiornik wody
3. Kopalnia piaskowców w Zajączkowie

BŁAWATKÓW

1. PHU „STAZO” - usługi i instalatorstwo elektryczne
2. Punkt wymiany butli
3. Sklep spożywczo-przemysłowy i bar
4. Sklep ogólnospożywczy i bar

SKAŁKA

5. Sklep gospodarstwa domowego
6. Punkt wymiany butli
7. Sołtys

8. RYKOSZYN

9. Sklep spożywczo-przemysłowy
10. Usługi budowlane
11. Sołtys
12. Sklep spożywczo-przemysłowy
13. Kościół w Rykoszynie p.w. Św. Maksymiliana Kolbe
14. Prywatny gabinet stomatologiczny
15. OSP w Rykoszynie
16. Szkoła Podstawowa w Rykoszynie
17. Sklep przemysłowy
18. Kiosk „RUCH”
19. Sklep spożywczo-przemysłowy
20. Sklep spożywczy
21. Gminna Biblioteka Publiczna
22. Sklep z taną odzieżą „CIUSZEK”
23. Masarnia i ubojnia
24. Blacharstwo samochodowe
25. Sklep spożywczy
26. Usługi szklarskie
27. Sklep wielobranżowy, Punkt wymiany butli
28. Plac sportowy w Skałce
29. Magazyn materiałów wybuchowych w Rykoszynie

GAŁĘZICE

1. Szkoła Podstawowa

ŁOSIENEK

1. Ferma drobiu
2. Sołtys
3. Sklep spożywczo-przemysłowy, Usługi tynkarsko-murarskie, Punkt wymiany butli
4. Szkoła Podstawowa w Łosienku
5. Biblioteka
6. Sklep spożywczo-przemysłowy

7. Rejonowa Spółdzielnia Ogrodniczo-Pszczelarska w Kielcach
Sezonowy Punkt Skupu
8. Sklep spożywczo-przemysłowy

LESICA

1. Sklep spożywczo-przemysłowy
2. Punkt wymiany butli
3. Sklep spożywczo-przemysłowy

ŁOSIEN

1. Szkoła Podstawowa im. H. Sienkiewicza w Łosieniu
2. Punkt wymiany butli
3. Ferma drobiu
4. Sołtys i Rada Sołecka
5. Kościół i plebania
6. Sklep spożywczo-przemysłowy
7. Sklep spożywczo-przemysłowy
8. Młyn (nieczynny)

9. ŁUBNO

10. Stacja energetyczna
11. Ujęcie wody
12. Sołtys
13. Sklep spożywczo-przemysłowy
14. Ferma drobiu

WINCENTÓW

1. Sołtys
2. Sklep spożywczo - przemysłowo - monopolowy. Elektromechanika pojazdowa, Usługi diagnostyczne i tokarskie
3. Artykuły wodno-kanalizacyjne
4. Wypożyczalnia kaset video
5. Punkt wymiany butli gazowych
6. Sklep ogólnospożywczy
7. Szkoła Podstawowa w Wincentowie (w domu prywatnym)
8. Naprawa sprzętu RTV
9. Ferma drobiu
10. Zakład kamieniarski

ŁAZISKA

1. Sklep spożywczo-przemysłowy
2. Zakład remontowo-budowlany
3. Sołtys
4. Sklep spożywczo-przemysłowy
5. Tartak.

3. KOMUNIKACJA

1. Układ drogowy

Podstawowy układ drogowy w rozumieniu Ustawy o drogach publicznych tworzą drogi krajowe i wojewódzkie. Przez obszar gminy przebiegają trzy odcinki dróg krajowych:

- Droga krajowa międzyregionalna nr 7 Gdańsk - Warszawa - Kielce - Kraków - Chyżne (oznaczenie międzynarodowe E-77) przebiegająca wzdłuż wschodniej granicy gminy. Jest to droga III klasy technicznej z jezdnią o nawierzchni bitumicznej szerokości 7.0 m. i utwardzonymi poboczami. Długość drogi na terenie gminy Piekoszków wynosi 3641 m. Droga ta jest dostępna jedynie poprzez węzły i skrzyżowania i nie obsługuje bezpośrednio obszaru gminy.
- Droga krajowa regionalna nr 760 Kielce - Ruda Strawczyńska - Łopuszno . Jest to droga IV klasy technicznej z jezdnią bitumiczną o szerokości 6.0 m. Szerokość korony drogi wynosi 8.0 - 9.0 m., a długość w granicach gminy 9974 m.
- Droga krajowa regionalna nr 761 Kielce - Białogon - Piekoszków o parametrach technicznych jak droga nr 760. Długość drogi w granicach gminy wynosi 5372 m.

Łączna długość dróg krajowych na terenie gminy wynosi 19.0 km.

Trasa drogi nr 7 (obwodnicy Kielc) prowadzona jest w zasadzie poza istniejącym zainwestowaniem. Droga regionalna nr 760 koliduje z zabudową wsi Piekoszków, Micigózd i Górki Szczukowskie. Natomiast droga nr 761 przechodzi przez obszar zwartej zabudowy Piekoszowa i Jaworzni. Nienormatywne łuki poziome występują na drodze nr 961 w Jaworzni i Piekoszowie oraz na drodze nr 960 w Micigoździe.

Na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 roku drogi nr 960 i 961 zostały zakwalifikowane do kategorii dróg wojewódzkich (Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1.01.1999). Niemniej jednak, biorąc pod uwagę zasięg realizowanych powiązań (połączenie Kielc z ośrodkami powiatowymi we Włoszczowej i Radomsku oraz alternatywne połączenie z Częstochową) drogę nr 960 należałoby nadal traktować jako ciąg komunikacyjny o znaczeniu regionalnym.

Pozostałe elementy układu podstawowego to 14 odcinków dróg wojewódzkich:

- droga nr 15454 Chęciny - Zajączków o długości ok. 1200 m.,
- droga nr 15455 Bolmin - Zajączków o długości ok. 3200 m.,
- droga nr 15458 Łosień - Bławatków o długości 5685 m.,

- droga nr 15461 Bławatków - Miedzianka o długości ok. 1200 m.,
- droga nr 15462 Rykoszyn - Chęciny o długości 3963 m.,
- droga nr 15463 Jaworznia - Łaziska o długości 4010 m.,
- droga nr 15464 Bobrza - Szczukowice o długości 3146 m.,
- droga nr 15465 Micigózd - Brytnica o długości 2806 m.,
- droga nr 15466 Micigózd - Szczukowice o długości 4080 m.,
- droga nr 15467 Szczukowice - Janów o długości 2826 m.,
- droga nr 15468 Niewachłów - Górki Szczukowskie o długości 450 m.,
- droga nr 15687 Mieczyn-Gnieździska-Zajączków o długości 11555 m.,
- droga nr 15688 Snochowice - Korczyn - Piekoszów o długości 9301 m.,
- droga nr 15698 Promnik - Małogoskie - Łosień o długości 1050 m.

Łączna długość dróg wojewódzkich na terenie gminy wynosi 54.47 km z czego na drogi o nawierzchni utwardzonej przypada ok. 51.5 km (95%).

Szereg odcinków dróg zaliczonych do kategorii dróg wojewódzkich ma, z uwagi na parametry techniczne jak i zasięg oddziaływania, charakter lokalny. Do dróg o charakterze zbiorczym, łączących Piekoszów z sąsiednimi ośrodkami gminnymi zaliczyć należy drogi nrnr 15464 Bobrza - Szczukowice, 15687 Mieczyn - Gnieździska - Zajączków, 15688 Snochowice - Korczyn - Piekoszów i 15454 Chęciny - Zajączków.

Na układ uzupełniający składa się 9 odcinków dróg zaliczonych do kategorii dróg gminnych. Są to:

- droga nr 1553001 przez wieś Zajączków, długość 1.9 km
- droga nr 1553002 Micigózd - Łosień - Promnik (gm. Strawczyn), długość 4.4km,
- droga nr 1553003 Jaworznia - Gniewce, długość 1.8 km,
droga nr 1553004 Skalka - Gałęzice - Piekło (gm. Chęciny), długość 5.1 km,
- droga nr 1553005 Łosień - Piekoszów, długość 5.7 km,
- droga nr 1553007 Micigózd - Kamionki, długość 3.35 km,
- droga nr 1553008 Micigózd - Julianów, długość 3.9 km,
- droga nr 1553009 Wierna Rzeka - Wesoła, długość 2.1 km,
- droga nr 1553010 Piekoszów - Stara Wola, długość 1.74 km

Łączna długość dróg gminnych wynosi ok. 30.0 km, z czego na drogi o nawierzchni utwardzonej przypada 10.3 km (34%).

Sieć dróg lokalnych uzupełniają drogi zakładowe (1.4 km) oraz szereg odcinków dróg lokalnych nie mających formalnego statusu dróg publicznych.

Całkowita długość sieci dróg publicznych w gminie wynosi 104.9 km, w tym 82.3 km (78%) stanowią drogi twarde. Daje to wysoki wskaźnik gęstości sieci 79.9 km/100km², wyższy od średniego krajowego (61.1 km/100km²) i wojewódzkiego (78.8 km/100km²).

2. Układ kolejowy

Przez obszar gminy przebiega zelektryfikowana, dwutorowa linia kolejowa klasy 1 Kielce - Częstochowa. Długość linii w granicach gminy wynosi ok. 16.2 km. Na trasie zlokalizowane są trzy stacje kolejowe : w Piekoszowie, Rykoszynie i Górkach Szczukowskich. Ze stacji w Górkach Szczukowskich do stacji Sitkówka-Nowiny prowadzi jednotorowa, zelektryfikowana łącznica kolejowa przechodząca przez wschodnią część gminy na długości ok. 2.4 km. Układ kolejowy gminy uzupełniają bocznicę kolejowe: ze stacji Piekoszków do byłych KZWP Jaworznia o długości ok. 4.6 km oraz ze stacji Rykoszynie do KZWP "Miedzianka" o długości ok. 2.5 km.

3. Transport zbiorowy

Podstawową rolę w transporcie pasażerskim na terenie gminy odgrywa lokalna komunikacja autobusowa obsługiwana przez Przedsiębiorstwo KPKS w Kielcach. Najlepiej powiązane komunikacyjnie z ośrodkiem wojewódzkim są: Piekoszków (ponad 40 par autobusów na dobę) oraz Jaworznia, Szczukowice, Górki Szczukowskie i Micigózd. Poza bezpośrednim zasięgiem komunikacji autobusowej znajdują się wsie Janów, Gałęzice, Łosienek, Młynki, Wesola i Lesica.

Powiązania zewnętrzne gminy komunikacją autobusową (poza dobrze rozwiniętą siecią połączeń z Kielcami) ograniczają się do najbliższych ośrodków gminnych (Łopuszno, Małogoszcz, Chęciny, Korczyn, Radoszyce, Słupia). Piekoszków posiada również bezpośrednie połączenie z Końskimi, Bełchatowem, Włoszczową i Zawierciem.

Wschodnia część gminy znajduje się w zasięgu obsługi miejskiej komunikacji autobusowej. Linie podmiejskie obsługiwane przez MZK w Kielcach docierają do Górek Szczukowskich, Szczukowic, Piekoszowa, Micigozdu i Jaworzni.

Drugim co do znaczenia środkiem transportu jest kolej. Trzy stacje położone na terenie gminy obsługuje w ciągu doby 9 par pociągów zapewniających bezpośrednie połączenie gminy z Kielcami, Częstochową, Konięcpolem i Skarżyskiem Kamienną. Pociągi pospieszne relacji Kielce - Częstochowa (6 par w ciągu doby) nie zatrzymują się na stacjach na terenie gminy.

4. Zaplecze motoryzacji

Na terenie gminy działają obecnie dwie stacje paliw - w Piekoszowie i w Jaworzni oraz 16 zakładów rzemieślniczych świadczących usługi z zakresu motoryzacji (mechanika pojazdowa, blacharstwo - lakiernictwo) i sklep motoryzacyjny w Brynicy. Najwięcej obiektów usług motoryzacyjnych znajduje się na terenie Piekoszowa i Jaworzni (odpowiednio 5 i 4 obiekty) Mieszkańcy gminy korzystają ponadto z większych obiektów zaplecza motoryzacji zlokalizowanych w Kielcach.

5. Ruch drogowy

Dostępne dane o ruchu drogowym dotyczą odcinków dróg na terenie gminy zaliczanych do kategorii dróg krajowych. Poniżej zestawione zostały obciążenia tych dróg uzyskane w ramach wykonywanego w cyklu 5-letnim Generalnego Pomiaru Ruchu.

Średnioroczne dobowe natężenia ruchu na drogach krajowych w latach 1980-1995 według Generalnego Pomiaru Ruchu

L.p.	Droga odcinek	Średnioroczny ruch dobowy (SDR) oraz struktura rodzajowa pojazdów w latach:			
		1980	1985	1990	1995
1	2	3	4	5	6
1	Droga nr 960 Kielce - Piekoszów	—	<u>1100</u> 44-21-9	<u>1400</u> 53-19-8	<u>2100</u> 71-14-4
2	Droga nr 960 Piekoszów - Ruda Straw.	<u>1300</u> 35-24-7	<u>1300</u> 35-24-7	<u>1000</u> 51-18-7	<u>2000</u> 70-13-5
3	Droga nr 961 Kielce - Piekoszów	—	—	<u>950</u> 51-21-7	<u>1400</u> 73-14-4
4	Droga nr 7 (obejście A)	—	—	—	<u>3700</u> 65-23-1
5	Droga nr 7 (obejście B)	—	—	<u>2400</u> 57-27-1	<u>3800</u> 65-24-1

Oznaczenia:

1100 SDR w [poj./dobę]
 44-21-9 udział samochodów osobowych - ciężarowych - autobusów
 w %
 — brak danych

Z powyższych danych wynika, że największy przyrost ruchu na drogach gminy miał miejsce w okresie ostatnich lat (1990 -1995) i wyniósł od blisko 50% na drodze nr 961 do 100% na drodze nr 960 na odcinku Kielce - Piekoszów. Zwrócić przy tym należy uwagę na malejący systematycznie udział ruchu ciężkiego - z 21-24% w roku 1985 do 13-14% w roku 1995. Wyższy udział ruchu ciężarowego (23-24%) na drodze nr 7 wynika z jej wybitnie tranzytowego charakteru. W analizowanym okresie udział w ruchu samochodów osobowych zwiększył się niemal dwukrotnie (z 35-44% w roku 1985 do 71-73% w roku 1995).

Aktualne natężenia ruchu na głównych ciągach drogowych gminy ocenić należy jako umiarkowane bądź niskie. Dobowe natężenia ruchu na drodze nr 960 są zbliżone do wartości średnich dla dróg regionalnych w kraju (2012 poj./dobę) i w województwie (1890 poj./dobę). Natomiast na drodze nr 961 natężenia stanowią ok. 70% średniej krajowej i 74% średniej dla województwa. Również na odcinku obwodnicy Kielc przebiegającym przez teren gminy natężenia dobowe są stosunkowo niskie i wynoszą ok. 58% średniej dla dróg międzyregionalnych w skali kraju (6559 poj./dobę) i 57% średniej dla

dróg międzyregionalnych na terenie województwa kieleckiego (6670 poj./dobę).

Materiały wyjściowe

1. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Piekoszów
2. „Ruch drogowy 1980”. CBP-BDiM Transprojekt - Warszawa, 1982.
3. „Ruch drogowy 1985”. GDDP Warszawa, 1987.
4. „Ruch drogowy 1990”. GDDP Warszawa, 1992.
5. „Ruch drogowy 1995”. BP-BDiM Sp. z o.o „Transprojekt - Warszawa”, 1996.
6. Materiały Urzędu Gminy w Piekoszowie dotyczące stanu dróg na terenie gminy
7. Rocznik Statystyczny Województw. GUS Warszawa.
8. Mapy topograficzne w skali 1:10000.

4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Zaopatrzenie w wodę

Obecnie teren gminy jest w 80% zwodociągowany. Proces wodociągowania gminy postępuje nadal. Najstarsza sieć wodociągowa ułożona jest w miejscowości gminnej Piekoszów, pozostałe zrealizowano w późniejszych latach. Eksploatacją wszystkich wodociągów na terenie gminy zajmuje się Zakład Usług Komunalnych w Piekoszowie.

Na terenie gminy pracują następujące wodociągi:

1. Wodociąg grupowy „Piekoszów –Górki Szczukowskie”

Najstarsza część wodociągu wybudowana została w Piekoszowie z rur żeliwnych (450,00mb) w 1961 roku, zaś jego rozbudowa wykonywana w kolejnych latach następowała z rur PCV. Wodociąg ten obejmuje swym zasięgiem następujące miejscowości: Piekoszów, Micigózd, Podzamcze, Brynica, Pastwiska, Wincentów, Julianów, Stara Wola, Górki Szczukowskie, Szczukowice wraz z przysiółkami.

Ujęcia dla powyższego wodociągu zlokalizowane są: w północnej części Piekoszowa (obok szkoły), na terenie Przedsiębiorstwa Handlowo–Usługowego „Bracia Kasprzak” oraz w Górkach Szczukowskich.

Ujęcie zlokalizowane w północnej części Piekoszowa pracuje w oparciu o dwie studnie wiercone, o zasobach zatwierdzonych w kat. „B”:

- Nr. 1- zasadnicza o głębokości 81,0 m i wydajności $Q_e=65,05 \text{ m}^3/\text{h}$
- Nr. 2- awaryjna o głębokości 100,0 m i wydajności $Q_e=30,15 \text{ m}^3/\text{h}$

Dla ujęcia została wydana przez Wydział Ochrony Środowiska U.W. Kielce decyzja z dnia 29.01.1997r. znak OS. I-6210/224/96 ustanawiająca strefy ochronne:

1. strefa ochrony bezpośredniej, obejmująca:
  - dla studni nr.1 teren wokół studni w formie kwadratu o boku 15 m,
  - dla studni nr.2 istniejący wygradzony teren całej stacji w formie wieloboku o wymiarach 32 x 44 x 36,5 x 44,5 m.
2. strefa ochrony pośredniej, obejmująca:
  - teren wewnętrzny w kształcie elipsy zgodnie z załącznikiem do decyzji,
  - teren zewnętrzny w kształcie okręgu o zasięgu 793,0 m zgodnie z załącznikiem do decyzji.

Po przeciwnej stronie ulicy na wzniesieniu zlokalizowany jest zbiornik wyrównawczy wody - wieżowy, stalowy, o pojemności $V= 500,0 \text{ m}^3$, który współpracuje z ujęciem.

Z ujęciem może współpracować studnia zlokalizowana na terenie Przedsiębiorstwa Handlowo - Usługowego „Bracia Kasprzak o głębokości 80,0 m i wydajności $Q_e=124,0 \text{ m}^3/\text{h}$, która w chwili obecnej zaopatruje w wodę w/w zakład, osiedle domków jednorodzinnych „Ogrodnik” oraz sześć bloków wielorodzinnych 3-kondygnacyjnych Spółdzielni Mieszkaniowej Osiedla..

Ujęcie w Górkach Szczukowskich pracuje w oparciu o jedną studnię wierconą o głębokości 70,0 m i wydajności $Q_e=42,0 \text{ m}^3/\text{h}$. Na ogrodzonym terenie stacji znajduje się budynek hydroforni z chloratorem wody oraz zbiornik żelbetowy naziemny o pojemności $V= 2 \times 100 \text{ m}^3$ wody. Dla ujęcia została wydana przez Wydział Ochrony Środowiska U.W. Kielce decyzja z dnia 20.04.1995r. znak OS.I.-6210/79/95 ustanawiająca strefy ochronne, które wynoszą:

1. strefa ochrony bezpośredniej: obszar wokół studni o zasięgu 10,0m od zarysu obudowy;
2. strefa ochrony pośredniej zewnętrznej: obszar o zasięgu 668,0m wokół studni, ograniczony w kierunku zachodnim do rzeki Bobrzy, a w kierunku południowym do linii torów kolejowych.

Termin ważności przedmiotowej decyzji ustanowiono do czasu obowiązywania pozwolenia na pobór wody ze studni w Górkach Szczukowskich tj. do końca 2014r.

Dla ujęcia „Piekoszów-Górki Szczukowskie” zostało wydane przez Wydział Ochrony Środowiska UW w Kielcach z dnia 15. 12. 1997r. znak: OS. I.- 6210/ 254/ 97 pozwolenie wodnoprawne ważne do końca 1999r. zezwalające na pobór wody. Pozwolenia udzielono pod warunkiem (punkt II.4.) „pozyskania dodatkowego źródła wody o wydajności zapewniającej pokrycie perspektywicznych potrzeb przedmiotowego wodociągu – w terminie obowiązywania niniejszej decyzji”.

Obecnie średni dobowy pobór wody dla miejscowości:

- Piekoszów, Micigózd i Wincentów z przysiółkami wynosi $850,0 \text{ m}^3/\text{dobę}$,

- Górki Szczukowskie, Szczukowice, Podzamcze oraz Brynica z przysiółkami wynosi 132,0 m³/dobę.

2. Wodociąg grupowy „Miedzianka”

Wodociąg wybudowany został z rur PCV w latach 1994-1998. Ujęcie wody dla wodociągu usytuowane jest na terenie Kieleckiego Zakładu Przemysłu Wapienniczego „Miedzianka” w Miedziance, w pobliżu granicy z gminą Chęciny, przy drodze do wsi Charężów i pracuje w oparciu o dwie studnie o łącznych zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w kat. „B” w wysokości $Q_e = 360,0 \text{ m}^3/\text{h}$ i głębokości: Nr.1- $H=100,0 \text{ m}$, Nr.2- $H= 80,0 \text{ m}$. Na terenie ujęcia zlokalizowany jest budynek hydroforni z chloratorem wody oraz zakładowe zbiorniki awaryjne wody. Ujęcie współpracuje z dwoma żelbetowymi naziemnymi zbiornikami wyrównawczymi wody zlokalizowanymi:

- na wzgórzu w pobliżu wsi Zajączków o poj. $V= 2 \times 100 \text{ m}^3$
- na wzgórzu w pobliżu wsi Rykoszyn o poj. $V= 2 \times 150 \text{ m}^3$.

Dla ujęcia zostało wydane przez wydział Ochrony Środowiska UW w Kielcach decyzją z dnia 20. 08. 1997r. znak O.S. I – 6210/ 10/ 97 pozwolenie wodnoprawne ważne do końca 1999r. pozwalające na pobór wody w ilości:

$$\begin{aligned} Q_{\text{śr. dob.}} &= 2\,873,0 \text{ m}^3/\text{d} \\ Q_{\text{max. dob.}} &= 3\,244,0 \text{ m}^3/\text{d} \\ Q_{\text{max. godz.}} &= 206,0 \text{ m}^3/\text{h} \end{aligned}$$

Uprawnieni do korzystania z w/w ilości wody są:

- K.Z.W.P. „Miedzianka” w Miedziance, zakładowe osiedle mieszkaniowe „Skałka”, wsie z gminy Chęciny: Miedzianka i Charężów (w ramach szkód górniczych) w ilości:

$$\begin{aligned} Q_{\text{śr. dob.}} &= 2\,166,0 \text{ m}^3/\text{d} \\ Q_{\text{max. dob.}} &= 2\,254,0 \text{ m}^3/\text{d} \\ Q_{\text{max. godz.}} &= 106,0 \text{ m}^3/\text{h} \end{aligned}$$

- miejscowości z gminy Piekoszów: Zajączków, Bławatków, Gałęzice, Rykoszyn, Skałka, Łubno, Łosień, Łosienek, Podłosienek, osiedle Bławatków i Lesica w ilości:

$$\begin{aligned} Q_{\text{śr. dob.}} &= 707,0 \text{ m}^3/\text{d} \\ Q_{\text{max. dob.}} &= 990,0 \text{ m}^3/\text{d} \\ Q_{\text{max. godz.}} &= 100,0 \text{ m}^3/\text{h} \end{aligned}$$

Obecnie średni pobór dobowy wody przez mieszkańców z miejscowości należących do gminy Piekoszów wynosi 60,0 m³/dobę.

Tą samą decyzją dla ujęcia zostały ustanowione strefy ochronne zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 05.11.1991r. które wynoszą:

- bezpośrednia – w granicach istniejącego ogrodzenia w kształcie trapezu

o wymiarach boków: 70m, 30m, 75m, 50m.

- pośrednie – zwolniono z obowiązku ich ustanawiania.

3. Wodociąg grupowy „Jaworznia”

Wodociąg wybudowany został z rur PCV w latach 1986-1990 i obsługuje miejscowości: Jaworznia Gniewce, Jaworznia Kostówki, Łaziska oraz Jaworznia Zagórze.

Ujęcie wody usytuowane jest na terenie już nie istniejącego Cielętnika w Szczukowicach i pracuje w oparciu o jedną studnię, o zasobach zatwierdzonych w kat. „B”. Głębokość studni wynosi 131,0m zaś $Q_e=42,0 \text{ m}^3/\text{h}$. Dla ujęcia zostało wydane przez Wydział Ochrony Środowiska U.W. w Kielcach z dnia 24.02.1995r. znak O.S.I. – 6210/35/95 pozwolenie wodnoprawne ważne do końca 2000r. zezwalające na pobór wody w ilości:

$$Q_{\text{śr. dob.}} = 451,0 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\text{max. dob.}} = 583,0 \text{ m}^3/\text{d}$$

$Q_{\text{max. godz.}} = 42,0 \text{ m}^3/\text{h}$ tj. do wysokości zatwierdzonych zasobów.

Dla ujęcia została wydana również przez Wydział Ochrony Środowiska U.W. Kielce decyzja z dnia 14.01.1997r. znak: OS.I.- 6210/12/97 ustanawiająca strefy ochronne :

- strefę ochrony bezpośredniej obejmującą studnię oraz budynek stacji wodociągowej wraz z gruntem przyległym o wymiarach 70 x 35 x 15 x 5 x 8,5 x 20 x 10 x 55 m.

- strefę ochrony pośredniej obejmującą:

teren wewnętrzny (ochrony bakteriologicznej)- obszar przylegający do strefy bezpośredniej o zasięgu 105,0m ,

- teren zewnętrzny (ochrony chemicznej)- obszar o zasięgu 821,0 m od studni.

Obecnie średni dobowy pobór wody z wodociągu wynosi 120,0 $\text{m}^3/\text{dobę}$.

4. Wodociąg „Janów Dolny”

Wodociąg wybudowany został z rur PCV w 1995 roku i został włączony do sieci miejskiej Kielc. Obecny średni pobór dobowy wody z wodociągu wynosi 130,0 $\text{m}^3/\text{dobę}$.

Część miejscowości Gałęzice oraz Jaworznia posiada wodociągi zakładowe.

Pozostali mieszkańcy gminy nie mający dostępu do sieci wodociągowej wodę do celów pitnych i gospodarczych pobierają z przydomowych studni kopanych.

Tak niewielkie zużycie wody sieciowej spowodowane jest jej ceną oraz możliwością wykorzystywania do celów gospodarczych wody z własnych studni kopanych.

Wszystkie sieci wodociągowe na terenie gminy pracują bezawaryjnie.

Do zwodociągowania na terenie gminy pozostała jeszcze wieś: Lasek, Jeżynów, Gałęzice, Wesola oraz Młynki. Ze względu na lokalizację tych wsi oraz duże rezerwy wody na istniejącym ujęciu należącym do K.Z.P.W. w Miedziance powyższe wsie projektuje się włączyć do wodociągu grupowego „Miedzianka”.

Ze względu na ujęcia wody dla tego wodociągu w Piekoszowie, należy poszukać nowej lokalizacji ujęcia wody dla tego wodociągu. Źródła wody należy poszukać poza Rejonem Eksploatacji Kielce, która posiada zatwierdzone zasoby dyspozycyjne.

Dla ujęcia w Szczukowicach należy odwiercić studnię awaryjną o zbliżonych parametrach do studni zasadniczej, celem zabezpieczenia dostaw wody dla mieszkańców w wypadku awarii studni zasadniczej tych źródeł należy szukać poza granicą Rejonu Eksploatacji Kielce..

Należy opracować i ustanowić strefy ochronne od pozostałych studni wierconych na terenie gminy zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 05.11.1991r. ponieważ na tych obszarach obowiązują nakazy, zakazy i ograniczenia w użytkowaniu mające na celu ochronę wód podziemnych.

Tabela - Zbiorcze zestawienie studni wierconych na terenie gminy Piekoszów (stan na dzień 27.01.1999 r.)

Nr studni	Miejscowość Użytkownik	Wydajność Q_a [m ³ /h]	Głębokość [m]	Promień leja R [m]	Strefa ochrony			Uwagi
					bezpośr	pośrednia wewnętrz.	pośrednia zewnętrzna	
WZ-1	Micigózd Baza SKR	10,65	37,0	288,0	–	–	–	
WZ-2	Micigózd Szkoła Podstawowa	9,4	30,0	78,5	–	–	–	
WZ-3	Micigózd Zakład Energetyczny	5,4	50,0	69,67	–	–	–	
WZ-4	Piekoszów Wodociąg grupowy	65,05	81,0	399,9	15x15	Elipsa (łącznie z st.2)	793,0	St. Nr 1 Zasadnicza
WZ-5	Piekoszów Wodociąg grupowy	30,1	100,0	209,0	Teren stacji	Elipsa (łącznie z st.1)	W strefie St. Nr.1	St. Nr 2 Awaryjna
WZ-6	Piekoszów Józef Bartos	2,0	30,0	12,0	–	–	–	
WZ-7	Piekoszów „Bracia Kasprzak”	124,0	80,0	500,0	–	–	–	Włączona do wodociągu grupowego
WZ-8	Piekoszów „Bracia Kasprzak”	21,3	120,0	219,0	–	–	–	
WZ-9	Górki Szczukowskie wodoc. grupowy	42,0	70,0	99,0	10 m od obudowy	Nie ma	668,0 m. nieregularny od południa i zachodu	

Nr studni	Miejscowość Użytkownik	Wydajność Q_e [m ³ /h]	Głębokość [m]	Promień leja R [m]	Strefa ochrony			Uwagi
					bezpośr	pośrednia wewnętrz.	pośrednia zewnętrzna	
WZ-10	Górki Szczukowskie Baza OTK	13,0	22,0	65,0	-	-	-	
WZ-11	Górki Szczukowskie Nastawnia PKP	4,9	20,0	98,0	-	-	-	
WZ-12	Górki Szczukowskie Kamieniołom	13,08	21,0	116,0	-	-	-	
WZ-13	Górki Szczukow- skie Wytwórnia Mas Bitumicznych							
WZ-14	Wierna Rzeka Plebania	6,0	24,0	75,0	-	-	-	
WZ-15	Rykoszyn Nastawnia Przełącznikowa PKP	4,65	19,0	51,0	-	-	-	
WZ-16	Rykoszyn Parafia	2,0	30,0	52,0	-	-	-	
WZ-17	Gałężice KZWP	360	100,0		Istniejące ogrodzenie	Nie ma	Nie ma	Duża rezerwa wody
WZ-18	Wodociąg grupowy		80,0					
WZ-19	Piekoszów Stacja PKP	153,0	110,0	866,0	-	-	-	
WZ-20	Jaworznia Szkoła Podstawowa	5,0	60,0	63,0	-	-	-	
WZ-21	Jaworznia Ferma kaczek	3,0	45,0	39,0	-	-	-	
WZ-22	Szczukowice (były cieletnik) wodociąg	42,0	131,0	484,0	Teren stacji	105,0	821,0	
WZ-23	Jaworznia ujęcie Zakładowe KZWP dla wsi	6,0	160,0	200,0	-	-	-	
WZ-24	Szczukowice Wytwórnia mieszanek paszowych	5,5	18,0	-	-	-	-	

Prace wydobywcze na terenie K.Z.W.P. „Miedzianka” odbywają się poniżej poziomu wód gruntowych, co zmusza do ciągłego wypompowywania wody poprzez rzapła do rzeki Hutki.

Wypompowywanie wody powoduje utworzenie się leja depresyjnego wokół całego terenu, którego zasięg przy obecnym poziomie eksploatacji jest ustalony.

Kanalizacja sanitarna

Na terenie gminy Piekoszów brak jest systemowych układów kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków.

Lokalną kanalizację z oczyszczalnią ścieków posiada pan Józef Bartos, oraz Zbiorcza Szkoła Gminna w Piekoszowie.

KZPW „Miedzianka” posiada oczyszczalnię wód opadowych. Oczyszczalnia ścieków będąca obecnie własnością pana Józefa Bartosa składa się z kraty ręcznej, osadnika wstępnego Imhoffa, rowu cyrkulacyjnego oraz osadnika wtórnego. Siecią kanalizacji sanitarnej do w/w wymienionej oczyszczalni odprowadzane są ścieki z 6-ciu bloków Spółdzielni Mieszkańców, Osiedla Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego „Bracia Kasprzak”, Okręgowego Przedsiębiorstwa Obrotu Zwierzętami Hodowlanymi – Baza Piekoszów oraz z Zakładu Rzeźniczo-Wędliniarskiego Józefa Bartosa po uprzednim oczyszczeniu w podczyszczalni mechaniczno-chemicznej.

Zgodnie z decyzją Wydziału Rolnictwa i Ochrony Środowiska U.W. w Kielcach z dnia 03.07.1998r. znak: ROS. IX – 6210/158/98 udzielono pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzenie oczyszczonych ścieków technologicznych i sanitarnych do rowu otwartego wpadającego do ciek, będącego dopływem rzeki Bobrzy w ilości:

$$Q_{\text{śrd}} = 182,0 \text{ m}^3/\text{d}$$

W tym:

$$Q_{1\text{śrd}} = 55,0 \text{ m}^3/\text{d} \text{ - ścieki technologiczne}$$

$$Q_{2\text{śrd}} = 127,0 \text{ m}^3/\text{d} \text{ - ścieki socjalno-bytowe}$$

Termin ważności tego pozwolenia upływa 30.11.2000r.

Istniejąca oczyszczalnia ścieków w aktualnych warunkach nie gwarantuje utrzymania stabilnych parametrów na odpływie do odbiornika z uwagi na występujące przeciążenia.

Eksploatowany obiekt w aktualnych warunkach nie gwarantuje utrzymania stabilnych parametrów na odpływie do odbiornika z uwagi na występujące przeciążenia.

Ścieki ze Zbiorczej Szkoły Gminnej oraz Domu Nauczyciela w Piekoszowie odprowadzane są poprzez oczyszczalnię ścieków składającą się z osadnika Imhoffa, dozownika ścieków oraz filtra piaskowego do rowu melioracyjnego. Zgodnie z decyzją Starostwa Powiatowego w Kielcach z dnia 10.05.2000 r znak RO II.6223-26/2000 udzielono pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzenie oczyszczonych ścieków sanitarnych i wód popłucznych ze stacji uzdatniania wody oczyszczonych na oczyszczalni zlokalizowanej przy

Zbiorczej Szkole Gminnej w Piekoszowie do rowu melioracyjnego, będącego dopływem cieku Ostrużek w ilości

$$Q_{\text{śrd}} = 57,6 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\text{max d}} = 63,3 \text{ m}^3/\text{d}$$

Na pozostałym terenie gminy ścieki wytwarzane w gospodarstwach domowych, zakładach pracy oraz obiektach użyteczności publicznej odprowadzane są do szamb (nie zawsze szczelnych), skąd wywożone są do punktu zlewnego nieczystości płynnych zlokalizowanego na terenie oczyszczalni ścieków w Sitkówce Nowiny, lub na pola powodując zanieczyszczenie wód powierzchniowych oraz wgłębnych.

Ze względu na wysoki stopień zwodociągowania i obowiązującą ustawę o ochronie środowiska naturalnego należy opracować program systemów kanalizacji sanitarnej z oczyszczalniami ścieków dla terenu całej gminy, a następnie go systematycznie realizować.

Gospodarka ciepła

W zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej na terenie gminy do ogrzewania pomieszczeń mieszkalnych wykorzystywane są urządzenia tradycyjne kuchenne i piecowe na paliwo stałe, lub instalacje centralnego ogrzewania z własnymi kotłowniami też na paliwo stałe. Nowo powstające budynki mieszkalne coraz częściej do ogrzewania pomieszczeń w swych kotłowniach wykorzystują paliwa ekologiczne. Do zaopatrzenia w ciepło budynków użyteczności publicznej, usługowych i zakładów wykorzystywane są lokalne kotłownie na paliwo stałe. Kotłownię olejową na terenie gminy posiada: Spółdzielnia Mieszkańców Osiedla w Piekoszowie, Szkoła Podstawowa w Zajątkowie, Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Transportowe oraz Świętokrzyskie Przedsiębiorstwo Drogowe „TRAKT” w Górkach Szczukowskich.

Celem poprawy czystości powietrza należy dążyć do przebudowy jak największej ilości kotłowni obecnie opalanych paliwem stałym na kotłownie ekologiczne.

Duże zmiany w tym zakresie będą możliwe po doprowadzeniu na teren gminy sieci gazu średniego ciśnienia.

Elektroenergetyka

Na terenie gminy Piekoszów w północnej części (w pobliżu Micigozdu) znajduje się stacja systemowa pracująca na napięciach 400kV i 220kV. Stacja ta stanowi główny punkt zasilający dla województwa Świętokrzyskiego; włączona ona jest do ogólnopolskiego systemu przesyłowego energii elektrycznej. Do stacji tej wprowadzone są linie 220kV przebiegające z kierunków Rożki, Joachimów, Łośnica, Radkowiec oraz linia 400kV z kierunku Połaniec. Przez teren gminy tranzytem przebiegają linie 110kV z kierunków: Małogoszcz i Radkowiec.

Na terenie gminy nie przewiduje się budowy nowych Głównych Punktów Zasilających oraz linii wysokich napięć, poza drugostronnym zasilaniem napięciem 400kV z kierunku Bełchatów do istniejącego GPZ w Micigoździe - „Kielce 400”.

Na południu gminy przebiega linia 30kV relacji Niewachłów - Miedzianka, zasilająca zakłady KZWP Miedzianka, w których pracuje stacja transformatorowa 30/6/0,4kV.

W południowo-zachodniej części gminy zlokalizowana jest elektroenergetyczna podstacja trakcyjna PKP zasilana odrębnymi sieciami SN z GPZ Gnieździska.

Odbiorcy bytowo - komunalni w gminie zasilani są z układów sieci 15kV rozwiniętych z dwóch linii magistralnych, wyprowadzonych ze stacji transformatorowo-rozdzielczych GPZ 110/15kV Kielce-Karczówka i Gnieździska.

Sieci 15kV związane z gminą Piekoszków są wprowadzone do wewnętrznej rozdzielni sieciowej na terenie kombinatu ogrodniczego .

Na terenie gminy pracują 84 stacje transformatorowe o łącznej mocy zainstalowanych transformatorów **8 988 kVA**, a mianowicie :

- 4 stacje z transformatorem o mocy - 400 kVA
- 7 stacji z transformatorem o mocy - 250 kVA
- 8 stacji z transformatorem o mocy - 160 kVA
- 14 stacji z transformatorem o mocy - 100 kVA
- 4 stacje z transformatorem o mocy - 75 kVA
- 31 stacji z transformatorem o mocy - 63 kVA
- 9 stacji z transformatorem o mocy - 50 kVA
- 5 stacji z transformatorem o mocy - 40 kVA
- 1 stacja z transformatorem o mocy - 30 kVA
- 1 stacja z transformatorem o mocy - 25 kVA

Bilans poboru mocy .

Szacunkowy bilans poboru mocy przez odbiorców na terenie gminy określono na podstawie danych , uzyskanych w Rejonowym Zakładzie Energetycznym - Kielce i Rejonowym Zakładzie Energetycznym Końskie , do których przyporządkowany jest obszar gminy, oraz stosując wskaźniki przyjmowane przy projektowaniu sieci wiejskich .

Odbiorców energii elektrycznej określono w oparciu o dane Urzędu Statystycznego w Kielcach z roku 1996 , oraz w oparciu o spis rolny z 1997 roku .

L.p.	Odbiorca	Obliczenia	Zapotrzeb. mocy
1.	Gospodarstwa rolne	2050 - gospodarstw o średniej powierzchni 3,1 ha $P_j = 6 \text{ kW} / 1 \text{ gospodarstwo}$ $k_j = 0,3$ współcz. jednoczesnego poboru mocy $P_z = 2050 \times 6 \times 0,3 = 3690 \text{ kW}$	$P_z = 3690 \text{ kW}$

2.	Gospodarstwa domowe (poza rolnymi)	5000 - ilość mieszkań w gminie 5000 - 2050 = 2950 gospodarstwa poza rolnymi 4,89 - średnia liczba osób w 1 mieszkaniu $P_j = 4,89 \text{ kW} / 1 \text{ mieszkanie } k_j = 0,25$ $P_z = 2950 \times 4,38 \times 0,25 = 3606 \text{ kW}$	$P_z = 3606 \text{ kW}$
3.	Podmioty gospodarcze : • ubojnie drobiu i trzody chlewnej • wędzarnia ryb • zakłady kamieniarskie • piekarnia • gastronomia • budownictwo • transport, składowanie + łączność • szklarnia	12 obiektów $P_j = 25 \text{ kW } k_j = 1$ $P_z = 12 \times 25 \times 1 = 300 \text{ kW}$ 1 obiekt $P_j = 10 \text{ kW } k_j = 1$ $P_z = 10 \text{ kW}$ 2 obiekty $P_j = 30 \text{ kW } k_j = 1$ $P_z = 2 \times 30 \times 1 = 60 \text{ kW}$ 5 obiekty $P_j = 25 \text{ kW } k_j = 0,8$ $P_z = 5 \times 25 \times 0,8 = 100 \text{ kW}$ 4 obiektów $P_j = 20 \text{ kW } k_j = 0,8$ $P_z = 4 \times 20 \times 0,8 = 64 \text{ kW}$ 10 obiektów $P_j = 15 \text{ kW } k_j = 0,7$ $P_z = 10 \times 15 \times 0,7 = 105 \text{ kW}$ 16 obiektów $P_j = 10 \text{ kW } k_j = 0,5$ $P_z = 16 \times 10 \times 0,5 = 80 \text{ kW}$ 1 obiekt $P_j = 500 \text{ kW } k_j = 1$ $P_z = 1 \times 500 \times 1 = 500 \text{ kW}$ 148 obiekty $P_j = 6 \text{ kW } k_j = 0,4$ $P_z = 148 \times 6 \times 0,4 = 355 \text{ kW}$	$P_z = 300 \text{ kW}$ $P_z = 10 \text{ kW}$ $P_z = 60 \text{ kW}$ $P_z = 100 \text{ kW}$ $P_z = 64 \text{ kW}$ $P_z = 105 \text{ kW}$ $P_z = 80 \text{ kW}$ $P_z = 500 \text{ kW}$ $P_z = 355 \text{ kW}$
4.	Ujęcia wody + hydrofornie	3 obiekty $P_j = 100 \text{ kW } k_j = 1$ $P_z = 3 \times 100 \times 1 = 300 \text{ kW}$	$P_z = 300 \text{ kW}$
5.	Wielofunkcyjny, gminny Budynek usług – administracyj + GOK	2 obiekty $P_j = 75 \text{ kW } k_j = 1$ $P_z = 2 \times 75 \times 1 = 150 \text{ kW}$	$P_z = 150 \text{ kW}$
6.	Ośrodek zdrowia + Apteka	4 obiekty $P_j = 50 \text{ kW } k_j = 0,9$ $P_z = 4 \times 50 \times 0,9 = 180 \text{ kW}$	$P_z = 180 \text{ kW}$
7.	Szkoła	10 obiektów $P_j = 50 \text{ kW } k_j = 0,8$ $P_z = 10 \times 50 \times 0,8 = 400 \text{ kW}$	$P_z = 400 \text{ kW}$
8.	Biblioteka	3 obiekty $P_j = 5 \text{ kW } k_j = 0,8$ $P_z = 3 \times 5 \times 0,8 = 12 \text{ kW}$	$P_z = 12 \text{ kW}$
9.	Remiza strażacka	4 obiekty $P_j = 10 \text{ kW } k_j = 0,8$ $P_z = 4 \times 10 \times 0,8 = 36 \text{ kW}$	$P_z = 36 \text{ kW}$
10.	Obiekt sakralny – kościół	5 obiektów $P_j = 15 \text{ kW } k_j = 1$ $P_z = 5 \times 15 \times 1 = 75 \text{ kW}$	$P_z = 75 \text{ kW}$
		RAZEM P_z	10 023 kW

Dla założonych w bilansie, wartości mocy zapotrzebowanych, obliczona moc szczytowa dla gminy Piekoszów wynosi :

$$P_{szcz.} = 0,8 P_z = 0,8 \times 10\,023 \text{ kW} = 8018,4 \text{ kW} \sim \mathbf{8\,018 \text{ kW}},$$

zaś sumaryczna, odpowiednia moc znamionowa transformatorów wynosi:

$$S_{szcz.} = \frac{P_{szcz.}}{\cos\varphi} = \frac{8018}{0,95} = \mathbf{8\,440 \text{ kVA}}.$$

Ocena stanu istniejącego.

Z inwentaryzacji istniejących na terenie gminy stacji transformatorowych wynika, że wielkość mocy obecnie zainstalowanych transformatorów jest wystarczająca dla pokrycia bieżących potrzeb mieszkańców.

Jednakże z uwagi na to, że większość istniejących na terenie gminy sieci, została wybudowana w czasach powszechnej elektryfikacji (1964 r.) wymaga ona gruntownej modernizacji w celu zapewnienia odbiorcom odpowiedniej jakości dostarczanej energii elektrycznej (właściwe poziomy napięć znamionowych, skuteczna ochrona przed porażeniem prądem elektrycznym).

Odpowiednia jakość dostarczanej energii elektrycznej zapewniona jest tylko w miejscowościach, w których sieć elektryczna została zmodernizowana np. Jaworznia.

Wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną obecnie realizowanego przez „Inwestprojekt Świętokrzyski” osiedla w Podzamczu Piekoszowskim oraz planowane na zachód od istniejącego osiedla „40-lecia” przeznaczenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe, wymaga modernizacji starych i budowy nowych sieci i stacji transformatorowych 15/0,4 kV.

Telekomunikacja

Stan istniejący

W budynku poczty w Piekoszowie oraz w m. Zajączków znajdują się automatyczne centrale telefoniczne, obsługujące gminę i połączone są magistralnymi kablami światłowodowymi z centralą automatyczną Kielce - Śródmieście.

Pojemność centrali w Piekoszowie zapewnia w 100% obecne zapotrzebowanie mieszkańców na łączność przewodową. Centrala ta nie posiada wolnych numerów, wobec czego brak jest możliwości podłączenia nowych abonentów bez jej rozbudowy. Rozbudowa planowana jest na 2000r.

Centrala w Zajączkowie zapewnia w 100% obecne zapotrzebowanie mieszkańców na łączność przewodową. Centrala ta posiada wolne numery, które wykorzystane będą dla planowanej rozbudowy sieci

przewodowej w kierunku Rudy Zajązkowskiej. Rozbudowa centrali planowana jest na 2000r

Do dnia 31.12.1998 r. zakończono program telefonizacji gminy zgodnie ze zgłoszonym zapotrzebowaniem na przyłączenie abonentów. Podłączono abonentów w następujących miejscowościach:

- Piekoszów,
- Micigózd,
- Wincentów,
- Jaworznia,
- Janów,
- Górki Szczukowskie,
- Szczukowice,
- Lesica,
- Bławatków,
- część m. Zajązków,
- Podzamcze Piekoszowskie,
- Brynica

co stanowi ok. 95 % terenu gminy.

Ocena stanu istniejącego .

Zrealizowanie programu telefonizacji gminy pozwoliło na zaspokojenie obecnych i przyszłych potrzeb jej mieszkańców w zakresie łączności przewodowej (panelowa , automatyczna centrala daje możliwość jej dalszej rozbudowy , a budowana sieć rozdzielcza posiada przewidywaną na najbliższe lata 10 % rezerwę).

W zakresie telefonii bezprzewodowej do 31.12. 1998r, żaden z operatorów nie złożył wniosku o wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla budowy stacji przekaźnikowych.

5. ODPADY KOMUNALNE

Nieczystości stałe z terenu całej gminy wywożone są na wysypisko śmieci w Promniku (gm. Strawczyn). Odpady z gospodarstw domowych winny być usuwane do specjalnie dla tego celu przeznaczonych pojemników usytuowanych przy budynkach a następnie wywożone na wysypisko śmieci.

Odpady powinny podlegać segregacji; np odpady papierowe należy przeznaczyć na makulaturę, odpady organiczne winny być składowane, kompostowane i wykorzystywane w ogródkach przydomowych. Do pojemników należy usuwać tylko te produkty, które nie ulegają naturalnemu rozkładowi jak opakowania z tworzyw sztucznych, złom i szkło.

W planie miejscowym z roku 1993 przewidziano na obszarze wsi Micigózd na wschód od energetycznej stacji systemowej dla woj. kieleckiego rezerwy terenu pod lokalizację wysypiska nieczystości stałych głównie dla potrzeb miasta Kielce jak również dla potrzeb gminy Piekoszów.

W aneksie do MPZP Gminy Piekoszów z 1994 r przewidziano tereny pod lokalizację oddziału utylizacji odpadów przemysłowych Kieleckich Zakładów Przemysłu Wapienniczego w Miedziance na terenie gruntów wsi Gałęzice.

VII. PODSTAWY I KIERUNKI ROZWOJU GMINY PIEKOSZÓW STRATEGIA ROZWOJU (ZAŁOŻENIA)

Gmina Piekoszów położona w zachodniej strefie Aglomeracji Świętokrzyskiej posiada dogodne warunki dla wielokierunkowego rozwoju. Sprzyjają temu powiązania komunikacyjne kolejowe i drogowe, dobrze rozwinięta sieć dróg głównych, drugorzędnych i lokalnych, bezpośrednie sąsiedztwo Kielc, stan istniejącego zainwestowania i potencjał ludzi, zwłaszcza ambicje jego współczesnych mieszkańców, wyrażone znacznym (wyższym w stosunku do gmin sąsiednich) budżetem gminy i wysoką dynamiką dochodów własnych).

Część wschodnia gminy charakteryzuje się nasiloną urbanizacją, oraz znacznym zainwestowaniem mieszkaniowym, usługowym i przemysłowym i stosunkowo łatwo dostępnymi terenami pod dalszy rozwój tych funkcji.

Południowa część gminy związana z eksploatacją złóż surowców mineralnych wchodzi w skład kieleckiego obszaru wydobywania i przetwórstwa surowców skalnych. Przemysł górniczy uzupełniają duże i drobne zakłady przemysłowo-usługowe lokalizowane głównie w części wschodniej i środkowej gminy. W dużym stopniu są to zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego.

Część gminy wyróżnia się znacznymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, korzystnymi dla rozwoju rekreacyjnego. Dotyczy to zwłaszcza obszarów południowych i zachodnich powiązanych przestrzennie z atrakcyjnymi turystycznie terenami od Wiernej Rzeki poprzez Bocheniec do Chęciny, oraz obejmuje obszary podlegające ze względów przyrodniczych ograniczeniom prawnym. Wynikają one z położenia części gminy w międzynarodowym węźle ekologicznym i regionalnym korytarzu ekologicznym, które są ważnymi elementami wojewódzkiego systemu przyrodniczego. Część obszaru gminy obejmuje tereny parków krajobrazowych, obszary chronionego krajobrazu i obszary wysokiej i najwyższej ochrony wód podziemnych (ONO i OWO).

Nakładanie się różnorodnych funkcji zwłaszcza we wschodniej części gminy (duże wartości przyrodnicze i ich wzmożona ochrona, eksploatacja złóż oraz nasilona urbanizacja), może wywołać szereg sytuacji konfliktowych, wymagających właściwych decyzji.

Charakteryzując gminę nie można pominąć jej zasobów kulturowych, tworzonych przez historię, tradycję, ludzi oraz dążenia jej współczesnych mieszkańców do wszechstronnego rozwoju ziemi piekoszowskiej przez podwyższenie jakości życia. Dynamika tych działań korzystnie wyróżnia gminę wśród innych, posiadających podobne uwarunkowania.

Należy podkreślić, że położenie gminy Piekoszów przy różnorodnych jej wartościach, stawia gminę Piekoszów w pozycji partnera w stosunku do Kielc a nie satelity, natomiast określenie i rozwój jej regionalnej specjalności pozwoli na uzyskanie przewagi ponad gminami sąsiednimi.

Charakterystyczne dla gminy uwarunkowania będą podstawą jej indywidualnego rozwoju, przy przyjęciu polityki rozwoju zrównoważonego – ekorozwoju.

Z przeprowadzonych badań wynika, że główne kierunki aktywizacji gminy są związane z następującymi funkcjami; mieszkaniowo-usługową, przemysłową, przemysłowo-biznesową, wypoczynkowo-turystyczną, i rekreacyjno-kulturową. Rolnictwo w strukturze funkcjonalnej gminy nie odgrywa znaczącej roli.

1. Rozwój funkcji mieszkaniowej wiąże się z zabezpieczeniem terenów pod budownictwo mieszkaniowe i usługi komercyjne. Preferuje się zabudowę jednorodziną skomasowaną lub wielorodziną, osiedlową (domy dwurodzinne, szeregowy, wielorodzinne, zabudowa willowa i rezydencjalna). Dla tego rozwoju inwestycji korzystne jest przeznaczenie terenów w miejscowości gminnej po wschodniej stronie Piekoszowa, w rejonie Podzamcza, w sołectwie Micigózd (Górka Piekoszowska), w Wincentowie czy w Jaworzni (Gniewce). Wymienione obszary mogą stanowić potencjalne rezerwy terenu dla zorganizowania Gminnego Banku Terenów, ale powinny być traktowane jako alternatywa dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy i osób z poza gminy. Realizowane przez gminę budownictwo komunalne w spółce z inwestorem zewnętrznym, poparte odpowiednią informacją i reklamą, może przyciągnąć do gminy ludzi młodych i dynamicznych z różnych regionów nie tylko z najbliższego sąsiedztwa. Z kolei stosunkowo łatwa możliwość realizacji domu-rezydencji jest szansą dla ludzi o większych zasobach finansowych, którzy wolą warunki mieszkaniowe inne od budownictwa wielorodzinnego aglomeracji miejskich.

Nie wskazane jest urbanizowanie terenów na południe od Wesolej i Zajączkowa oraz terenów na wschód od Rykoszyna (pomiędzy Pasmem Zelejowskim i Zgórkim) ze względu na położenie w granicach Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego.

Pozostałe budownictwo o charakterze zagrodowym powinno uzupełniać istniejącą zabudowę wiejską o układzie łańcuchowym lub przysiółki. Ze względów krajobrazowych i ekonomicznych (infrastruktura techniczna) należy ograniczać rozpraszanie obiektów. Budownictwo mieszkaniowe – zagrodowe w sołectwach południowo-zachodnich wymaga podwyższenia stanu techniczno-sanitarnego istniejących gospodarstw (remont, konserwacja, rewaloryzacja) oraz uzupełnienia o niezbędne usługi komercyjne. Wiaże się to z możliwością wykorzystania istniejącej zabudowy dla rozwoju agroturystyki.

Rozwój funkcji mieszkaniowej w dużym stopniu wpłynie na przedsiębiorczość mieszkańców, podniesie ich ambicje, zasobność i standard życia, a także podwyższy estetykę otoczenia. Miejsca pracy związane z budownictwem i produkcję materiałów budowlanych byłyby uzupełnieniem istniejących dużych zakładów przemysłowych. Rozwój mieszkalnictwa będzie również sprzyjał powstaniu drobnych zakładów handlu, rzemiosła i innych form wytwórczości. Funkcje komercyjne zgrupowane głównie w miejscowości gminnej oraz w strefie wschodniej gminy winny być rozmieszczone równomiernie na terenie całej gminy i to w większej ilości.

2. Funkcja przemysłowa związana z przemysłem górniczym obejmuje znaczne tereny w południowej części gminy. Obecnie największe znaczenie gospodarcze w gminie mają pokłady wapieni oraz wydobycie kamieni budowlanych i drogowych. Aktualnie prowadzona jest eksploatacja w złożach „Ostrówka” i „Górki Szczukowskie”, planowane jest powiększenie złoża „Ostrówka” do aktualnego obszaru górniczego. Oba obszary eksploatacji są położone w granicach Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny. Ich stopień dewastacji wymaga opracowania planu zagospodarowania terenu górniczego, koncepcji rekultywacji (w tym wtórnego wykorzystania składowanych odpadów), programu ich realizacji oraz samej realizacji.

Zachowanie równowagi pomiędzy korzyściami ekonomicznymi (działalność zakładu przerobczego KZPW w Miedziance) a kondycją przyrody i jej walorami powinno wynikać z polityki ekorozwoju.

Tym samym zasadam musi być podporządkowany rozwój przemysłu rolno-spożywczego i intensywna produkcja żywności (specjalistyczne gospodarstwa hodowlane) oraz kombinaty warzywniczo-ogrodnicze (gospodarstwo ogrodnicze w Piekoszowie specjalizuje się w uprawie pod osłoną pomidorów i ogórków, gospodarstwo w Jaworzni-Gniewcach uprawą kwiatów pod osłoną) i szkółkarstwo (sadzonki). Sugeruje się również rozwój drobnego przemysłu na terenie gminy; materiałów budowlanych, przetwórczy, lekki, drzewny. Lokalizacji nowych inwestycji w tym zakresie, korzystna byłaby w obrębie sołectwa Piekoszków lub Micigózd ewentualnie Podzamcze Piekoszewskie.

3. Rozwój funkcji przemysłowo-biznesowej wiąże się z „przygotowaniem otoczenia” dla zbytu produktów przemysłowych, rolnych, drobnej wytwórczości. Powstanie Giełdy Rolnej lub Biznes Parku daje szansę tworzenia regionalnego lobby i lokalnej strefy ekonomicznej przez możliwość prezentacji wyrobów, ich sprzedaży, zamówienia w warunkach konkurencyjnych.

Proponuje się przygotowanie terenów dla tej funkcji w obrębie sołectwa Piekoszków, Micigózd lub Podzamcze Piekoszewskie. Najkorzystniejsze jednak wydają się tereny w obrębie Micigozdu (możliwość budowy hal przemysłowych, magazynów, hurtowni, stacji paliw, dogodne połączenia komunikacyjne).

4. Rozwój funkcji wypoczynkowo-turystycznej ma korzystne warunki do rozwoju w części zachodniej gminy (dolina Wiernej Rzeki) i południowej (na obszarze parku krajobrazowego i jego otuliny). W rejonie Wiernej, Zajączkowa, Lesicy, Łosienia i Podłosienia preferuje się rozwój wypoczynku pobytowego w formie agroturystyki. Obszary parku krajobrazowego byłyby odpowiednie dla turystyki pieszej, wspinaczkowej (w terenie zrehabilitowanych obszarów wydobywczych) a także dydaktycznej (rezerwaty, pomniki przyrody, użytki ekologiczne). Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze (konieczność zachowania korytarza ekologicznego i zapewnienie spójności wojewódzkiego systemu przyrodniczego) wskazane jest również preferowanie funkcji wypoczynkowej wzdłuż doliny Bobrzy (Szczukowice, Brynica).

Funkcja rekreacyjno-kulturowa jest związana z możliwością budowy drugich domów, na wydzielonych działkach o różnej wielkości z dogodnymi dojazdami, uzbrojonych, w pobliżu lasów i terenów zadrzewionych (Gminny Park Rekreacji). Oferta kierowana byłaby do mieszkańców z terenów Piekoszowa, Kielc, i okolicznych gmin.

Wskazana lokalizacja obejmuje okolice Piekoszowa (wokół piaskowni) i Podzamcza. Szczególnie atrakcyjne jest Podzamcze Piekoszowskie ze względu na pozostałości obiektu pałacu Tartów i możliwość wykreowania tego miejsca na „Salon Artystyczny” gminy Piekoszków. Zestawienie różnorodnych funkcji związanych z istniejącymi tu tradycjami kulturowymi, bliskość ośrodka pielgrzymkowego, domu wypoczynkowo-rehabilitacyjnego w Piekoszowie i proponowanego Gminnego Parku Rekreacji daje szansę powodzenia dla takiej propozycji.

Łączenie funkcji rekreacyjnej z kulturową wydaje się korzystne również przy eksponowaniu tradycji górniczych i przemysłowych gminy Piekoszków. Istniejące obiekty i urządzenia przemysłu wydobywczego mogą być dużą atrakcją turystyczną i dydaktyczną po zamknięciu produkcji przemysłu wapienniczego w odpowiednio zrehabilitowanym obszarze.

Wybudowanie planowanych zbiorników retencyjnych „Wojewódzki Program Małej Retencji” podniesie w znaczącym stopniu walory dolin rzek gminy dla funkcji wypoczynkowych, pod warunkiem zagospodarowania terenów wokół zbiorników i stworzenia z nich miejscowych atrakcji. Również zwiększenie powierzchni leśnych, przez proponowane dolesienia, stworzy lepsze warunki dla wypoczynku, natomiast odpowiednie zagospodarowanie terenów wokół parków krajobrazowych zwiększy możliwości rozwoju turystyki (w tym specjalistycznej np. jazda konna). W rozwijaniu działalności turystycznej należy przyjąć zasadę podporządkowania rozwoju turystyki wartościom środowiska przyrodniczego i kulturowego.

5. Niekorzystne warunki przyrodniczo-glebowe i oddziaływanie silnych procesów urbanizacyjnych oraz przewaga funkcji mieszkaniowej i przemysłowej w gminie, zdecydowała o uzupełniającym charakterze gospodarki żywnościowej. Cechą tej funkcji w warunkach Piekoszowa jest wysoki udział ludności pozarolniczej, dwuzawodowość gospodarstw indywidualnych i wysokie rozdrobnienie agrarne. Produkcja rolnicza posiada charakter drobnoskalowy, pól samozaopatrzeniowy o przewadze produkcji zwierzęcej.

W programie „Strategii rozwoju rolnictwa kieleckiego” transformacja obszarów wiejskich w obrębie Aglomeracji Świętokrzyskiej dokonywać się będzie w oparciu o funkcje pozarolnicze. W związku z powyższym należy zapoczątkować dynamiczną restrukturyzację rolnictwa poprzez ograniczenie funkcji rolniczych na rzecz funkcji nierolniczych. Istotnym źródłem dochodów powinna być też agroturystyka. Wymagać to będzie przygotowania bazy agroturystycznej o wysokim standardzie usług, docelowo równomiernie rozłożonej na obszarze gminy, zwiększenie liczby miejscowych atrakcji oraz zmiany świadomości mieszkańców i przekonania ich do tego typu

zmian. Nie należy przy tym wykluczać powstawania większych gospodarstw rodzinnych o charakterze farmerskim.

Restrukturyzacja rolnictwa powinna zmierzać w kierunku specjalistycznych gospodarstw rolnych. Gospodarstwa o mniejszych arealach połączone w grupy marketingowe winny koncentrować się na uprawach określonych gatunków warzyw, nowych odmian owoców, ziół, krzewów ozdobnych (np. papryka szklarniowa, borówka amerykańska, truskawki).

Istotnym w zakresie przekształcenia funkcji rolniczej wydaje się dążenie do stworzenia regionalnego lobby grupy producentów żywności, które potrafią, przeciwstawić się konkurencji oraz zachować i rozszerzyć obecne rynki zbytu. Podobnie stworzenie mocnego lobby w zakresie agroturystyki i turystyki będzie stymulować rozwój tych funkcji.

Rozwój leśnictwa w gminie warunkuje :

- wysoki udział gleb nieekonomicznych w użytkowaniu rolniczym,
- położenie w strefie podmiejskiej, w której lasy zapewniają możliwość korzystania z wypoczynku sobotnio-niedzielnego,
- znaczny areal gruntów odługujących (nieużytki).

W „Krajowym programie zwiększenia lesistości” gminę Piekoszów zaliczono do rejonów kraju o najwyższych preferencjach zalesieniowych. W materiałach graficznych niniejszego opracowania sprecyzowano obszary proponowane do zalesienia. Zwiększenie powierzchni lasów podwyższy atrakcyjność gminy dla wypoczynku sobotnio-niedzielnego i ruchu turystycznego.

6. Gmina Piekoszów położona jest w obszarze korytarza transportowego o regionalnym znaczeniu w niewielkiej odległości od Kielc, będących krajowym węzłem komunikacyjnym.

Z tego względu w zakresie komunikacji należy uwzględnić ważne ponadlokalne elementy układu komunikacyjnego w tym zwłaszcza :

- modernizację przez dobudowę drugiej jezdni od strony zachodniej, istniejącej drogi ekspresowej nr 7 Gdańsk-Warszawa-Kraków-Chyżne,
- budowę węzła drogowego na przecięciu drogi nr 7 z drogą krajową nr 761 oraz modernizację istniejącego węzła drogowego w Jaworzni,
- modernizację ważnych powiązań komunikacyjnych (do parametrów dróg głównych – IV klasa techniczna), tzn. dróg krajowych nr 760 i 761, z koniecznością wyeliminowania niebezpiecznych odcinków tych dróg w Piekoszowie i Jaworzni (analizy obejścia drogowego w/w miejscowościach z wykorzystaniem rezerw przewidzianych w m.p.o.z.p. gminy),
- modernizację dróg wojewódzkich nr 15687 Mleczyn-Gnieździska-Piekoszów i nr 15688 Snochowiec-Korczyn-Piekoszów (do parametrów V klasy technicznej).

Ponadto wydaje się celowe utrzymanie rezerw terenowych dla budowy łącznic kolejowych wyznaczonych w obowiązującym m.p.o.z.p. gminy; Dobromyśl-Górki Szczukowskie (012KK) oraz po stronie zachodniej połączenie stacji Kielce-Herby z projektowanym na obszarze gminy Miedziana Góra terminalem kontenerowym (017KK).

Zwraca się uwagę, że korytarz transportowy o regionalnym

znaczeniu, który łączy drogi krajowe : nr 760 Kielce-Ruda Strawczyńska-Łopuszno (Częstochowa) i nr 761 Kielce-Piekoszów oraz linia kolejowa znaczenia państwowego Kielce-Częstochowa-Opole mają ściśle powiązania z miejskim układem transportowym Kielc. W związku z tym proponowane kierunki rozwoju układu transportowego gminy Piekoszów będą na roboczo konsultowane z autorami „Studium” gminy Kielce.

7. Rozwój gospodarczy gminy, a zwłaszcza podniesienie komfortu zamieszkania, rozwój funkcji wypoczynkowych i turystycznych, jak również ściągnięcie małego przemysłu jest uwarunkowany realizacją postulatów w zakresie infrastruktury technicznej. Szczegółowe rozpoznanie stanu istniejącego i możliwości rozwojowych gminy Piekoszów w tym zakresie omówiono w p. VI.4.

Należy podkreślić konieczność podjęcia zdecydowanych działań w kierunku zapewnienia infrastruktury technicznej gwarantującej jednocześnie ochronę środowiska, w celu stymulowania zrównoważonego rozwoju gminy – ekorozwoju. Wymaga on otwarcia drogi dla przyjętego rozwoju gospodarczego przy równoczesnym spełnieniu wymagań ustawowych dotyczących ochrony środowiska.

W tym zakresie należy podjąć działania w zakresie : gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powietrza, ochrony gleby i zanieczyszczeń obszarowych.

Zaopatrzenie ludności gminy w wodę nadającą się do picia nie jest w pełni rozwiązane. Obecnie gmina prowadzi intensywne prace nad grupowym wodociągowaniem wsi, wykorzystując sytuację, że jest położona na obszarze o korzystnych warunkach zaopatrzenia w wodę. Aktualnie posiada 3 ujęcia (Piekoszów, Szczukowice, Janów), z których zaopatrywane są wodociągi dostarczające wodę do 12 sołectw. W najbliższej perspektywie należy uwzględnić pozostałe, położone w strefie zachodniej gminy tzn. dokończyć wodociąg we wsiach Łosień, Łubno-Łosienek oraz zbudować w Gałęzicach i Wesołej. Ponadto należy zabezpieczyć dodatkowe źródło wody do zasilenia wodociągów, przez budowę nowego ujęcia i stacji uzdatniania wody ze studni PKP w Piekoszowie.

W gminie Piekoszów brak jest systemowych układów kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków. O wadze i konieczności podjęcia szybkich kroków w zakresie rozwiązania problemów kanalizacji i oczyszczania ścieków w gminie świadczą wyniki badań monitoringowych wód powierzchniowych za rok 1997. Łososina, przy ujęciu do Białej Nidy, i Bobrza prowadzą wody w III klasie lub pozaklasowe. Niezbędne są działania zmierzające do poprawy czystości tych rzek tym bardziej, że pełnią one wraz ze swoją obudową biologiczną ważne funkcje ekologiczne. Należy dążyć do pełnego skanalizowania gminy i budowy oczyszczalni ścieków. O rodzaju zastosowanych rozwiązań w tym zakresie powinna zdecydować analiza jakościowo-ekonomiczna. We wsiach o zwartej zabudowie sugeruje się realizację lokalnych oczyszczalni, w rejonach o dominacji zabudowy rozproszonej należy realizować lokalizację przydomowych oczyszczalni

ścieków. W sytuacji oczyszczalni przydomowych muszą być zachowane niezbędne wymogi : głęboko posadowiona warstwa wodonośna, przepuszczalny grunt, odpowiednia wielkość działki.

Ze względu na specyfikę gminy (park krajobrazowy, obszary chronionego krajobrazu, zbiorniki wód podziemnych) należy szczególnie dbać o unikanie zanieczyszczeń obszarowych związanych z rolniczym wykorzystaniem ścieków. Należy również zwrócić szczególną uwagę na zalecenia agrotechniczne dotyczące stosowania dawki nawozów sztucznych, jak również właściwego stosowania środków ochrony roślin (zalecana dawka, sposób stosowania, okres karencji).

Ze sprawą systemowego rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej wiąże się retencja wód powierzchniowych; właściwie oczyszczone ścieki odprowadzone do wód powierzchniowych nie pogorsza ich jakości i takie wody można będzie retencjonować.

Wg opracowanego dla województwa „Programu małej retencji wód powierzchniowych” z roku 1996 na terenie gminy Piekoszów planowana jest budowa następujących zbiorników :

1. „Różnisko” na rzece Łososina o pow. zalewu max – 870.000 m²,
2. „Łosienek” na cieku Czarne Stoki o pow. zalewu max – 305.000 m²,
3. „Brynica Dwór” na cieku od Porzecza o pow. zalewu max – 420.000 m²,
4. „Podzamcze Piekoszowskie” na cieku Ostróżek o pow. zalewu max – 300.000 m²,

Gmina Piekoszów nie posiada własnego wysypiska śmieci. Powinna więc dążyć do porozumienia z gminą Strawczyn, co do wspólnego prawidłowego użytkowania wysypiska dla miasta Kielce i 12 gmin, które korzystają ze składowiska odpadów komunalnych w Promniku. Wysypisko w Promniku położone w bezpośrednim sąsiedztwie gminy Piekoszów powoduje dla niej szereg uciążliwości. Projektowane powiększenie wysypiska w kierunku granicy z gminą Piekoszów, spowoduje zwiększenie jego uciążliwości na obszarach gminy korzystnych do inwestowania.

Sugeruje się dwa rozwiązania :

1. Przeprowadzenie rozmów z gminą Strawczyn i gminami korzystającymi z wysypiska, w celu zawarcia porozumienia gwarantującego minimalizację ilości składowanych odpadów. Przyjmując, że ilość odpadów na jednego mieszkańca może wynosić 200 kg/rok należy wspólnie z gminami zainteresowanymi zorganizować system selektywnej zbiórki odpadów oraz punkty skupu i gromadzenia surowców wtórnych. Władze samorządowe powinny zachęcić potencjalnych organizatorów skupu i zbiórki segregowanych odpadów systemem ulg lub dotacji.
2. Rozważenie możliwości budowy wysypiska na terenie własnej gminy.

Na terenie gminy Piekoszów obecnie nie występują przekroczenia dopuszczalnych norm stężeń zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym, nie ma więc konieczności

natychmiastowych działań restrykcyjnych ze strony gminy. Korzystne byłoby jednak sukcesywne modernizowanie istniejących źródeł ciepła opalanych paliwem stałym, na gazowe lub olejowe. W rozwiązaniach projektowych należy dopuszczać tylko rozwiązania przyjazne dla środowiska.

Duże zmiany w tym zakresie będą możliwe po doprowadzeniu na teren gminy sieci gazu średniego ciśnienia. Pełna gazyfikacja gminy Piekoszów będzie możliwa po wybudowaniu odgałęzienia sieci gazu wysokiego ciśnienia relacji Daleszyce-Morawica-Chęciny oraz SRP I-go⁰ w Chęcinach.

Z analizy istniejącego w gminie zaopatrzenia w energię elektryczną wynika, że wielkość mocy obecnie istniejących transformatorów jest wystarczająca dla pokrycia bieżących potrzeb mieszkańców. Jednakże większość istniejących na terenie gminy sieci elektroenergetycznych i stacji transformatorowych starych, wymaga gruntownej modernizacji, w celu zapewnienia odbiorcom odpowiedniej jakości dostarczanej energii.

Wszystkie występujące problemy w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej muszą być rozważone w szerszym kontekście, uwzględniającym powiązania regionalne a zwłaszcza położenie gminy Piekoszów w bezpośrednim sąsiedztwie Aglomeracji Świętokrzyskiej.

Wstępnie określona strategia i prezentowane kierunki rozwoju gminy Piekoszów będą poddane konsultacji Zarządu Gminy, Rady Gminy, oraz wskazanych Społeczności Lokalnych i będą stanowić wytyczne do opracowania Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy.

ZESPÓŁ AUTORSKI

Kierownik Zespołu
Generalny Projektant

DR INŻ. ARCH. ELŻBIETA KACZMARSKA
nr uprawnień urbanistycznych
1391/94

dr inż. arch.

Elżbieta Kaczmarska
upr. urbanist. 1391/94

Z-ca Kierownika Zespołu

mgr inż.
Zygmunt Bucior

Ekofizjografia

mgr geogr.
Rafał Kozieł

Studium rolniczo-leśne

mgr geogr.
Rafał Kozieł

Zagadnienia społeczno-ludnościowe

mgr geogr.
Joanna Urbanowicz

Infrastruktura techniczna

Komunikacja

mgr inż. kom.
Włodzimierz Zaleski

Zaopatrzenie w wodę, gospodarka
ściekowa, zaopatrzenie w ciepło,
usuwanie odpadów

inż.
Elżbieta Adamowska

Elektroenergetyka

mgr inż.
Irena Młynarczyk

Współpraca autorska

mgr inż. arch.
Maria Kowalczyk

Opracowanie graficzne

Beata Wróbel-Cichecka